Alexandăr Karasimeonov

Iubire

roman

Editura Eminescu

Alexandăr
Karasimeonov

Iubire

roman

traducere de
Mihail Magiari

ALEXANDAR KARASIMEONOV

OBICI

Bălgarski pisatel

Sofia, 1969

CAPITOLUL I

ŞEDEAM ABSOLUT SINGURĂ ÎN compartimentul înăbuşitor. Îmi rezemasem capul pe banchetă şi nu mă gîndeam la nimic. Tocmai atunci, cu puţin înainte de pornirea trenului, cineva trase cu zgomot uşa şubrezită, iar cînd am deschis ochii, l-am recunoscut pe tata. Stătea cu privirea aţintită asupra mea şi ochelarii îi străluceau pe faţa lui rotundă.

Rămase aşa cîteva secunde — poate trăia dramatismul momentului. Mie însă, în clipa aceea, mi se părea că seamănă cu un cîine dintr-aceia fioroşi, dar în realitate foarte sensibili, cum sînt mopşii, ce stau drept în două labe. Intră apoi încet înăuntru şi cu a trebuit să-mi dau jos picioarele de pe banca din faţă, ca să se aşeze dînsul.

Niciodată n-am avut nimic împotrivă să discut cu omul acesta, dar ar fi fost mai bine să nu fi venit atunci, pentru că toate întîmplările care au avut loc mai tîrziu, n-ar mai fi existat dacă el ar fi întîrziat cu cinci minute.

Tata stătea nemișcat în fața mea și se pregătea să-nceapă o discuție. Știam că n-ar fi avut îndrăzneala să mă oprească ; nu i-ar fi putut trece prin minte o idee atît de absurdă, de aceea eram curioasă să văd ce va întreprinde.

— Unde pleci ? mă întrebă încetișor.

— Scrie pe vagon !

— De ce tocmai la Plovdiv ?

Am oftat și am închis ochii.

— Acum ai să vii cu mine — zise blînd, dar foarte convins, fapt care i se întîmpla rar.

L-am privit mirată.

— Ce ?

— Ți-am luat un bilet la o Casă de odihnă.

A rostit aceste cuvinte apăsat — era evident că avea intenția să facă scandal, oricît ar fi fost de lipsit de sens.

Totuși am ciulit urechile la cuvintele lui din alt motiv. Banii pe care-i aveam în poșetă abia-mi ajungeau pentru cel mult trei-patru zile de locuit într-un hotel scump, fiindcă e clar că despre vreunul ieftin nici nu putea fi vorba. Dacă aș fi primit biletul oferit, aveam locuința asigurată pentru douăzeci de zile, iar banilor mei le-aș fi dat o destinație mai deosebită. Iată pentru ce, în clipa aceea, m-am muiat în sinea mea ; observînd aceste fulgerătoare schimbări lăuntrice, mi-am zis că ori sînt lipsită de orice urmă de caracter, ori e vorba de ceva și mai rău.

— Prostii ! am răspuns.

Era clar că scena trebuia jucată pînă la sfîrșit, dar în același timp știam că e nevoie să se sfîrșească înainte de plecarea trenului.

— Vei avea tot confortul.

— Aiurea ! Confortul de a auzi vreo băbuță sforăind lîngă mine.

— Ai să fii singură în cameră — zise tata și ochelarii începură să-i strălucească încurajator. Știa că odată ce mă angajez într-o discuție concretă, fapt care se întîmplă rar între noi, există anumite speranțe.

— Singură în cameră ?... Dacă aș fi fost fata altuia, nu a dumitale.

— Ascultă-mă — zise, aplecîndu-se, după ce înghiți împunsătura — administratorul îmi este prieten. Mi-a promis.

— Cui i-a promis ? Dumitale ? !

— Da !

— Atunci e nebun dacă își ține promisiunea în fața dumitale.

Tata se făcu că nu observă nici de astă dată cuvintele mele de dispreț. E drept că erau niște împunsături ușoare, nedemne de luat în considerație, față de posiblitățile mele. Atunci însă nu aveam timp pentru o demonstrație.

— Sînt absolut sigur — continuă el. Sînt sigur fiindcă-mi este îndatorat. N-ai nici o grijă. O cameră de o persoană la primul etaj. Totul e aranjat !

Aici eu mi-am compus o expresie adîncită în gînduri, deși hotărîrea mea era luată.

— Cît costă biletul ăsta ?

— L-am și plătit — răspunse tata pe loc.

L-am privit sever și cercetător, ca și cum aș fi vrut să-mi dau seama în ce măsură să-l cred sau nu, iar ochelarii începuseră să-i scînteieze vesel.

Am auzit de afară fluierul de plecare pentru acest tren împuțit și, recunosc, îndată m-am simțit mai bine la gîndul că pot să mă strecor la aer curat.

— Dacă l-ai plătit, atunci e-n regulă !

Am spus asta ca să reiasă că am capitulat din motive financiare. Dealtfel ăsta era adevărul !

M-am ridicat, mi-am netezit fusta și după ce am luat o expresie de ezitare chinuitoare, am ieșit din compartiment.

Tata porni în urma mea, neuitînd să-mi ia geamantanașul.

Iată cum s-a întîmplat de am ajuns la Casa de odihnă, după ce mai înainte o pornisem încotro aș fi văzut cu ochii. Atunci, după uriașul scandal de acasă, după ce scumpa mea mamă și-a epuizat toate rolurile, iar eu i-am dat replica, cu un succes excepțional, s-a ajuns pînă acolo încît ori eu, ori ea trebuia să plecăm.

Se pare că vîrsta și experiența și-au spus cuvîntul, pentru că dînsa mai avea încă forțe proaspete, în timp ce eu am terminat, epuizată, și aproape inconștientă mi-am făcut geamantanul.

Nu-mi face nici o plăcere să povestesc amănunte în legătură cu viața noastră de familie și dacă sînt nevoită în cele din urmă s-o fac pentru lămurirea unor lucruri n-am să le depăn toate grămadă, ci treptat, fiindcă așa doresc și de altfel e mai ușor pentru cititor.

Casa de odihnă se afla undeva, prin mijlocul colinelor Vitoșei, la sud de Sofia, dar în realitate e de fapt coasta nordică a muntelui. Acolo e puțin soare ; apune repede și chiar în toiul verii este umbros și rece.

Clădirea era nouă, terminată cu un an înainte. Încă nu reușise să prindă acel iz obișnuit de hotel, iar camerele miroseau chiar și acum a zugrăveală proaspătă — mirosul meu preferat, pentru că îți creează iluzia că înaintea ta nu a călcat nimeni aici, nu au existat discuții, pereții sînt curați și aerul dintre ei la fel. Dar avantajul cel mai mare al acestei Case de odihnă era faptul că, deși construită deasupra Sofiei, se afla pe o padină ușor scobită de unde nu se putea zări iubita capitală. Numai atîta ar mai fi lipsit — ca uitîndu-mă de la fereastră să văd propriul meu cartier, unde în ultimul timp s-au construit patru blocuri cu cîte douăzeci de etaje, iar lîngă ultimul se află al nostru, mai mic, numai cu cinci etaje ; dacă cineva se orientează după clădirea înaltă, poate determina fără greș pata albă a locuinței noastre. Iar dacă mai are și un binoclu, va descoperi ferestrele căminului său, mai precis — apartamentul familiei sale ! Într-adevăr, foarte plăcut !

Iată deci, care era marele avantaj al Casei de odihnă în care am picat ; din ea nu se vedea nimic altceva decît vîrfurile copacilor și mica cocoașă a muntelui.

Am să vă spun pe scurt cum m-a adus tatăl meu pînă aici. După scena din tren am ieșit din gara cea veche și ne-am urcat în Fiatul lui. Pe geamul din față și din spate al mașinii sînt lipite două semne de exclamație care, după cum se știe, înseamnă că omul de la volan e un novice, nu se pricepe să conducă bine, iar ceilalți trebuie să se păzească de el ; în general e un tip periculos pentru cei din

jur. Gîndul acesta mi-a trecut tocmai atunci prin minte şi mi-am explicat de ce şi mai înainte cînd vedeam aceste semne îmi părea bine şi se năştea în inima mea un fel de dulce satisfacţie.

În timpul tăcutei noastre călătorii mă uitam din cînd în cînd la tatăl meu şi, pentru că rezolvasem problema în legătură cu fuga mea, se pare că-mi dădea tîrcoale un fel de sentiment de mulţumire, aşa că am început să mă gîndesc într-un mod special la omul de la volan. Am simţit dintr-o dată că mi se face milă de el, ceva surprinzător de cumplit, ca şi cum îl compătimeam tocmai pentru faptul că era periculos pentru cei din jurul său. Şi el ştia asta, fiindcă singur lipise semnele de exclamaţie care se află zilnic în faţa ochilor lui şi-i amintesc într-una că e periculos, periculos... Iată pentru ce-l compătimeam. Îi priveam din cînd în cînd profilul — cu nasul mic, puţin cîrn, cu ochelarii ce-i serveau drept mască, pentru că fără ei este cu totul altfel, are o expresie infantilă — un copil nedezvoltat, bun, dar puţin prostuţ... Însă ochelarii, ca un fel de organ, o parte intrinsecă a feţei, îl ajutau să-şi ia orice înfăţişare voia. O adevărată magie!

Am luat-o pe o şosea, în sus, spre munte, am făcut vreo mie de curbe şi ne-am oprit. Am lăsat maşina la marginea drumului într-o pajişte verde şi tata, cu geamantanaşul în mînă, m-a condus, pe o cărare umedă de pădure, spre Casa de odihnă. Trebuie să vă spun că noi nu schimbaserăm încă nici un cuvînt. El, tot timpul nici nu s-a uitat la mine, fiindcă pentru dînsul problema era rezolvată, trecuse hopul şi cu siguranţă se gîndea la altceva în perspectivă, poate la vreo întîlnire, sau cine ştie. Ori, poate, pur şi simplu nu era în stare să se concentreze un timp îndelungat asupra unor lucruri apăsătoare.

Totuşi cînd m-a văzut că mă poticnesc pe drumeagul umed, s-a simţit dator să-mi ofere braţul. Era un gest normal, aşa că l-am acceptat ca atare, pentru că dacă m-aş putea vedea eu însămi ca într-o oglindă, la braţ cu el, aş leşina de rîs. Dar oricum ar fi, în această ipostază idilică am traversat pădurea şi am ajuns într-o poiană întinsă, luminată de soare, cu o iarbă foarte fragedă şi foarte verde, un verde profund. La marginea ei apăru o clădire mică, şi, trebuie să recunosc, destul de elegantă, cu două

etaje străjuite de şase-şapte ferestre, iar la parter se afla un fel de cantină, sau restaurant cu cîteva lampioane aprinse în interior, deşi era încă lumină.

În general, cum am ajuns aici, moralul mi s-a refăcut dintr-o dată, am reuşit chiar să şi zîmbesc, tocmai cînd în holul mic ne întîmpină administratorul. Stăteam cu tatăl meu braţ la braţ, unul lîngă altul. În primul moment administratorul nu-l recunoscu pe tata, sau se prefăcu că nu-l recunoaşte, apoi se opri foarte surprins în faţa noastră şi zise :

— Scuză-mă, într-un fel n-am putut să-mi dau seama... Din cauza fetei... Fiica dumitale nu-ţi seamănă cîtuşi de puţin. E foarte frumoasă.

Această ultimă frază era bineînţeles inutil s-o mai rostească, dar eu am amintit-o acum fiindcă, cel puţin în primele zile, nu mă mai slăbea cu admiraţia sa.

După ce schimbară cîteva zîmbete şi amabilităţi, tata şi-a luat rămas bun, destul de grăbit, de la administrator, apoi m-a sărutat pe obraz (nemaipomenită făţărnicie) şi a plecat. Era foarte nerăbdător, se grăbea să ajungă undeva.

Este adevărat că am simţit o uşurare cînd m-a părăsit, dar şi un sentiment neplăcut de singurătate. S-ar putea să pară ciudat că atunci cînd am fugit de acasă şi mă pregăteam să poposesc într-un oraş străin, să trag la un hotel, nu şimţeam nici o teamă sau neplăcere, în timp ce acum, la Casa de odihnă, mă încerca acest sentiment. Desigur, mă cam moleşisem. Cînd am pornit pe scări, în urma administratorului, m-am mai îmbăţoşat, am răsuflat adînc şi mi-am tras umerii înapoi.

El deschise o uşă, îmi făcu loc să intru şi lăsă jos geamantănaşul.

— Camera este de două persoane, dar eu i-am promis tatălui dumneavoastră că veţi locui singură. Aranjaţi-vă. Cina se serveşte peste o jumătate de oră.

Făcu un semn din cap, pregătindu-se să iasă, dar rămase în uşă cu mîna pe clanţă. Se pare că ceva în înfăţişarea mea îl sili să mă cerceteze. Este adevărat că şi eu stăteam lîngă masă, parcă nu ştiam ce să fac şi mă uitam la el cu capul plecat. Dintr-o dată am simţit iar acea mole-

şeulă şi, în afara ei, o oboseală strașnică. Parcă mi se înmuiaseră genunchii.

— Dumneavoastră sînteți studentă? mă întrebă el.

— Nu.

— Va să zică munciți.

— Nu... Urmez cursurile pentru surori medicale.

Administratorul se minună sincer.

— De surori medicale — am repetat.

El se prefăcu destul de bine.

— Nu e rău... Meserie grea, dar nobilă... Odihnă plăcută!

Și după ce salută teatral, închise ușa.

M-am așezat imediat pe unicul scaun și răutatea puse stăpînire pe mine. Mă întrebam ce-l privește pe acest administrator al unei Case de odihnă dacă eu urmez ce urmez și i se pare chiar atît de important dacă profesiunea mi se potrivește sau nu și dacă e nobilă sau nu. Îmi dădeam seama că părerea lui despre mine s-a schimbat dintr-o dată, a luat o nouă direcție și, în afară de asta, tatăl meu a scăzut mult în ochii lui. Tatăl unei surori medicale! Unul care nu e în stare să asigure fiicei sale ceva mai de soi: diplomația, ori comerțul exterior. Așa stînd lucrurile, cine știe dacă acest individ înțelegea ceva, dar despre surorile medicale, ca și alți foarte mulți oameni, își avea părerea sa precis formată.

Mi-am scos în grabă din geamantan pijamaua, m-am spălat, am luat o pastilă de hexadorm și m-am culcat.

Nu mă putea atrage nici un fel de cină. Acum aveam nevoie de un singur lucru — să uit cît mai repede unde sînt și de ce sînt aici.

Acum cînd recitesc primele pagini, constat că ele sînt scrise de o ființă tare necăjită, de un om care a fost teribil de jignit, mai, mai că nu s-a născut bătut de Dumnezeu, cum se spune. Există și din ăștia. Cine știe? Nu pot răspunde. Că sînt rea, asta așa e! Că mereu e ceva care mă nemulțumește, e adevărat. Dar ce anume — nu pot spune.

Familia mea este înstărită. Părinții mei cîștigă bine, astfel încît în ultimii doi-trei ani și-au cumpărat și apar-

tament și mașină. Este adevărat că asta înseamnă bunăstare — cică trăim bine, dar care e satisfacția noastră de pe urma acestei opulențe, nu pot înțelege. E ceva care nu merge, dar ce anume nu pricep. Știu numai că mie îmi este absolut indiferent dacă avem apartament și mașină, ori dacă n-aveam. Pentru mine e totuna ! E clar că nu-i ceva în regulă cu mine !

CAPITOLUL II

M-A TREZIT UN CIOCĂNIT ÎN UȘĂ. Am deschis ochii și mi s-a părut că a trecut mult timp pînă să-mi dau seama unde mă aflu, ce-i cu camera, patul și masa, toate lucrurile astea și chiar m-am speriat, nu cumva suferisem vreun șoc, dar asta a durat puțin, pînă m-am lămurit unde mă aflu.

Așa ceva mi s-a întîmplat de vreo două-trei ori în viață ; pentru cîteva clipe te cuprinde o panică înspăimîntătoare, pînă cînd ți se aprinde în creier o scînteioară minusculă și dintr-o dată te trezești la realitate. Înainte încă de a-mi veni în fire m-am ridicat într-un cot în pat. Persoana care ciocănise întredeschise încetișor ușa. Apăru chipul administratorului și într-o clipă mi-am dat seama de toate, pur și simplu am făcut un salt și m-am afundat în apa propriei mele vieți — fuga de acasă, trecutul murdar, sosirea la Casa de odihnă...

— Scuzați — zise cel din ușă — deoarece ora micului dejun a trecut, iar dumneavoastră n-ați venit, noi, cei de jos, ne-am alarmat.

Eu tăceam, fiind încă zăpăcită ; îmi era clar de ce nu m-am dus la micul dejun și că dînșii (cine oare ?) s-au alarmat în zadar. În cele din urmă am rostit :

— Bine.

Pe fața administratorului apăru un zîmbet foarte amabil, ce se retrase încet, încet.

M-am uitat îndelung, în jur, după micul meu ceas și în cele din urmă mi-am dat seama că-l aveam la mînă. Arătătoarele se opriseră undeva la ora șase. Mi-a fost necaz că nu l-am întrebat pe administrator cît e ceasul. Soarele desena o dungă îngustă lîngă fereastră — va să zică se ridicase destul. Dintr-o dată mi-am dat seama că-mi era tare foame.

În geamantan n-am găsit bineînțeles nimic de mîncare, dar cu această ocazie am văzut că obiectele mele de toaletă sînt toate acolo, lucru aproape neverosimil, dacă ținem seama în ce stare și în ce grabă mi-am făcut bagajul.

M-am apucat să-mi examinez garderoba de care dispuneam : o fustă cenușie cu o jiletcă, rochia grena, bluza de culoarea antracitului, o fustiță cadrilată — și cam asta era totul. Mai mult decît suficient pentru o cursantă de la școala de surori.

De multe ori dorisem să fug de acasă, dar niciodată nu m-am gîndit că acest lucru e atît de simplu și de ușor. Omul încearcă o teamă în fața necunoscutului, dar de acum încolo pentru mine fuga nu va mai fi ceva nou, așa că voi putea pleca oricînd, destul numai să vreau. Principalul este să ai ceva bani, să nu regreți pe nimeni și nimeni să nu te regrete. În fond, acum tata este omul cu cea mai curată conștiință din lume ; nu există altcineva mai curat ca dînsul ; este adevărat că am fugit din cauza lui, dar în același timp am profitat de ajutorul ce mi l-a oferit. Mama, se-nțelege, a fost înștiințată unde mă aflu și chiar dacă în prima clipă a încercat vreo mustrare de conștiință acum însă, a uitat totul. Nu doream cîtuși de puțin să meditez asupra sentimentelor ei materne, cu atît mai mult cu cît nu știu dacă ea însăși s-a gîndit vreodată

la așa ceva. Avea mult prea multe ocupații și interese. Mama, fie-mi iertat, este o intelectuală. Absolvind vechiul liceu comercial, se consideră acum o specialistă în problemele economice. Conduce o secție oarecare, scrie articole, ba și broșurele, indicatoare, face traduceri ș.a.m.d., — după cum se pare o ocupație bănoasă, fiindcă nu o dată i-a declarat tatălui meu că jumătate din mașină, din apartament și din toate avuturile mobile și imobile ale familiei sînt cumpărate cu banii ei. Trebuie să arăt că acesta este sfîntul adevăr, iar eu sînt gata să depun mărturie, dacă va fi nevoie.

Lucrurile acestea sînt foarte simple și clare pentru oricine-l cunoaște pe tatăl meu, care n-ar fi dat în casă nici o para chioară, ba dacă s-ar putea nici n-ar mînca.

Sala de mese nu era prea mare, iar mesele erau acoperite cu fețe de masă în carcuri colorate, aproape ca la o grădiniță de copii. Pereții erau vopsiți în ulei, într-un verde-pastel, iar tavanul tot în ulei, dar roșu-cărămiziu, cu o linie mare, neagră, de forma unei elipse neregulate. Foarte estetic, după cum vă dați seama, acest mic local, și dacă nu s-ar fi știut că este sala de mese a unei Case de odihnă, ar fi putu ușor să treacă drept un bar, cu atît mai mult cu cît într-un colț se găsea și un bufet cu băuturi. La ferestre atîrnau perdele de culoare roșie-cărămizie, dintr-o catifea de mătase foarte subțire.

Priveam toate acestea ușor mirată, cînd am mai descoperit în plus și o boxă pentru orchestră. Va să zică vilegiaturiștii, dacă erau, duceau aici o viață foarte plăcută. Mă interesa destul de mult să aflu dacă în spatele acestui exterior plăcut se ascunde și un cuprins asemănător, ori în acest colțișor viața se scurge ca la țară, așa cum se întîmplă mai în orice Casă de odihnă.

La o masă am văzut o cană goală pentru ceai și o farfurie cu unt, brînză, șuncă, și un fel de gem de culoare verde ca veninul. Evident că acesta era dejunul meu și m-am așezat la masă gîndindu-mă că dacă aș mînca toate acestea mă voi îngrășa cu vreo două kilograme. Aproape instantaneu, ca la o comandă, pe o ușă apăru **administra-**

torul cu un ceainic alb ,emailat, în mînă. Se îndreptă solemn, spre mine, cu o ceremonie subliniată — desigur că voia să-mi arate că nu asta era treaba lui, dar o săvîrşeşte fiindcă-i face plăcere. În timp ce-mi turna ceaiul mă privea cu un zîmbet foarte semnificativ.

Am zîmbit şi eu la fel şi am dat din cap în semn de mulţumire. Cana se umplu încet, după care ceainicul alb făcu o mişcare legănată şi cu totul surprinzător ateriză pe masă. Administratorul se aşeză în faţa mea.

— Am promis tatălui dumneavoastră că n-o să vă plictisiţi la noi.

— Eu nu mă plictisesc niciodată.

— Chiar cînd sînteţi singură ?

— Atunci cu atît mai puţin. Mă plictisesc conversaţiile stupide.

— Aveţi perfectă dreptate — mă aprobă administratorul — o conversaţie stupidă cu un om prost este lucrul cel mai înfiorător din lume. Atunci omul începe să înţeleagă lipsa de sens, în general, a tuturor discuţiilor. Degeaba tot progresul omenirii cînd prostia şi banalul troneaza la masa oamenilor. Nu-i aşa ? La ce, la ce mai foloseşte toată literatura beletristică atunci cînd vezi că interlocutorii rămîn tot atît de mărginiţi şi de nesimţitori, ce mai, pe scurt, nişte proştănaci. Atunci totul nu face nici doi bani.

Pe la sfîrşit am început să-l examinez mai cu atenţie. Într-o clipă mi-am dat seama că e celibatar convins — pe vremuri blond, dar treptat, cu vîrsta, părul a început să i se rărească şi acum ceea ce-i mai rămăsese căpătase o nuanţă uşor roşiatică, iar ochii albaştri îi deveniseră cenuşii. Faţa îi era roşie-brună ca la pieile roşii, cu o tentă foarte sănătoasă de om care a trăit aşa cum şi-a dorit ; un bărbat satisfăcut, după toate aparenţele. Numai că această tiradă n-avea nimic comun cu înfăţişarea lui. Atunci i-am răspuns :

— Asta nu mă interesează. Nu înţeleg nimic din artă.

— Sînteţi mult prea tînără. O să vedeţi într-o zi că arta, să zicem cărţile, vor deveni pentru dumneavoastră o hrană spirituală indispensabilă, pe care n-o găsiţi în viaţa de toate zilele... Vreţi să vă dau o carte ?

— Am venit aici să dorm. Sînt extenuată. Dealtfel v-am și spus ; nu-mi place să citesc și nu înțeleg nimic din artă.

Așa am respins atacul lui cu mult succes. M-a privit cu un fel de compătimire.

Mîncasem brînza, am băut puțin ceai și m-am ridicat.

Acest fapt îl îngrozi pe administrator ! În timp ce ieșeam mergea alături de mine certîndu-mă că nu mi-am terminat dejunul. Atunci i-am spus :

— Faptul că mă certați îmi face multă plăcere. Pînă acum nimeni nu s-a interesat cît mănînc... Cît timp am să fiu aici, dumneavoastră îmi țineți loc de tată. Dar vă veți îngriji numai de pofta mea de mîncare, încolo de nimic altceva.

— Cu plăcere... Sînt bucuros. Cu siguranță că voi avea ocazia să vă explic de ce atribuția aceasta îmi este atît de plăcută și... să vă spun sincer, mă tulbură... Doar așa, părintește, nu vă neliniștiți, așa părintește — se grăbi el să mă liniștească, întrucît eu l-am privit ciudat, făcîndu-l să tresară.

Ajunseserăm pe terasă.

— Am să mă plimb puțin. La revedere ! Și am luat-o la fugă spre pădure.

Cu siguranță că el s-a uitat după mine. I-am simțit în spate privirea.

CAPITOLUL III

AȘADAR ÎN ACEST FEL MI-AM petrecut prima zi la Casa de odihnă.

Dacă cineva dintre prietenii mei m-ar fi văzut la plimbare prin pădure ar fi leșinat de mirare. Într-adevăr cînd un om stă la o masă undeva pe strada Rakovski, cînd în fața lui se află pahare și figuri cunoscute, în această ambianță pare cu totul fantastic gîndul despre pădure, poiene, cărărui, flori sălbatice și aer îmbibat cu miresme de brad.

Încercați vreodată să discutați cu ei pe această temă. Te vor privi ca și cum abia ai fi sosit din Tanganica și le povestești despre o vînătoare de elefanți. Nu că acestor tipi nu li s-ar fi întîmplat să se afle vreodată în mijlocul naturii, dar pentru dînșii să cutreieri în mod special printr-o pădure denotă un semn de ușoară sălbăticie.

N-am de gînd să descriu frumusețile silvestre, dar cu siguranță, față de toate senzațiile din urmă, am simțit în

această plimbare o surprinzătoare satisfacție. Pe cărare nu pătrundea nici o rază de soare, cu toate că acești brazi, sau molizi, sau pini, ori ce-or fi fost copacii aceia cu frunzele ca acele, cu toate că trunchiurile lor nu erau din cale-afară de groase, ba unele erau chiar goale pe dinăuntru, totuși undeva pe sus se-ngustau dintr-o dată și se transformau în ceva ca un acoperiș prin care, ici-colo albăstrea cîte o bucată de cer. Este atît de deosebit sentimentul cînd vezi în jurul tău numai copaci care ascund alți copaci ș.a.m.d., și tot așa cît vezi cu ochii și întunecimea care cuprinde ceva tainic ce te pîndește, fără să-ți dai seama ce poate fi ; de n-ar fi cărarea aceasta bine bătătorită și mărginită cu o bordură îngustă de piatră, te-ai putea speria.

Și nu se aude nimic, numai niște păsări cîntătoare — privighetori sau canari — cine le știe. Cîntau însă foarte însuflețit cu toate că se cam repetau ; foarte ambițios, aș putea spune, pentru că am stat vreme îndelungată să le ascult.

Mi-amintesc și de mirosuri. Miros este un cuvînt vulgar, iar parfum este stupid, însă trebuie să existe și un al treilea termen, ceva foarte acut, dens și pătrunzător, care să te purifice, nu în sensul că-ți primenește plămînii, ci mai degrabă capul. Ori eu tocmai de așa ceva aveam nevoie.

N-am observat cînd s-a terminat cărarea nivelată, cînd am călcat pe așternutul moale de cetină și am pătruns în pădure fără să știu încotro s-o apuc... Dintr-o dată ea s-a făcut și mai tăcută și mai întunecoasă — soarele se ascunsese după nori. Dar în această lumină moale se vedea mai bine, totul dobîndea contururi mai precise. Acum am observat că trunchiurile nu sînt netede, ci au o scoarță cafenie, tăiată în relief, care le dădea parcă moliciunea unei catifele și fiecare molid își avea acum propria-i față ; unii erau perfect drepți, cu trunchiuri de un cafeniu luminos și scoarța lor puternică și groasă parcă ar fi fost modelată și aranjată cu mîna.

Alte tulpini erau mai strîmbe, mai întunecate, grațioase, chiar dureroase, cu pete. Scoarța le era zdrențuită, se ridicaseră în sus un fel de solzi, ici-colo se întrevedeau despicături lungi și adînci pînă la miez, iar în sus se ză-

reau, printre ramurile uscate și rupte, noduri mari ca niște articulații scrîntite.

Pe marginea picăturilor de rășină scurse ca niște lacrimi, mișunau cărărui de furnici. Acești brazi strîmbi erau mai scunzi și se luptau din greu pentru lumină în mijlocul copacilor drepți și sănătoși. Se pare că și ei aveau necazurile lor.

Aici, în mijlocul pădurii mi-am amintit de o poveste pe care o auzisem de la sora tatălui meu. O cheamă Irina, dar eu nu-i spun niciodată tanti Irina, pentru că relațiile dintre noi sînt de așa natură de parcă n-ar exista nici o diferență de vîrstă.

Povestea Irinei m-a impresionat într-un mod deosebit. Atunci mi-am amintit-o de la cel dintîi pînă la ultimul amănunt. În realitate am reconstituit-o de atîtea ori, încît uneori nu mai știu care este cea reală și care rodul imaginației mele. Am să mă străduiesc să v-o povestesc întocmai, fără închipuiri, pentru că și așa e destul de fantastică, dar asta ceva mai tîrziu. Și atunci veți vedea și vă veți mira cum poate să mă preocupe pe mine o asemenea poveste. Într-adevăr e de mirare.

Irina nu-și ascunde vîrsta, de aceea pot să vă spun că s-a născut prin 1924, asta înseamnă că acum are 45 de ani, la prima vedere o vîrstă enormă, o vîrstă la care orice femeie ar trebui să tragă o linie a tinereții și să treacă treptat spre bucuriile molcome ale bătrîneții. Desigur, așa trebuie procedat — asta sună stupid și miroase a lăudăroșenie, de o sută de ori mi s-a spus că atunci cînd eu am să ajung la patruzeci de ani, n-am să mai gîndesc în felul acesta, dar ce să-i faci, un om trebuie să fie acceptat cu toată nerușinarea de care dă dovadă, sau, cum spune mama, aceasta este o „nerușinare biologică". Dar, oricum ar fi, eu consider lucrurile cum v-am mai spus.

Vă povestesc toate acestea ca să vă conving că Irina este o femeie pentru care definiția mea nu are nici o valoare. În primul rînd pentru faptul că, fără eforturi deosebite, poate trece drept o femeie de treizeci de ani, iar cu un machiaj bine făcut, seara, chiar tînără. Dar nu despre asta e vorba. Dacă ne luăm după inima ei are ca și mine aceeași „nerușinare biologică". Aceasta este o pro-

blemă a calităților naturale, sau așa cum am învățat și în general este modern să se afirme — aceasta ține de codul genetic.

De fapt despre Irina am multe de povestit și acum nu e necesar să mă grăbesc .Sînt obligată numai să vă spun că dînsa a fost partizană. Eu, bineînțeles, ca toți cei de o vîrstă cu mine, n-am văzut partizani. Dar au existat. Treaba-i alta.

Că mai există în lume partizani este inutil să mai explicăm, toți știu acest lucru. Însă faptul că eu și cei de-o vîrstă cu mine n-am văzut partizani, mi se pare că aceasta constituie un gol în cultura noastră.

Irina a luptat pe undeva prin Stara Planina. Am văzut-o într-o fotografie de pe atunci — detașamentul s-a pozat într-un sat oarecare după ce l-au cucerit la 9 Septembrie 1944.

În realitate nu l-au cucerit, ci pur și simplu au intrat în el, iar sătenii i-au întîmpinat cu flori și urale. Atunci s-a găsit un fotograf care le-a făcut poza. În ea, care acum e destul de ștearsă și terfelită, Irina apare îmbrăcată cu un fel de bluză militară și cu chipiu soldățesc, de sub care se resfiră în toate părțile părul ei cîrlionțat, iar dînsa, cine știe de ce, nu e surîzătoare ca toți ceilalți, ci privește foarte serioasă în aparat, ba e chiar încruntată ; ori a vrut să-și dea importanță, ori să sublinieze importanța momentului. Mîna ei dreaptă a întins cureaua puștii, iar țeava se vede în spate. Mi-a spus că purta pantaloni bărbătești și era încălțată cu opinci, dar asta nu se observă în fotografie, deoarece în fața ei stau pe vine, zîmbind, doi bărbați mustăcioși, cu pomeții mari, înfășurați cu cîte două cartușiere.

La început fotografia nu mi-a făcut mare impresie ; acești douăzeci de bărbați surîzători, cu cele două femei în mijlocul lor nu par prea războinici cu toate cartușierele lor și cu automatele de la piept. Dar acum știu și altceva : că acest detașament a avut în luna iulie a aceluiași an nu douăzeci, ci patruzeci de oameni și că în spatele acestui grup surîzător și luminat de soare s-au aliniat și douăzeci de morți. Și aceștia ar fi surîs, pentru că și ei ar fi fost învingători.

CAPITOLUL IV

CÎND M-AM HOTĂRÎT SĂ MĂ ÎNtorc, mi-am dat seama că m-am rătăcit şi odată cu teama ce m-a cuprins m-am pomenit surîzînd — pentru prima oară în viaţa mea mă rătăcisem. Să vedem ce-o mai fi însemnînd şi asta... Dar din toată povestea n-a ieşit nimic. Aşa cum mergeam prin pădure şi mă căzneam să descopăr ceva care să mă ajute să găsesc drumul — un copac sau o piatră — am nimerit în aleea care dădea spre Casa de odihnă. A fost pentru mine o dezamăgire.

Intrînd în sala de mese am găsit patru bărbaţi care jucau cărţi. Mai tîrziu am aflat că aceştia erau singurii locatari ai Casei în afară de mine. De undeva apăru şi administratorul — parcă ar fi avut un punct de observaţie camuflat de unde urmărea tot ce se petrece în sala de mese.

Mă invită la o masă mare aranjată pentru şase persoane. M-am mirat că toţi iau masa împreună.

— Aici noi trăim ca o mare familie — zise administratorul.

Cei patru bărbaţi şedeau în picioare în jurul mesei, ezitînd care unde să se aşeze. Pe feţele lor apăruseră zîmbete nesigure şi toţi priveau spre mine aşteptînd să-i invit.

În cele din urmă am luat loc. Eu şi administratorul unul în faţa celuilalt, la cele două capete ale mesei, iar pe lături ceilalţi patru. Această rînduială a fost respectată mereu.

Servea o femeie în vîrstă, care aducea farfuriile cu supă una cîte una, călcînd atent şi eu aşteptam ca în fiecare clipă să stropească pe cineva. Ea însă îşi cunoştea meseria pentru că niciodată n-a greşit.

Nu-mi pot aminti precis ce anume am vorbit la acest dintîi prînz. Administratorul mi-a prezentat direct şi chiar lipsit de tact pe toţi comesenii, de parcă aş fi fost cine ştie ce persoană importantă. Eu mă jenam şi chiar obosisem, fiindcă mă străduiam din toate puterile să par amabilă şi bine dispusă, dar în realitate, ca să fiu sinceră, aproape că îi detestam pe toţi.

Ce aveam eu comun cu aceşti bărbaţi, de unde pînă unde eram obligată să prînzesc la masa lor şi să conversez cu ei ? N-am scos o vorbă tot timpul şi entuziasmul administratorului se stinse treptat. Ei au vorbit ceva despre jocul pe care trebuiau să-l termine. Am înţeles că joacă pe bani şi atunci, pentru prima oară, am încercat un mic interes faţă de aceşti bărbaţi şi i-am examinat în fugă. Eram însă atît de împrăştiată şi de plictisită încît nu mi-am întipărit nici măcar fizionomiile lor. Mi-a rămas numai o impresie generală, că toţi patru sînt trecuţi de treizeci de ani, ba chiar se apropie de patruzeci.

Bineînţeles am mîncat cel mult un sfert din prînzul meu, fapt care l-a aruncat din nou pe administrator în ghearele disperării. Dealtfel mi-a făcut încă cineva un reproş în glumă. Eu le-am spus doar un „la revedere", ei mi-au urat „odihnă plăcută" şi m-am urcat în camera mea.

Căutam singurătatea fără să-mi dau bine seama de ce. Acum înţeleg ce căutam atunci cu adevărat. Trebuia să mă fi gîndit la asta. Parcă mi-aş fi ieşit din propria-mi

piele ca să văd ce se întîmplă cu Maria, adică cu mine. Nu știu cum o fi cu altele, eu însă am un exemplu pe care încerc să-l urmez. Este, cum bine știți, Irina. Deseori m-am întrebat cum ar fi procedat ea în locul meu, dar niciodată n-am găsit răspunsul potrivit, fiindcă viața Irinei s-a desfășurat cu totul deosebită de a mea.

Nu se poate face nici un fel de comparație. Ar fi poate caraghios să se compare, de exemplu, fuga mea de acasă cu trecerea Irinei în ilegalitate. Ea își trăise viața fără să se gîndească că va trebui să dea cuiva exemplu. Împrejurările în care s-a aflat — se-nțelege după propria-i dorință — au atras-o într-o viață în care nu putea hotărî după capul ei.

În cameră m-a cuprins oboseala. Mă dezbrăcam cu simțămîntul că voi adormi îndată ce mă voi sui în pat. Dar cînd am rămas goală, dintr-o dată m-a cuprins frigul. Aerul de munte era îmbibat de umezeală și pătrundea în odaie.

Pijamaua mirosea a proaspăt și în prima clipă era plăcut, însă cînd am simțit-o pe piele m-au trecut din nou fiorii și am tremurat îndelung sub plapumă. Mi-am dat seama că mai puteam lua o pătură din celălalt pat, dar n-am îndrăznit să mă ridic pentru că la cea mai mică mișcare mă apucau frisoanele. Atunci mi-am aprins o țigară — pachetul și chibritul le lăsasem pe noptieră. Fie de la țigară, fie prin autosugestie, m-am încălzit și mîinile mi s-au oprit din tremurat. Picioarele mi-au rămas în continuare reci și de aceea nu puteam adormi. Am aprins încă o țigară și astfel mi-a fugit tot somnul. Treptat zăpăceala după fiorii reci se duse și gîndurile au început să se întoarcă, să se lege unul de altul. Atunci am început să înțeleg mai bine lucrurile, iar ceea ce îmi aminteam mi se părea mult mai clar decît în realitate și în cele din urmă am prins a inventa ; fantezia țîșni din mine ca scăpată din pușcă. Dacă îmi imaginez lucruri hazlii, pot rîde și singură. Dacă sînt triste, îmi vine să lăcrimez. Atunci toate gîndurile îmi erau înecate în autoironie. Mi-am amintit, de exemplu, de ultimul an de liceu cînd mă sălbăticisem de atîta învățat. Nu vreau să mă laud, dar pînă cînd am ajuns în ultima clasă obțineam foarte ușor

note de patru și cinci [1]. Mă hotărîsem să urmez medicina. De ce anume tocmai medicina e interesant de explicat, însă nu e locul acum. Pe scurt, aveam neapărată nevoie de o diplomă excepțională ca să fiu admisă.

Toate aceste nenumărate considerațiuni și socoteli mărunte sînt sigură că vă sînt cunoscute ca și mie, de aceea este inutil să mai vorbim despre ele. Cert este că aproape toți cei din ultima clasă ne-am sălbăticit învățînd. O fată de la noi s-a îmbolnăvit de nervi și mult timp după asta a fost nevoie să fie internată la „Km. 4". (La kilometrul patru pe șoseaua ce duce spre Plovdiv se află unul dintre spitalele de boli nervoase ale Sofiei.) Oricine se poate îmbolnăvi cînd cei de acasă te pisează întruna că trebuie să obții o diplomă excepțională, iar posibilitățile tale la învățătură sînt modeste. Oamenii sînt foarte diferiți și tu, în treacăt vorbind, ai fi devenit o mamă ideală și din copiii tăi ai fi făcut oameni minunați, dar să nu fii în stare să obții o diplomă excepțională ! Bine, dar ai tăi, de nevoie, au alte ambiții în legătură cu tine. Uneori din aceste fapte poate rezulta o adevărată tragedie, în cazul în care fata lipsită de tărie sufletească se lasă antrenată în această psihoză. Așa s-a întîmplat cu Petea din clasa noastră.

În cazul meu lucrurile au stat cu totul altfel. Pe mine niciodată nimeni din casă nu m-a întrebat ce se întîmplă la școală, ce note am obținut ; cînd le aduceam carnetul pentru semnat, nici măcar nu se uitau să vadă ce scrie în el. Era clar că trebuia să am note bune. Ei doi, tata și mama, erau mult prea ocupați cu propriile lor persoane, însă indiferența lor nu m-a atins niciodată. Acum mă gîndesc cît erau de încrezuți, de orgolioși, pentru că, într-adevăr, ei gîndeau că fata lor nu poate fi altcumva decît o elevă bună și acest lucru se înțelegea de la sine. Acum îmi dau seama (exagerînd cu bănuiala) că atitudinea asta pe care și-au adoptat-o le convenea de minune.

Așa am dus-o în liceu ; eram cu puțin mai răsărită peste elevele mediocre, nu aveam nici o grijă, pînă în ultima clasă. Atunci mă cuprinse ambiția să obțin o diplomă excepțională.

[1] În Bulgaria, nota maximă e cinci (n.t.).

Şansele de intrare la medicină, dacă nu ai o asemenea diplomă, sînt egale cu zero.

Dar nu la asta mă gîndeam eu în după-amiaza aceea stînd în patul rece şi frecîndu-mi tălpile îngheţate una de alta. Mă gîndeam cum mă sălbăticisem în ultima clasă. Încetasem să mă mai spăl, să mă mai pieptăn, aveam o continuă durere de cap, nu mai semănam a om. Atunci arătam cu totul altfel — faţa îmi era slabă şi palidă, îmi tăiasem părul puţin sub urechi şi-l purtam drept, eram uscată ca un băieţoi şi claviculele îmi ieşeau în relief pe sub şorţul negru, încît trebuia mereu să-mi închei decolteul cînd mă aplecam peste bancă. De fapt, n-aveam nici un motiv să-l închei.

Aşa a fost pînă s-a terminat cu această nebunie.

Vă voi spune printre altele că n-am reuşit să obţin un certificat excepţional întrucît la matematică am luat la maturitate nota patru. Cele douăzeci de sutimi care-mi lipseau s-au dovedit suficiente ca să nu fiu admisă la Institutul de medicină.

Dar evenimentul care a schimbat „mersul soartei mele" n-are nimic comun cu faptul despre care aş dori să vă povestesc. Dealtfel evenimentele s-ar fi desfăşurat aidoma şi dacă aş fi urmat medicina.

De multe ori am stat şi m-am gîndit ce s-a întîmplat cu mine în cursul acelei veri. După ce examenele la concursul de admitere au luat sfîrşit, m-am culcat şi am dormit trei zile în şir. Cînd m-am deşteptat mi-am dat seama că ori eu nu sînt făcută pentru lumea asta, ori lumea asta nu e făcută pentru mine. N-aveam ce face. Libertatea la care visam s-a dovedit a fi doar o simplă plictiseală. Am pornit să mă plimb şi să cercetez iubita-mi capitală de pe poziţiile omului care a ajuns la maturitate.

Astfel într-o zi pe strada Rakovski am întîlnit doi băieţi din clasa noastră. Trebuie să vă spun în prealabil că relaţiile mele cu partea masculină de la noi din clasă şi din şcoală au fost pînă în momentul acela absolut clare — băieţii nu se uitau la mine ca la cineva cu care se poate flirta, întrucît înfăţişarea mea nu se deosebea în mod esenţial de a lor, iar ochii mei mari şi negri, farmecul meu

sufletesc nu erau elemente suficiente să înlocuiască altele fundamentale.

Cînd i-am întîlnit pe cei doi colegi ne-am îmbrățișat ca niște vechi prieteni și după indispensabila informare reciprocă privind examenele de admitere, am fost invitată la o cafea. În cafenelele de pe Rakovski și Gurko — niște spații îngrozitor de îmbîcsite, pline de tineri și tinere care se plictiseau — se bea, în afară de cafea, tot felul de alcooluri, dintre care cel mai des folosit e romul. Această băutură e un adevărat produs chimic, dar este apreciată fiindcă cu bani puțini bei multe grade și dacă mai torni deasupra o oranjadă, obții un pahar mare în fața căruia poți sta vreo două ore. Iar a pierde două ore din această plictiseală generală cu prețul unui păhărel de rom era considerat un lucru foarte profitabil. Nu vreau să spun că toți acești tineri împușcau francul. Mulți dintre ei primeau un sprijin considerabil de la iubiții lor părinți, dar economiseau pentru lovituri mai mari. Ca, de exemplu, frecventarea în grup mixt a unui mare restaurant sau bar.

Într-un grup se pot totdeauna strînge bani pentru un bar, săptămînal. În afară de asta se organiza, de obicei simbăta, o adunare într-o casă sau într-o vilă cu perspectiva de a ține pînă dimineața și de a se continua distracția și în cursul zilei de duminică.

Asta e totul ; amănunte despre acest mod de viață este inutil să vă mai ofer, întrucît sînt cunoscute și extrem de plictisitoare. Vă voi spune numai cîteva cuvinte despre mine. Oricît de ștearsă ar fi fost înfățișarea mea aveam mare succes la aceste petreceri fiindcă dansam bine. Mă ridicam numai la dansurile iuți, în care partenerul nu te atinge — nici un fel de îmbrățișări calde — și dansam pentru propria-mi plăcere în deplină libertate. Puteam improviza ore în șir, era suficient numai să existe o muzică bună. Se pare că nu mă mișcam tocmai rău, pentru că deseori ceilalți mă lăsau singură și mă priveau. Astăzi, cînd mă gîndesc la vremea aceea, mi se pare că tocmai atunci începuse să se schimbe ceva în înfățișarea mea. apăruseră detalii care pînă atunci îmi lipsiseră și dintr-o dată băieții m-au găsit interesantă. Nu vreau să-mi dau

aere de naivă, dar deşi eram excepţional de bine informată cu privire la raporturile dintre cele două sexe, nu încercam absolut nici un fel de dorinţă să particip la acest joc. Dansam lipsită de grijă şi primeam laudele complet dezinteresată.

Descori mă întorceam acasă în jurul sau după miezul nopţii. Natural, nu puteam merge pe străzi singură, trebuia să mă însoţească un bărbat care să aibă grijă de mine. Nu ştiu cum s-a întîmplat, că pe nesimţite, a început să mă conducă mereu un băieţoi, fost coleg de clasă, unul Pavel. Interesant era faptul că în timpul petrecerii Pavel nu-mi acorda nici o atenţie. Nu se aşeza niciodată lîngă mine, nu mă invita la dans, se ocupa de alte domnişoare şi nu fără succes. Dar cînd mă ridicam să plec, în aceeaşi clipă apărea şi Pavel, îmi aducea paltonul şi porneam spre casa mea. Unde mai pui că el locuia în marginea cealaltă a oraşului, undeva spre Parcul de vest.

Acest gen de relaţii ne satisfăcea pe amîndoi pe deplin, cu toate că eu nu se putea să nu mă întreb : de ce doreşte să mă conducă întotdeauna ? Dar nu era numai asta. Prin Pavel întreţineam legătura cu grupul ; el mă anunţa unde şi cînd va avea loc următoarea adunare. În afară de asta, la petrecerile care se făceau într-o casă era regula ca băieţii să nu vină singuri, ci neapărat cu o parteneră. Astfel că eu devenisem partenera lui Pavel. Formalitatea era respectată, însă odată ajunşi la faţa locului uitam unul de altul, petreceam şi ne amuzam în grupuri separate.

Situaţia asta n-a ţinut multă vreme. Venise luna octombrie, serile se răciseră, deasupra Sofiei se aşternu un aer umed, copacii murmurau foarte tulburător, împrăştiind frunze galbene şi ude.

Într-o asemenea seară pe cînd mergeam spre casă, mi s-a făcut foarte frig sub mantoul meu subţire şi nu ştiu cum s-a întîmplat că Pavel m-a îmbrăţişat, iar eu m-am ghemuit lîngă dînsul. Am mers aşa tot timpul pînă acasă, fără să scoatem vreun cuvînt. Ne-am oprit în faţa intrării întunecoase, dar Pavel nu-şi luă mîna de pe umărul meu.

L-am privit. Pe fața lui apăruse o expresie nedumerită și dintr-o dată l-am compătimit. Am așteptat, în tăcere, să-mi dea drumul. El însă mă întoarse încet spre dînsul, se aplecă și mă sărută. Astăzi nu pot spune precis de ce m-am lăsat sărutată. Presupun că nu mi-am întors atunci capul din cauza acelei compătimiri, sau a unui sentiment de recunoștiință. Poate să fi fost și curiozitatea. Buzele lui calde se lipiră cîteva secunde de ale mele, apoi începu să-mi mîngîie părul și să mă sărute încet pe frunte.

Este extrem de neplăcut — bine ar fi ca niciodată să nu mi se mai întîmple — să participi la o asemenea scenă ca spectator. Urmăream ceea ce făcea el și dintr-o dată am încercat sentimentul că particip la o scenă de intimitate, la care n-aveam dreptul să fiu martoră. M-am desprins încetișor și am luat-o la fugă în sus pe scări.

A doua zi Pavel mi-a telefonat, dar eu i-am răspuns că sînt ocupată, după care m-am ascuns cîteva zile. Și într-adevăr nu aveam timp, pentru că umblam să mă înscriu la cursurile pentru surori medicale.

CAPITOLUL V

ŞI TOTUŞI AM IZBUTIT SĂ ADORM

În cursul acelei prime după-amieze petrecută la Casa de odihnă. Am dormit cel puţin două ore fără vise. Cînd m-am trezit, pentru întîia oară, după evenimentele din ultimele zile, m-am simţit odihnită şi liniştită.

Soarele trecuse dincolo de munte, însă lumina lui albgălbuie, alb-azurie, străpungea cerul. Jos, umbrele dispăruseră. În lumina strălucitoare, violetă şi rece, în transparenţa adîncă şi desăvîrşită, pădurile, poienele, stîncile, însuşi muntele păreau mai ascuţite, mai vii. Îţi creau o dispoziţie sufletească clară şi transparentă. Claritate şi transparenţă.

Sub ferestre începu să răsune un clopot. Nu ştiu cui îi era destinat, desigur nu numai mie. M-am îmbrăcat. Încălzită şi înviorată, pătrunsă de o neaşteptată dispoziţie şi curiozitate am trecut prin coridorul fără lume. În spatele unei uşi cineva fredona. La etajul de jos se trînteau uşi.

Pe scări mă izbi un miros de carne friptă. Cînd am intrat în sala de mese nu mă mai simțeam nesigură. Doream să zîmbesc și să vorbesc.

Aici nu era nimeni. Pe masă erau aranjate tacîmurile și m-am așezat în liniște la locul meu. În fața mea era bufetul cu băuturi, iar lîngă divanul roșu, boxa pentru orchestră. În umbra violetă a pădurii, sala de mese părea neobișnuit de plăcută. Buna dispoziție puse zdravăn stăpînire pe mine. Voiam să fiu cît se poate de drăguță, inteligentă, pe placul tuturor, clară și transparentă. Această stare, rămasă de cînd eram mică, mă cuprindea uneori din nou.

Înaintea tuturor apăru administratorul. Aducea pahare și o sticlă cu țuică. Mă salută și aranjă totul cu un surîs semnificativ.

— Astăzi mica noastră familie are o sărbătoare... Unul dintre ai noștri împlinește patruzeci de ani.

Spunînd acestea administratorul se uită în jurul său, apoi aplecîndu-se la urechea mea continuă :

— Să nu mă spuneți că i-am dezvăluit vîrsta !

Eu, bineînțeles, am dat din cap, veselă, cu un zel vădit de a participa la orice fel de joc pe care mi-l propunea omul acesta amabil.

— Iată și vinovatul pentru sărbătorirea de astăzi — zise administratorul zîmbind. — Stanimirov, de data asta veți ocupa locul prezidențial.

Stanimirov, despre care mi-am amintit că e arhitect, se supuse și se așeză vizavi de mine, la celălalt capăt al mesei lungi.

Își sprijini coatele pe masă și mă privi. Dintr-o dată zîmbi. Înfățișarea închisă și încrezută, așa cum o țineam minte de la prînz, se transformă dintr-o dată în cordialitate, bunătate și încredere. M-am obișnuit de pe acum să nu iau de bune astfel de schimbări. Asemenea zîmbete dulci ascund teribil de multe fățărnicii. Al lui, însă, era prea direct și plăcut : dealtfel și eu mă aflam într-o dispoziție similară, așa că i-am răspuns la rîndul meu tot printr-un surîs.

Administratorul ieșise. Acum sînt sigură că el a dispărut înadins — „ca să nu constituie o piedică".

Stanimirov se puse pe un rîs înfundat și zise :

— Administratorul și-a consolidat toată activitatea sa aici pe niște presupuse relații de reciprocitate între cei veniți la odihnă. Dar o face cu totul dezinteresat. Dacă acceptăm să facem copilării în prezența lui, putem trăi foarte bine.

Eu am început să rîd. După aceea l-am felicitat pentru ziua lui de naștere.

— Mulțumesc... Împlinesc patruzeci de ani și acest fapt e puțin trist.

Dacă Irina mi s-ar fi plîns de vîrsta ei aș fi crezut-o. Dar bărbatul acesta? Atunci eu i-am spus că nu arată a avea mai mult de treizeci.

Asemenea vorbe par adesea complimente gratuite, însă el părea într-adevăr mai tînăr și cu siguranță că se obișnuise să i se spună asta.

— S-ar putea să par - - zise — dar fenomenul acesta este temporar și înșelător.

Mai departe a trebuit să continui cu strălucita frază că important e cum se simte omul și nu cîți ani are. Bărbatul surise:

— Păi asta-i, că mai simt exact de patruzeci de ani... Dar, știți, dacă uit de numărul lor, sînt foarte mulțumit de mine ca om. Chiar încep să mă și tem.

A rostit toate astea fără cochetărie. Din cuvintele lui reieșea că avea de ce să fie mulțumit de sine însuși. Eu însă mi l-am întrebat ce motive are.

În sala de mese intrară încă doi vilegiaturiști de-ai noștri. Unul dintre ei se așeză repede la stînga mea, celălalt rămase de-o parte și făcu ochii roată asupra mesei. Era un tip îndesat, cu ochii puțin apropiați și cu pomeții închiși la culoare.

Întrebă care e locul lui, pentru că, după cum se vede, cu ocazia sărbătoririi lui Stanimirov se făcuse o nouă distribuție.

— Unde vrei, Petăr. Se poate și în locul meu — zise sărbătoritul și arătă scaunul din dreapta mea.

Petăr continuă să examineze masa.

— Știe el, administratorul — și se îndreptă spre bucătărie.

Vecinul meu aruncă încetișor o vorbă:

— Unii oameni iubesc din cale-afară ordinea.

L-am privit. Avea o mustăcioară blondă. O figură de modă veche, dar în ochii lui se putea citi sarcasmul ce-l caracteriza. Îmi plăceau astfel de oameni cu privirea ironică. Dacă nu sînt răi creează întotdeauna o bună dispoziție. Am simțit că mă voi înțelege cu el. Îmi amintesc că tot atunci a completat :

— Petăr al nostru are o justificare, e contabil ! Exactitate și prevedere.

Administratorul și Petăr s-au întors. Duceau cîte două farfurii cu felii de roșii, aperitiv la țuică. Dacă m-ar fi întrebat pe mine le-aș fi spus că e mai bine să începem cu vodcă. Masa era însă dată în cinstea altcuiva.

Contabilul lăsă din mîini farfuriile și se așeză, nu însă lîngă mine. Am considerat că administratorul își rezervase acest loc pentru el.

În cele din urmă veni, examină masa cu o privire de amfitrion. Un scaun rămăsese neocupat. Își frecă mîinile și zise :

— Va trebui să scuzăm întîrzierea tovarășului Manasiev. Eu l-am însărcinat cu o comandă deosebită și trebuie să se întoarcă în orice clipă. În acest timp noi vom umple paharele, ca să fim gata.

În spatele meu se deschise o ușă. Toți ne-am întors cu privirea într-acolo. Dinspre terasă intră cel de-al patrulea vilegiaturist încărcat cu un buchet enorm de flori de munte abia culese, la sugestia administratorului. Erau roșii, portocalii, galbene, albe... flori necunoscute mie. Am recunoscut numai margaretele cu petalele lor albe. Buchetul aduse cu el mireasma poienilor de munte.

Florile i-au fost oferite lui Stanimirov. S-a ridicat în picioare pentru a le primi. Manasiev răsturnă buchetul enorm în brațele sărbătoritului, după care îl îmbrățișă cu flori cu tot și se sărutară.

— Să-l felicităm cu toții pe sărbătoritul nostru ! rosti administratorul autoritar și solemn. Și ca să dea exemplu își desfăcu brațele și-l îmbrățișă cu elan pe Stanimirov, îl sărută, apoi își îngropă fața în flori, respiră adînc și se retrase cu o mină fericită. La sfîrșit, se întoarse surîzător spre noi, ne examină și făcu gestul de invitație către contabil. Pe fața întunecată a acestuia flutură pentru o clipă o ezitare, poate chiar plictiseală, dar după asta se ridică și,

cu un zîmbet forțat, îl îmbrățișă pe sărbătorit. Administratorul ședea de-o parte încordat și circumspect ca un regizor care urmărește tulburat executarea unei scene bine gîndite.

Veni rîndul mustăciosului.

— Acum am să te împing — zise el îmbrățișîndu-l pe Stanimirov.

— Oho ! — exclamă acesta — e tare plăcut să te sărute un mustăcios.

La sfîrșit toți se întoarseră spre mine. Sincer spus mi-era foarte neplăcut. N-aveam nimic împotrivă să sărut pe cineva care ține să fie sărutat cu ocazia împlinirii a patruzeci de ani de viață, dar acesta era un joc aranjat de administrator și în acest caz nu știam ce vrea, dealtfel nici nu mă interesa. Pur și simplu trebuia să îndeplinesc un rol. Puteam spune că nu vreau, dar n-am găsit puteri să fac astfel. M-am uitat la Stanimirov. El ridică din umeri.

— Cu îndrăzneală, cu îndrăzneală, sărutați-l ca o fiică — zise entuziasmat administratorul. — Va fi ceva frumos.

M-am ridicat și l-am sărutat pe arhitect pe obraz. Aici, el făcu un gest care, se pare, nu fusese prevăzut în programul administratorului. Îmi oferi buchetul de flori.

Eu am îmbrățișat florile. Administratorul aplaudă și strigă „Bravo !"

— Bra-a-a-vo ! Bra-a-a-vo !... striga tare și asta suna ca un fel de ura. Creștetul îi strălucea.

Toți ceilalți au aplaudat și ei.

Atunci îmi veni o idee : am îndesat tot buchetul în brațele administratorului. În primul moment se dădu înapoi, dar după aceea îl primi și fața i se lumină. Toți am început să batem din palme. Administratorul făcu plecăciuni la dreapta și la stînga, apoi strigă spre bucătărie.

— Vido !... Vido !

Apăru femeia în vîrstă. Administratorul îi dete buchetul.

— Pune imediat florile în apă și după aceea adu-le pe masă ! — ordonă dînsul.

Iată cum a început sărbătorirea aniversării a patruzeci de ani a arhitectului Stanimirov.

Am băut două păhărele de țuică. Dispoziția cu care am intrat în seara aceea în sala de mese și care se cam evapo-

rase cînd a început solemnitatea, mi-a revenit. Mă simţeam foarte amabilă; doream să fiu sinceră, să port discuţii extrem de sincere. Aici trebuie să lămuresc că alcoolul acţionează asupra mea altfel decît asupra celorlalţi. Împreună cu dorinţa de a fi încîntătoare, mintea mi se ascute şi percep toate cuvintele sau gesturile fie ca foarte stupide, fie ca extrem de inteligente. Cu alte cuvinte, văd în extremă şi pot să mă extaziez ori să devin muşcătoare. Nu-mi mai puneam problema ce fac aici printre aceşti oameni străini pe care-i cunoşteam doar de cîteva ceasuri. Asta nu mă preocupa. Mă încerca o mare curiozitate, un fel de tensiune şi o aşteptare plăcută.

La friptură s-a servit vin alb. Desertul a fost un tort mare cu patruzeci de lumînări. În timp ce le aprindea, administratorul explica:

— Spre marele meu regret n-am putut găsi lumînări originale. Am coborît pînă în sat şi le-am cerut de la preot. Dar şi astea-s bune.

Stanimirov se umflă zdravăn şi suflă în cele patruzeci de luminiţe, apoi ne privi roşu şi mîndru, iar noi toţi l-am aplaudat şi administratorul strigă : Bra-a-a-vo", după care culese lumînările. Arhitectul tăie tortul. Făcu treaba asta cu mult talent, socotind din ochi exact numărul feliilor. Îl tăie, cum s-ar spune, profesional şi cu gust. Fiecăruia i-a revenit cîte o bucată mare şi frumoasă.

După tort s-a servit cafeaua. Stanimirov scoase din micul bar o sticlă cu coniac. Tonomatul intră de asemenea în funcţiune. Lucrul s-a întîmplat într-un mod foarte original.

— Stanimirov — întrebă administratorul — o să puneţi şi muzică ?

— Bineînţeles, — replică sărbătoritul.

— Ce anume ?

Stanimirov mă privi.

— S-o lăsăm pe prietena noastră să aleagă.

M-am aşezat cu plăcere în faţa tonomatului şi am început să aleg discurile cu nişte melodii care îmi erau necunoscute. Atunci am arătat una, la noroc. Apoi administratorul scoase din buzunar o monedă, o introduse în aparat şi apăsă pe buton. Îndată ce tonomatul intră în

acțiune, el făcu o mișcare bruscă și după o clipă moneda sări înapoi.

După cum am înțeles mai tîrziu, aparatul funcționa numai cu fise. Acestea se pierduseră ori fuseseră ascunse. Acum exista numai una singură, la administrator.

Scoase un condei și un carnețel.

— Stanimirov am trecut în contul dumneavoastră cinci stotinci[1].

— Treceți o singură dată cinci leva pentru toată seara — interveni arhitectul.

— Cu plăcere...

În timp ce se desfășura această scenă, ascultam îngrozită tonomatul. După o introducere plîngătoare ieșiră cu chiu cu vai două trei acorduri, apoi iarăși vreo cîteva și încetul cu încetul se desluși un tangou de toată frumusețea. M-am uitat spre Stanimirov. Voiam să mă scuz. Vedeam că administratorul îi făcea niște semne. Stanimirov se ridică și zîmbind se înclină în fața mea.

Cei de față, bineînțeles, nu știau că nu dansez tangou. Cum puteam oare să le explic, cu atît mai mult cu cît eu însămi îl alesesem.

Sub privirile celorlalți patru bărbați, sărbătoritul mă îmbrățișă, degetele noastre se împletiră și... un doi, un doi, ne lansarăm în vîrtejul dansului.

Atunci i-am șoptit să mă scuze din pricina tangoului. El mă privi surîzînd :

— Uite ce e, fetițo, eu nu știu să dansez dansurile astea ale dumneavoastră. Ar ieși niște scălămbăieli jalnice care, privite de pe margine, ar arăta dizgrațioase. Pentru mine tangoul este dansul cel mai potrivit...

Și continuă să surîdă. Eram aproape unul de altul, așa că i-am putut observa cu atenție zîmbetul care îl schimba atît de mult.

Avea buzele bine conturate și cînd suridea căpăta o înfățișare foarte caldă, însă în același timp tristă, ca și cum ar fi înțeles ce te doare, te-ar fi compătimit și ți-ar fi spus : „Liniștește-te, fetițo, totul se va aranja...“

Eu însă, după cum am mai spus, nu am încredere în asemenea zîmbete, și cu cît par mai calde și mai sincere,

[1] Stotincă — o sutime dintr-o leva (n. tr.).

cu atît mă cuprind mai multe bănuieli. De fapt nici nu mă gîndeam la toate acestea în timpul dansului. Partenerul meu se mişca foarte uşor şi avea un ritm înnăscut, deşi era cam încordat. Dealtfel, dansul nu era o treabă potrivită pentru el, ci mai mult pentru băieţii din anturajul meu.

— Rămîneţi mult timp aici ? mă întrebă arhitectul.

N-am răspuns. Cînd dansez n-am chef să vorbesc şi nu mă gîndesc la nimic. El însă continuă :

— Bine că aţi venit dumneavoastră. Începusem să ne sălbăticim... Dacă vă va spune cineva că un bărbat se simte bine în tovărăşia altor bărbaţi, să nu-l credeţi.

— Asta nu mă interesează, răspunsei eu.

El făcu în treacăt, surprins : „Ei, nu !"

După asta am mai făcut cîteva piruete în tăcere şi tot aşa am terminat tangoul. Arhitectul se înclină rece. Zîmbetul îi dispăruse.

M-am aşezat pe un fotoliu. Manasiev, cel care adusese florile, îmi oferi o ţigară. În timp ce ţinea bricheta în faţa mea, mîna îi tremura uşor. Era slab, chel şi încruntat. Nu ştiu de ce, dar mi-a devenit simpatic. Am dat din cap în semn de mulţumire.

— Stanimirov, puneţi muzică ! strigă administratorul. Acesta este dreptul şi obligaţia dumneavoastră.

Arhitectul se supuse, după care se aşeză comod pe un scaun, într-o atitudine care demonstra că n-are nici o intenţie de a se mai ridica. Era clar că îşi pierduse buna dispoziţie.

De data aceasta din tonomat se auzi un vals. M-a invitat Manasiev.

— N-am dansat niciodată vals, m-am scuzat eu.

— Am să vă învăţ.

M-am ridicat şi, bineînţeles, am dansat mult mai bine decît profesorul meu.

— De ce m-aţi mintit ?... Dansaţi excelent.

— Dansez excelent — l-am aprobat eu, — dar pentru prima oară vals.

— Administratorul a ales discurile — tango, foxtrot, vals. Nimic altceva.

— Mă miră mult faptul — i-am spus şoptind — că toată lumea trebuie să i se conformeze.

Manasiev dădu semne de oboseală şi încetini ritmul.

— E mult mai ușor — zise el — să te supui unei ordini stabilite. Noi, aici, putem s-o respectăm, sau nu. Cînd ne hotărîm să n-o respectăm, atunci ne tulburăm și asta e o senzație plăcută, sau cel puțin creează o variație. De exemplu, regulamentul prevede să ne culcăm la ora zece, dar noi jucăm și bem pînă noaptea tîrziu. În taină și administratorul se preface că nu știe... Este interzis să primim vizitatori în cameră. Dar unii dintre noi primesc... Și așa mai departe. Altfel, însă, administratorul este pentru toți un imperativ absolut. Gusturile lui muzicale sînt și ale noastre!

Am găsit foarte interesante amănuntele pe care mi le servise Manasiev. Valsul se isprăvi la timp, căci el se sufoca și fruntea-i devenise palidă.

Nu doresc să intru în detalii. Mai tîrziu am dansat cîteva tangouri și foxtroturi. M-au invitat cu toții în afara contabilului. Nu mă dumiream ce avea împotriva mea.

Administratorul anunță societatea că mă va invita și în mod special a ales o anumită melodie pentru dansul nostru. Era un tangou dinaintea ultimului război, dar ca cele mai multe melodii avea un aranjament modern. Dacă cineva se sugestionează că a venit la un concert ca să audă „vechi melodii pe ritmuri noi" poate suporta în liniște acest gen de muzică. Încet, încet, m-am deprins cu ele, ba unele mi-au plăcut și le-am găsit de efect. Poate că omului îi este necesar mult prea puțin ca să-și schimbe gustul... Acesta, în general, se pare că este foarte elastic, ca masticul. Mă gîndesc acum că, dacă prietenilor mei le-ar da prin cap să se întoarcă la vechile ritmuri și melodii, la dansurile cu îmbrățișări, li se va părea totul nou și necunoscut, iar asta ar fi suficient ca să le ia drept moderne. Aștept, curioasă, ziua aceea... Acum dansăm ca să ne manifestăm noi înșine, nu ne interesează partenerul, dar de multe ori am văzut cum apare în ochi o plictiseală groaznică, fiindcă omul se consumă foarte ușor pe sine. Pentru puțină variație un băiat și o fetiță, cu un pahar de coniac în stomac, sînt gata să se urce pe pereți... Aș vrea să-i văd dansînd tango îmbrățișați ca mine în seara aceea în brațele administratorului.

Atunci a fost destul de neplăcut. Bărbatul făcea pași mari, abia îl urmăream. Dulnea a țuică, iar palmele îi

erau umede. Dar faptul cel mai curios era expresia feței — cu surîsul înghețat și cu privirea pierdută — acest om se însufleța într-adevăr cînd dansa tangou. Poate că-și amintea ceva, ori poate trăia intens clipa de față. În orice caz, o parte din ființa lui era absentă și l-am simțit nesigur și jenat, cam la fel cum se întîmplase cu Pavel în acea noapte de toamnă.

După dansul cu administratorul s-a întîmplat deodată ceva cu mine. Stăteam și beam coniacul pe care mustăciosul — încă nu-i cunoșteam numele — mi-l adusese. Primul se ocupa de tonomat. Arhitectul și Manasiev conversau unul lîngă altul. În realitate vorbea numai Manasiev, iar arhitectul, care se cam îmbibase cu coniac, asculta, roșu la față și cu o privire fixă, strălucitoare, dînd din cap. După două, trei înghițituri de coniac m-a cuprins dintr-o dată un sentiment nedeslușit față de acești oameni, ce nu se putea numi ură, dar pur și simplu simțeam că am ceva împotriva lor. Nu-mi făcuseră nimic, se purtaseră toți cu mine în așa fel, ca și cum le-aș fi fost deosebit de simpatică, dar în mine, împotriva voinței mele, creștea o înfricoșătoare antipatie față de această tagmă de oameni. Îmi dădeam seama că sînt nedreaptă, dar nu mă împotriveam dispoziției care pusese stăpînire pe mine. Știam că acest lucru este inutil. Nu pentru că toți îmi erau străini ; în general sînt curioasă și sociabilă. Este adevărat că vine un moment ca acesta cînd curiozitatea mea se istovește tot așteptînd. Lucrurile încep să se repete și atunci mă cuprinde plictiseala, dar în seara aceea nu era vorba numai de plictiseală.

Tocmai atunci m-a invitat la dans mustăciosul. În fond e mai bine să-i dau un nume oarecare ; să admitem că-l chema Ștefan.

— Bine că ați venit aici — îmi zise el — că tare ne mai plictiseam.

— Asta am mai auzit-o — răspunsei.

— E greu să fii original.

— Cu atît mai rău.

— Sînteți răutăcioasă ?

— Sînt.

— De ce ?

Doamne, Dumnezeule, ce întrebare ! M-am uitat la el. A scos limba la mine. Abia mi-am reținut rîsul. E tare caraghios ca un om cu mustăți să facă un asemenea gest.

— Acum ați și devenit un original... Puteți merge în mîini ?

— Nu pot.

— Dar ce puteți ?

— Să stau în cap.

— Haideți să văd și eu !

— Chiar doriți ?

— Desigur.

Ne-am oprit din dans. Ștefan se duse lîngă perete, se aplecă, își sprijini capul de duşumea, își azvîrli în sus picioarele și le aduse lîngă zid. Pantalonii i se strînseseră ca o armonică.

El rămase așa cîteva secunde.

Nu știu de ce, dar dintr-o dată mi s-a făcut ruşine. Nu de el, ci eu mă simțeam rușinată.

Se auziră aplauze. Încruntatul Manasiev bătea din palme. Arhitectul se uita ca hipnotizat cu privirea sa sticloasă. Mă așteptam ca administratorul să strige : „Bra-a-a-vo !", dar el rămase tăcut lîngă tonomat și pe fața lui apăru un surîs dispreţuitor.

Ștefan se ridică în picioare și am continuat dansul ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Există, probabil, două cauze pentru care căutați cearta — zise Ștefan. — Ori sînteți nerușinat de îngîmfată, ceea ce nu presupune o inteligență... superioară, ori, dimpotrivă, sînteți complet lipsită de umor și vă ascundeți în spatele nerușinării dumneavoastră. Prefer cea de a doua alternativă.

Am făcut o mare greșeală că am luat în serios aceste vorbe.

— Poate că există și o a treia cauză — zisei.

— De ce natură ? întrebă mustăciosul batjocoritor.

— De ce natură ? Dintr-o dată m-a cuprins o asemenea furie, încît mi s-au tăiat picioarele. Mi-am pierdut mințile și cuvintele.

M-am tras de lîngă dînsul și aproape ca o oarbă am traversat sala de mese, coridoarele și m-am pomenit sus, în camera mea.

Aici s-a petrecut cu mine ceva foarte straniu. Într-o clipă am simţit satisfacţia că i-am părăsit pe oamenii aceia, dar starea asta îmi trecu foarte repede, rămase numai răutatea, dar şi ea începu să se dilueze imediat, pînă cînd, în cele din urmă mă cuprinse o milă nemărginită faţă de mine însămi şi am început să plîng. La început suspinam fără lacrimi, muşcîndu-mi degetele, apoi din ochi începură să-mi izvorască lacrimile şi mica mea batistă se udă într-o clipă.

Nu ştiu cît timp am plîns aşa.

La un moment dat cineva a bătut la uşă. M-am străduit să-mi opresc hohotele.

— Cine e ?

— Vă rog să mă iertaţi ! — strigă un glas.

Mi-am adunat puterile şi pe cît a fost posibil am răspuns mai vioi :

— Noapte bună.

Şi mi-am vîrît capul sub pernă.

CAPITOLUL VI

ÎN DIMINEAȚA URMĂTOARE AM citit în pat scrisoarea Irinei. Mi-a trimis-o încă din primăvară și eu o port tot timpul cu mine.

Desigur, o scrisoare nu e mare lucru, chiar dacă este destul de lungă, dar pentru mine ea conține mult mai mult decît se poate aduna dintr-o scrisoare obișnuită. Și ca să vedeți ce preț are, vă spun că am bătut-o la mașină și copia o păstrez ascunsă în casă, dar port totdeauna originalul la mine, fiindcă una e să citești un text în manuscris și cu totul altceva unul tipărit.

În manuscris este Irina întreagă — uneori scrisul ei este nervos și neciteț, chiar unele cuvinte nu sînt scrise pînă la sfîrșit, alteori este îngrijit și clar ; după asta îmi pot da seama prin cîte stări sufletești a trecut pînă să mi-o scrie.

Se pare că n-a conceput-o dintr-o dată, ci a fost nevoită să se întrerupă. Sau poate, pur și simplu, n-a vrut

s-o dea peste cap și a meditat-o mai pe îndelete, nu numai pentru importanța a ceea ce a vrut să-mi spună, ci și fiindcă-i făcea plăcere să stea mai mult de vorbă cu mine. Este clar că acolo unde se află acum, peste nouă țări, n-a avut un suflet apropiat cu care să discute. Poate că, în general, n-avea pe nimeni cu care să vorbească în bulgărește și nu cred că se poate să devii cu cineva intim, discutînd într-o limbă străină. Mă gîndesc că lucrul acesta e destul de dificil.

Am să adaug la însemnările mele scrisoarea Irinei. E mult mai simplu și mai scurt decît să vi-o povestesc și conține elemente indispensabile pentru a înțelege unele momente întîmplate pînă-n clipa cînd m-am pomenit la Casa de odihnă, ba chiar și după aceea.

Iată acum scrisoarea :

„Scumpa mea gînganie micuță,

Este foarte ciudat că pentru prima oară mi se întîmplă să-ți scriu o scrisoare. Cu siguranță că și ție ți se va părea neobișnuit să citești cele trimise de mine. Acest fapt este, cred eu, una dintre teribilele tragedii ale timpului nostru, că oamenii nu-și mai scriu scrisori, înlocuindu-le prin discuțiile la telefon. Într-adevăr, prin viu grai înțelegi și ceea ce uneori nu poți să rostești, dar cît de puține lucruri poți comunica ! Recunosc că mi-era dor să-ți telefonez. Uneori mă trezesc visînd această convorbire telefonică. Poate sîntem intoxicați de civilizație? Aș ! Pur și simplu tînjeam după o vorbă de-a noastră. Și-apoi glasul tău ! Acum îmi trece prin gînd ceva și trebuie să-ți spun : știi tu, gînganie mică, că ai un glas teribil de frumos ? Dacă băiețiii tăi n-ar fi avut și altceva pentru care să te placă, s-ar fi îndrăgostit de vocea ta. Există în ea ceva dulce, gingaș și în același timp amar ; tu nu poți înțelege asta, pentru că niciodată un om nu-și ascultă propriul său glas.

Îți mulțumesc pentru cuvintele tale optimiste. Aveam într-adevăr nevoie de ele.

În jurul meu, la spitalul unde lucrez, mor exasperant de mulți oameni. Mult mai mulți decît m-am deprins să văd. Asta e esențialul cu care nu mă pot acomoda ; chiar

și un om dur cum sînt eu. N-aș fi vrut să-ți scriu asemenea lucruri, însă odată ce-ai hotărît, de vreme ce ții cu atîta ardoare la blestemata noastră profesie, trebuie să știi să asculți despre moarte și s-o vezi. S-o zărești în ochii lipsiți de viață. Partea cea mai înfiorătoare este că ochii care se sting își pierd frumusețea! Prin asta poți imediat să-ți dai seama că omul se va duce.

Există minute cînd răutatea mea veche se ține, ca și înainte, de joacă. Nu ne găsim pe front, dar în urma noastră, cum bine știi, e foc și pară. Nu mă mai tem de mult cînd stau frîntă în patru în adăpost și în jurul meu totul clocotește. Încerc doar un dezgust. Cu cîteva zile mai înainte am cerșit o aprobare de a mă ascunde în tranșeea artileriștilor de la antiaeriană. Au încuviințat fiindcă riscul e același — cei de sus bombardează la nimereală. Nu au obiective, pentru că în sectorul nostru ceea ce putea fi distrus a și fost distrus. Toate celelalte sînt camuflate. Pentru ei obiective sînt acum pădurile și aici există cîte vrei. În acest fel și pentru ei și pentru noi totul este o loterie. Ei nu-și dau niciodată seama dacă au cîștigat ceva, dar și noi și ei înțelegem foarte bine cînd pierd. Băieții mei de la antiaeriană au un avion doborît la activ. Visul meu este să fiu acolo cînd îl vor dobori și pe al doilea. Nu ne-am gîndit niciodată că aceste acțiuni se desfășoară la voia hazardului. Avioanele sînt foarte rapide și se nimeresc extraordinar de greu. Însă trag în ele nenumărate guri de foc și pînă la urmă una tot le nimerește. În toată povestea asta yankeii dau un cal pentru o găină. O idioțenie mai mare nici că se poate! Cînd băieții mei vor mai nimeri un avion, am să-ți telegrafiez.

După cum vezi eu sînt la fel de nechibzuită. Unii oameni, mai ales cei care au trecut prin multe, devin mai mîntoși, dar la mine fenomenul se petrece invers. Totuși în capul Irinei tale se nasc o mulțime de gînduri... Mai ales cînd stă în tranșee și așteaptă să vină aceia. Oricît s-ar părea de ciudat (ori poate e cea normal) eu mă gîndesc la vremurile apuse. Aici e chestiunea, fata mea, pentru că totul mi se pare la fel. Ca și cum n-au trecut douăzeci și cinci de ani, iar eu parcă nu-am deplasat

dintr-o pădure într-alta. Numai armele s-au schimbat, dar sentimentele mele, te asigur, au rămas aceleași. Încerc, înainte de toate, aceeași maliţiozitate. Sarcasmul îl întărește pe om. Cînd te ciocnești de idiotenie, fii maliţioasă în ultimul grad. Această atitudine îţi oferă multe avantaje, deși e teribil de obositor.

Mă gîndesc acum dacă am dreptul să-ţi spun toate astea. E ca și cum o lupoaică bătrînă și-ar învăţa puiul cum să muște. Nu sînt oare exagerat de răutăcioasă?

Numai într-un fel îţi pot răspunde: aici, pe acest pămînt, o asemenea întrebare este cu totul inutilă.

Dacă cineva, în alte condiţii, s-ar înrăi așa, l-aș bănui de ură față de umanitate. Totuși, tu știi, ţi-am spus de multe ori, că trebuie să ne pricepem a ne explica faptele altora. Lumea asta scumpă este grozav de variată, încît trebuie să ne învăţăm s-o privim din toate unghiurile. Cînd am fost acolo, la tine, începusem chiar să mă îndoiesc de propria-mi bunătate; chiar într-una din zile mi-a trecut prin minte că dau dovadă de răbdare și de înţelegere ca să-mi înlătur celălalt complex — de «fată bătrînă». Dar te asigur, nici o clipă nu m-am simţit stăpînită de el. Am devenit bună, fiindcă douăzeci de ani am învăţat în acest sens. După ce știam să fiu rea...

Acum însă nu regret că mi-am însușit arta răbdării și sînt fericită că nu mi-am pierdut posibilitatea de a fi răutăcioasă. Este oare asta, fata mea, o proastă adaptabilitate? Gîndesc că nu. Cred că faptul în sine îţi oferă posibilitatea să deţii o armă pentru orice împrejurare.

Îţi scriu aceste lucruri cu multă îngrijorare și prudenţă, întrucît s-ar mai putea pune și o altă întrebare: pentru ce trebuie să deţinem o armă? Nu putem lăsa această treabă altora, iar noi să ne plimbăm solemn prin lumea împodobită cu flori, avînd o singură grijă — cui să-i dăruim iubirea noastră?

E un lucru teribil de amăgitor. Trebuie să recunosc în fața ta că au fost în viaţa mea zile cînd m-am simţit capabilă să acord dragostea mea cuiva. Și aveam cui, tu știi asta. Vreau să spun că dragostea poţi s-o oferi tuturor, dar în același timp numai unui singur om. Atunci

într-adevăr eram împodobită cu flori și răspîndeam o mireasmă de bunătate și dragoste.

Îmi place în mod deosebit să-mi amintesc de acele vremuri, astăzi, cînd am revenit la capacitatea mea de a uri și încă în modul cel mai eficace.

Acesta este și răspunsul. Trebuie să fii gata, să fim gata în orice împrejurare.

Scumpă gînganie mică, nădăjduiesc că aceste gînduri, oricît ar fi ele de noi pentru tine, ai să le înțelegi sau cel puțin ai să le folosești în momentele în care îți vor trebui. Numai din această cauză n-am să rup scrisoarea.

Trebuie să-ți spun că mă gîndesc adesea la tine, mă pun în locul tău și-mi închipui fel de fel de lucruri : cum aș fi conversat eu cu băieții tăi, acum cînd știu destul de multe lucruri pe care tu încă n-ai voie să le afli, dacă, bineînțeles, aș fi de vîrsta ta. Este vechea poveste a lui Faust. Numai că nu există nici un drăcușor chelbos cu care să încheiem contractul.

Dar nu despre asta e vorba. Chestiunea constă în faptul că fiecare lucru trebuie făcut la timpul său, iar eu astăzi privesc lumea prin alți ochelari, sînt racordată la altă lungime de undă, pentru că atunci cînd participi la luptă, ești cu desăvîrșire, total, prins în ea. Numai dacă participi.

Sînt sigură că această scrisoare va suna ciudat și neașteptat pentru tine. Tu mă știi cu totul alta, dar noi am fost alături prea puțin timp, fiindcă tu erai mică.

Și totuși aceste rînduri îți sînt necesare pentru a vedea și cealaltă latură a unor lucruri.

Pentru că cel mai mare avantaj și cel mai mare neajuns al tinereții este lipsa de experiență. În lipsa unor considerații secundare, poți apăra cu toată fermitatea un adevăr.

Dar în același timp ești lipsit de posibilitatea de a vedea fenomenul în stufoasa și superba lui multilateralitate. Pentru asta numai vîrsta-i de vină și nimic altceva.

Am isprăvit. Ajunge cu atîta înțelepciune. Tu nu mai ai nevoie de îndrumări. Pentru tine lucrurile vor fi mai complicate pentru că ai caracter. Dar tocmai asta e partea

ta frumoasă. În orice caz nu sînt neliniştită în privinţa fericirii tale. Asta este în realitate, principalul lucru pe care voiam să ţi-l spun. Urmează acum cursurile pentru surori medicale şi pregăteşte-te în aşa fel, încît atunci, cînd ai să le termini, după doi ani, să continui la Institutul de medicină."

Aceasta este scrisoarea Irinei, mai puţin ultimele două rînduri în care mă sărută şi-mi lasă adresa.

CAPITOLUL VII

DUPĂ CUM VEDEȚI ȘI DUPĂ CUM însăși Irina a mărturisit, această scisoare este cam ciudată. În ceea ce o privește și așa cum o cunosc și o înțeleg eu acum, ea e cu totul la locul ei ; dar pentru un om ca mine, cu trăiri atît de puține, de obișnuite și de slabe, scrisoarea este într-adevăr extraordinară. Vorba e, că din ce în ce mai mult, nu mi se mai pare stranie, ca și cum Irina ar fi izbutit să răsădească în mine ceva din ființa ei și oricît ar părea de mirare, de multe ori m-am surprins gîndind ca și dînsa, ori cel puțin amintindu-mi de poveștile ei, m-am pomenit că manifest atîta înțelegere și retrăire încît, sînt sigură, acum le pot înțelege și explica mai precis și mai clar decît ea.

Pentru că mi s-a părut important ca aceste întîmplări să fie povestite, am încercat să scriu, și după cum poate ați înțeles, de la bun început mă străduiesc să

găsesc prilejul cel mai nimerit de a vă vorbi despre Irina. Dar și întîmplările din Casa de odihnă trebuiau să fie clarificate pentru că, după cum veți vedea mai departe, fantezia mea dezlănțuită avea în acel timp o legătură directă cu aventurile mele de acolo. Atunci cînd pentru prima dată fantezia mea s-a simțit eliberată, mi-am dat seama că eu, Maria, exist pe lumea asta cu personalitatea mea și că tot ce mi se va întîmpla va depinde numai de mine și de inițiativele mele. Această declarație s-ar putea să răsune iarăși foarte prezumțios, dar sînt de acum cunoscută cu „neruşinarea mea biologică", așa că nu văd ce m-ar mai putea reține.

Și astfel, în dimineața aceea, cînd m-am trezit, am citit scrisoarea Irinei, după care am stat mult timp în pat și m-am gîndit. Era încă foarte devreme, în jur de ora șase. Uneori ești dispusă să zaci culcată și să rămîi singură cu tine o oră-două, pînă cînd vine timpul de sculare, dar altă dată, încă de la bun început, îți amintești de vreo întîmplare neplăcută care atrage după sine alta, se înșiră un întreg lanț de neplăceri și trebuie apoi să te scoli cu colanul ăsta de gît și să-l porți toată ziua cu tine. Vei avea o zi ratată și vei aștepta cu nerăbdare noaptea ca să poți să te dezbraci și odată cu haincle să scapi și de colier. Nu-mi dați atenție dacă exagerez puțin, important este să fie subliniate unele lucruri.

Dar nu s-a întîmplat nimic din ce v-am spus în dimineața aceea. Nu mi s-a atîrnat nici un fel de lanț în realitate, ba dimpotrivă, tocmai atunci s-a întîmplat cu mine un fel de schimbare și toate zilele următoare de la Casa de odihnă au trecut sub semnul acelei dispoziții sufletești.

Iată o cauză măruntă, aparent bizară, care m-a determinat să m-apuc de scris, dar, trebuie să vă spun, că mi-a fost atît de plăcută starea sufletească în care mă aflam la Casa de odihnă, încît totdeauna caut, cu o enormă satisfacție, s-o retrăiesc, ori modul cel mai sigur de a reuși acest lucru sînt amintirile.

În scrisoarea sa Irina afirmase ceva foarte important care, mi se pare, a constituit baza dispoziției mele sufletești : răutatea îl întărește pe om. Acum îmi este clar de

ce ea, sub ploaia de bombe, a afirmat aceste lucruri. Eu nu mi le-am însușit direct cum le-a spus dînsa. Pornirile mele de răutate nu erau îndreptate împotriva nimănui și a nimic concret. Știam numai că le port în mine, că încerc o atitudine determinată față de tot ceea ce mă înconjoară. De vreme ce ai această atitudine, știi cum să acționezi, cum să te comporți, ce să vorbești, cum să privești, la cine să te uiți, cum să zîmbești, să saluți și așa mai departe. Dar nu numai că știi toate astea, ci pur și simplu le și faci fără să stai să te gîndești, ca și cum le-ai spune celorlalți : poftim, aceasta sînt eu ; așa am să vă zîmbesc și nu altfel. Și dacă e nevoie de precizat nu era vorba pur și simplu de răutate, ci mai exact de conștiința propriei tale valori și de un stimulent, un bici pentru o acțiune împotriva oricărei ezitări și nesiguranțe, o îndrăzneală, poate, inconștient hazardată, de a spune totul, așa după cum trăiești.

Asta e ! Și să nu te rușinezi de a rosti unele lucruri care pot leza bunele maniere. Scuzați-mă, vreau să spun și bunele maniere ale acestor însemnări.

CAPITOLUL VIII

ÎN LUNA MAI 1944 MI-AM DAT seama că sînt gravidă.

Primul lucru pe care-l încerci în asemenea cazuri este dorința de a încredința această taină și bărbatului care a participat la starea în care te afli. În condițiile existente, o femeie în situația mea nu putea să nu-și pună probleme, cel puțin pentru o clipă, dacă să împărtășească lucrul acesta și să nu se gîndească la urmări.

În cazul că o tînără femeie ar încerca să mă încredințeze că a fost absolut sigură de reacția iubitului său la aflarea veștii, n-aș crede-o.

Pentru că tu poți să consideri că dreptatea, după toate legile omenești, e de partea ta — nu ai nevoie decît de iubire și sprijin — dar oricît ai fi de sigură de omul pe care-l iubești este imposibil ca pentru o secundă să nu-ți tresalte inima la întrebarea : oare ce va spune el ? Acest gînd banal îl destăinui nu din pricina unui sentimen-

talism înfiorat, sau a unui gust spre melodramă, ci pentru că povestea începe prin faptul că nu aveam cui să-i comunic vestea îmbucurătoare.

Am o unică fotografie de-a lui Ştefan din acele vremuri : s-a fotografiat cu doi prieteni la Vitoşa. Îmi povestea că în realitate organizau o întîlnire conspirativă, iar unul dintre ei purta un aparat fotografic pentru orice eventualitate. N-aveau nici o intenţie să-şi ilustreze activitatea lor clandestină, însă în jurul lor începuse să dea tîrcoale un individ şi atunci s-au apucat să facă poze. S-au dezbrăcat chiar şi în chiloţi. Aşa a ieşit şi în fotografia care a rămas la mine — cu pieptul umflat, cu palmele uşor îndoite sub coate, avînd înfăţişarea unor atleţi disperaţi. Partea comică este că aparatul l-a declanşat tocmai tipul din cauza căruia au fost nevoiţi să recurgă la jongleria cu fotografierea. Au împărţit apoi această poză ca fiind culmea capacităţii lor conspirative.

În fotografie, Ştefan are părul mare şi îl poartă pieptănat spre spate. Nu-ţi dai seama nici de culoarea lui, nici de a ochilor, se vede doar cum zîmbeşte, dinţii, o faţă mare... Un lucru foarte ciudat, fiindcă în amintirile mele, cînd închid ochii şi-l revăd aievea, nu era deloc zîmbitor, nici nu-mi amintesc cum avea dantura, în general n-am văzut nici un zîmbet pe faţa sa ; nu era brahicefal, ci dolicocefal, mereu încruntat, întunecat, avea chiar cera dacă s-ar putea spune, mistic în înfăţişare şi în ţinută. Uneori mă gîndesc în glumă că s-a schimbat aşa anume în faţa agentului, încît să arate ca un donjuan frezat şi surîzător.

S-ar fi putut ca în anumite momente să fi arătat într-adevăr ca în fotografie, poate era în realitate un om vesel şi petrecăreţ. Mai apoi, eu am trăit tot timpul numai din închipuiri, pentru că nu l-am mai văzut după ce, cum spun poeţii, a irumpt primăvara anului 1944. Dispăruse într-o adîncă ilegalitate, iar în iunie l-au ucis undeva, în munţi, pe lîngă Etropol ; nu se ştie exact locul. Faptul că vorbesc acum de el astfel, nu înseamnă că am un sînge rece înnăscut, ci altceva, mult mai complicat. După ce a dispărut, acest bărbat m-a obsedat cumplit ; încercam pentru el sentimente aproape mistice, eram gata să mă

îmbolnăvesc. Cînd omul pe care-l iubeşti dispare din orizontul tău, începi să-ţi închipui cîte şi mai cîte în legătură cu el. Fie că e în viaţă sau nu, îl idealizezi, ţi-aduci aminte numai ce e bine şi frumos, ţi-l imaginezi ca pe un sfînt, un ascet, apărător al dreptăţii, bun, gingaş, frumos, vorbăreţ, tandru şi cîte altele, o imagine cu totul ireală, cum nici nu există în natura care ne înconjoară. Şi cred că tocmai de aceea, după ce zăcusem bolnavă, după ce au trecut cei trei ani de criză cumplită, susţinută şi de faptul că în realitate nimeni nu-l văzuse mort, deşi se ştia despre doi inşi împuşcaţi pe ascuns în aceeaşi zi în care dispăruse el, cu toate acestea spun, ca şi alte mii de femei de după război, aşteptam să se întîmple vreo minune. Dar visul nu mi s-a împlinit. Şi aşa cum se întîmplă totdeauna cînd învingi o primejdie sau o boală, începi să priveşti la toate lucrurile din jurul tău cu uşurinţă, chiar cu oarecare superioritate. Cînd mă gîndesc acum la Ştefan, parcă aş sta de vorbă cu un vechi prieten ; mă simt puţin tristă, dar simt o plăcere să-l port în gînd şi pot să afirm, cu toată sinceritatea, că nu simt nimic chinuitor. Asta e tot.

Şi aşa, cînd mi-am dat seama că am rămas gravidă, m-am speriat şi m-am tot gîndit multă vreme cum şi cînd s-a întîmplat treaba asta. Nici atunci, nici acum nu pot preciza care au fost situaţiile posibile pentru a rămîne însărcinată. Să fi fost în două sau trei cazuri ! Partea comică e că nu pot afirma cu certitudine cînd.

Cel mai clar mi-a rămas în minte momentul în care l-am văzut prima dată. Serbam Anul nou 1944 la colega mea Stela Popova, aceeaşi care mai tîrziu mi-a predat ordinul de mobilizare pentru detaşamentul de partizani. Toate fetele invitate trebuiau să vină cu ceva de mîncare. Eu trebuia să fac un tort. L-a făcut mama, dar eu l-am adus ca făcut de mine şi am culeş multe laude.

De băut n-aveam nimic în afară de limonadă. După cum se ştie exista o lege nescrisă care prevedea ca uteciştii să nu bea alcool.

Tîrziu însă, în cursul nopţii, cînd veselia era la o cotă ridicată, Stela scoase o sticlă cu un rachiu slab de caise

și a fost deosebit de interesant de văzut cum noi, ideologi convinși, secarăm băutura într-un minut, trecînd sticla de la unul la altul.

Îmi amintesc că acesta a fost unul din rarele cazuri în care l-am văzut pe Ștefan zîmbind, mai bine zis surîzînd. După ce stătuse trei ore încruntat și tăcut, acest om, necunoscut pentru mine, care nici nu se recomandase și picase întîmplător în societatea noastră semișcolărească și semistudențească, ei, cînd a priceput că va trebui să bea cu noi rachiu, și-a înclinat capul într-o parte și a început să rîdă fără glas, iar cînd îi venea rîndul la sorbit, surîdea într-un fel oarecum viclean.

Participa la „delict" și cu toate astea rîdea de noi. Iar ai noștri, atunci, erau cu adevărat captivați, pentru că ni se părea grozav de interesantă ideea să bem cu toții, la rînd, fără pahare, ceea ce nu era totuși prea plăcut. Mie îmi venea sticla după acest bărbat necunoscut, încruntat și batjocoritor. Se pare că mîna mi-a tremurat de ezitare, fiindcă Ștefan a scos o batistă din buzunarul interior al hainei și mi-a dat-o ca să șterg gîtul sticlei, însă eu am respins indignată gestul lui și am tras o înghițitură prea mare, după care m-am înecat pînă la lacrimi.

Stela avea și un nenorocit de gramofon cu manivelă, însă arcul, se pare, era stricat, așa că trebuia învîrtit de trei ori pînă cînd să se termine un disc. După ce-am secat sticla, a început dansul.

Necunoscutul încruntat nu invita pe nimeni. Stătea liniștit într-un colț și ne privea cu un fel de indiferență amestecată cu înfumurare. Nu știu de ce am luat atunci hotărîrea că acestui tip trebuie să-i dau o lecție și-n același timp să mă răzbun și pentru gestul cu batista. Mi-am pus în cap să-i invit la dans, mai ales că era vădit, el nu dorea sau nu știa să danseze. Mă văzu de departe cum mă apropiam, înțelese, cu siguranță, intenția mea, fiindcă pe fața sa, ca pe sub o apă se ivi, abia perceptibil, surîsul său batjocoritor. Totuși mi-am luat inima-n dinți și foarte convingătoare i-am spus că vreau să dansez cu el. M-a întrebat de ce. Așa am primit ordin, i-am spus eu. Pe

figura lui se citi că meditează, ca și cum faptul că am primit o dispoziție în sensul ăsta ar schimba lucrurile ; își desfăcu brațele, vrînd să-nsemne că nu-i nimic de făcut și se ridică.

Dansa foarte calm și era clar că dacă nu voia să facă acest lucru, faptul se datora unor cauze inaccesibile unei fetițe ca mine. Mă căzneam să ne rotim tot timpul în jurul gramofonului, fiindcă îmi era teamă că îndată ce se va opri, partenerul meu mă va părăsi. De aceea am întrerupt de două ori dansul ca să-l întorc, îndată ce simțeam că pe această ladă muzicală o apucă neputința.

Nu îndrăzneam să-l privesc, totuși o dată, cu multă neruşinare, l-am cercetat de aproape. M-am uitat la el cu atîta atenție, încît am văzut cum, în fața mea, ochii i se înmuiară — ceva ce nu se poate descrie, poate genele i se înfiorară, ori culoarea irișilor se schimbase, toată fața i se transformase, dar un anumit lucru l-am observat — ochii lui priveau dulce. Erau de un cenușiu ori verde întunecat și văzui cum se închid și mai mult. Nu mai era pe figura lui nici urmă din zîmbetul acela batjocoritor.

Mi-am dat seama într-o clipă, sau poate așa mi s-a părut că mîna cu care mă îmbrățișa a tresărit ușor și m-a atras spre el. Atunci, pentru prima oară, am simțit ceea ce pînă atunci mi-o reprezentasem numai metafizic — puterea bărbătească. Îmi era nespus de plăcut. Am încercat o enormă dorință să cunosc mai bine această putere. Astfel de trăiri n-au, bineînțeles, nimic comun cu rațiunea. Și din acea clipă sentimentul, sau dorința, ori numiți-o cum vreți, s-au legat anume de omul încruntat, de Ștefan, nume necunoscut pentru mine pînă atunci, un bărbat de douăzeci și șase de ani despre care nu știam nici ce profesiune are.

Vîrsta i-o cunoșteam de la Stela Popova. Era vărul ei, după cum l-a prezentat cînd a sosit. Bineînțeles, mai tîrziu am aflat că nu-i era nici un fel de rudă, ci un om care venise cu un scop în mijlocul nostru, să cerceteze tineretul, aceste crude păsărele care-și imaginau revoluția ca o ser-

bare de Anul nou cu limonadă în loc de vin, şi să hotărască cine dintre noi era bun de ceva. Mai bine zis cine va putea purta o armă. Ori, dacă nu ne temem de cuvinte, cine e în stare să ucidă, ori să fie ucis.

Toate acestea le-am cunoscut, se-nţelege, mai tîrziu. Imediat după dans, Ştefan îşi luă rămas bun de la Stela, ne salută, zîmbind, pe toţi şi, ceva ce m-a jignit mult, a plecat fără să-mi arunce măcar o privire.

CAPITOLUL IX

DUPĂ ZECE ZILE, LA 10 IANUARIE, după cum se știe, americanii au bombardat cumplit Sofia. Populația s-a evacuat în cîteva zile. Mama, fratele meu și cu mine am plecat la niște rude îndepărtate în satul Gorni Lozen, la mică distanță de capitală. Asta o spun ca să se înțeleagă că mă puteam întoarce ușor în oraș, fapt care a determinat viața mea în următoarele luni.

Într-o dimineață stăteam la rînd la pîine în fața brutăriei din sat. De departe, am văzut mergînd prin zăpada nebătătorită încă, un tînăr îmbrăcat într-un costum închis la culoare, fără palton și cu mîinile în buzunare. Am tresărit fiindcă umerii săi largi, părul, mi-au amintit de cineva. Încă puțin și l-am recunoscut. Era Ștefan. Am lăsat coada și am alergat spre el. M-a văzut și a făcut un gest care m-a surprins mult : m-a îmbrățișat rîzînd și m-a sărutat pe amîndoi obrajii. După cum mi-a explicat mai tîrziu, a făcut toate astea ca să pară o rudă de-a mea, altfel

apariția lui în sat bătea la ochi. M-a luat de braț și am pornit împreună pe uliță. De emoție îmi pierdusem mintea și vorbele, iar el nu făcea altceva decît să-mi tot repete : „Fii calmă, zîmbește ! Fii calmă, zîmbește !“, dar în așa fel încît lumea credea că-mi povestește ceva tare vesel.

Teatrul acesta m-a mirat la culme. Stela nu-mi spusese nimic despre presupusul ei verișor, însă cu bănuisem de mult că el nu venise așa, din întîmplare, în seara aceea de Anul nou și acum am reușit să intru rapid în rol. După ce ne-am îndepărtat, eu m-am liniștit și atunci am simțit că lui îi tremura mîna care-mi strînge cotul. L-am privit — sub sacou avea un pulovăraș verde, subțire, nici măcar un fular, doar își ridicase gulerul hainei. Nu e necesar să explic acum că el și alții ca dînsul nu se îngrijeau de propria lor persoană, nu atît că n-ar fi avut mijloace, ci din cu totul alte considerente principiale. Așa se călea. Bărbatul acesta, tare ca fierul, tremura atunci în așa fel, încît propunîndu-i să-l duc acasă și să-l prezint familiei drept un coleg de-al meu de la facultatea de medicină, a acceptat numaidecît.

Iată ce mi-a spus cînd, în cele din urmă, am rămas singuri în odăiță, în fața sobei de tablă ce duduia : „Tovarășă Irina, ne este indispensabilă locuința dumneavoastră din Sofia. Pentru asta am venit“. Rosti aceste cuvinte cu o figură încordată, fără să mă privească, aproape arogant, ca și cum ar fi îndeplinit cine știe ce ritual. Omul acesta trecea de la un rol la altul cu multă ușurință. Dintr-o dată m-am simțit foarte încurcată și chiar pentru o clipă l-am urît. Nu i-am răspuns nimic, am aplecat capul și am simțit cum mi se umezesc ochii. Pînă să-mi vin în fire, m-am prefăcut că-mi încălzesc mîinile la sobiță, însă tăcerea mea i s-o fi părut suspectă, pentru că îmi ceru solemn : „Dacă nu sînteți de acord, spuneți-mi !“ Atunci m-am speriat de-a binelea și am început, cu o voce tremurătoare, să-l încredințez că sînt de acord, că acest lucru se va aranja cu ușurință, că locuința noastră este foarte potrivită și așa mai departe. Îmi repetă că tocmai de aceea a și venit pentru că e foarte potrivită. Și cu asta încheie discuția. M-a rugat să mă duc să aflu la ce oră pleacă auto-

buzul de după-amiază, fiindcă în aceeași seară trebuia să fie la Sofia.

În timpul prînzului, tot vorbind, îi spuse de-a dreptul mamei că noi ne-am plăcut mai demult, de cînd ne-am văzut prima oară la curs și n-a putut rezista atîta timp fără să mă vadă, dealtfel era neliniștit în privința sănătății mele. De asta a și venit. Eu am dat din cap, cu un surîs rușinat, și am prins o privire a mamei care parcă voia să spună : „Cum a putut să-ți placă un tip atît de insolent ?"

Atunci îmi trecu prin minte ceva care, în mod evident, avea să năruiască planurile marelui artist. E tare plăcut cînd te răzbuni pe cineva să-i urmărești reacția. Le-am spus mamei și fratelui meu că va trebui să plec și eu îndată cu el ca să-mi aranjez documentele la facultate în legătură cu evacuarea mea în provincie. În realitate asta ar fi fost cauza pentru care Ștefan a venit într-un suflet să mă caute.

Acum era rîndul lui să dea din cap în semn că așa este și izbuti să se stăpînească ; era în general foarte bine pregătit pentru munca lui.

După-masă ne-am urcat amîndoi în autobuz, ducînd cu noi o traistă mare, plină cu cartofi, brînză și ouă, iar seara eram în Sofia.

Cele două odăițe de la mansardă m-au întîmpinat înghețate de gerul lui ianuarie. Geamurile erau pline de gheață, iar lumina și apa nu mergeau.

În primul rînd m-am așezat să mă odihnesc, fiindcă eram destul de obosită. Ștefan s-a despărțit de mine îndată ce-am coborît din autobuz. Mi-a șoptit numai, ca și cum nici nu ne-am fi cunoscut, că va veni a doua zi și a plecat, fără să se gîndească cum voi căra acasă traista plină cu cartofi. Încetasem să-l judec după niște relații care ar fi trebuit să se desfășoare în condiții normale, dîndu-mi seama de societatea și timpurile în care ne aflam. Amîndouă își aveau legile lor proprii, deocamdată străine pentru mine, dar eu eram gata să mă adaptez, făcînd eforturi să le pătrund cu un fel de curiozitate amestecată cu bucurie.

Am făcut focul, după care trebuia să fac rost de apă. Cartierul era aproape pustiu, nu era nimeni care să-mi dea un sfat.

Proprietarii casei plecaseră deasemeni în refugiu. Am ieşit în stradă cu speranţa că voi întîlni pe cineva care ştie cum să trăieşti într-un oraş părăsit, fără viaţă, mortificat sub zăpada murdară şi sub moloz.

Căsuţa în care locuiam se afla în strada Velico Tîrnovo, într-unul din cele mai bogate cartiere ale Sofiei.

În jurul nostru erau şi alte clădiri vechi, asemănătoare, cu mici grădini, dar nepreţuite pentru liniştea şi copacii lor, printre alte case şi blocuri moderne. Şi atunci şi astăzi pe străduţa noastră liniştită se aflau reprezentanţe diplomatice păzite ziua şi noaptea. Cartierul era socotit nu numai liniştit şi bogat, ci şi unul dintre cele mai bine păzite din Sofia. De aceea organizaţia de partid şi-a îndreptat atenţia asupra locuinţei noastre. Sectorul respectiv trezea cele mai puţine bănuieli tocmai pentru faptul că era înţesat de oameni ai ordinei.

Am întîlnit un bătrîn care se chinuia cărînd o căldare cu apă. Mi-a explicat că există apă în cleşteul din grădina spitalului. Am luat o găleată şi m-am îndreptat într-acolo. Balta prinsese gheaţă, dar lîngă mal era sfărîmată şi toţi ciinii, pisicile şi oamenii rămaşi în cartier beau din apa aceea murdară. M-am înapoiat cu găleata plină ; aveam totuşi noroc că locuiam la capătul de sus al străduţei, mai aproape de grădină. Soba duduia din plin. De atunci mi-a rămas sentimentul unei bucurii de nedescris, cînd văd o sobă duduind.

Am umplut două crătiţi mari cu apă şi le-am pus una după alta pe sobă să fiarbă. Apoi am strecurat apa în altele, ca să le curăţ pe primele de reziduri şi cu asta eram pregătită să-mi întîmpin oaspeţii, să le dau apă de băut şi de mîncare cartofi fierţi, unt şi brînză. Exact asta am şi mîncat în prima seară — cartofi fierţi, rupţi în două, cu unt care se topea imediat şi presăraţi cu o mirodenie roşie. Dacă mai adaugi şi o bucăţică de brînză, mănînci pe cinste...

Întotdeauna vor dăinui în mine astfel de bucurii mărunte din acele vremuri, deoarece pentru întîia oară am învăţat să le preţuiesc şi seara de care vorbesc a însemnat

începutul unei alte accepțiuni date vieții ; de acum înainte un cartof fiert, o bucată de brînză sau o felie de pîine puteau fi în același timp o bucurie și nu mijloc de a exista. Astăzi mă gîndesc că tocmai asemenea gen de trăiri mi-au lipsit mai tîrziu, în viață, ca să o pot accepta cu bucuria cea mai obișnuită și cea mai adevărată.

Am rămas atunci mult timp culcată sub lumina unei lămpi cu gaz cu sentimentul imens al mulțumirii de sine. Faptul era de mirare pentru că mă aflam, într-adevăr, într-o situație de-a dreptul instabilă și cu toate că atunci nu-mi dădeam seama de întreg pericolul la care mă expuneam, care-mi amenința propria existență, eram totuși conștientă că mi s-ar putea întîmpla și ceva rău. Dar tocmai pentru că răul acesta nu prindea, în mintea mea, contururi clare (dealtfel orice om este convins că dacă ar fi angajat într-un accident de avion, s-ar putea ca el să scape cu viață, iar mai tîrziu, nu o dată am văzut cum răniți mortal sau grav bolnavi credeau pînă în ultima clipă că vor supraviețui) din cauza acestei imense capacități a omului de a nu vedea și a nu se gîndi la moarte — stăteam atunci culcată, obosită, însă mulțumită de mine însămi și așteptam, cu încredere și bucurie, ziua de mîine. Ea purta un nume nou — Ștefan — care trebuia să apară dintr-un fel de altă lume, aducînd cu sine sensul concret al bucuriei mele deosebit de neclare. Sincer vorbind astea erau gîndurile mele de domnișoară, dar faptele respective nu trebuie să inducă pe nimeni în eroare referitor la capacitățile mele de a le accepta în sensul lor politic și de a executa orice misiune, cum am și făcut mai tîrziu, înarmîndu-mă cu ura de care ai neapărată nevoie.

Este timpul să amintesc și de acest cuvînt, cu toate că n-aș fi vrut să mă grăbesc. Acest fapt ar putea strica povestirea celor întîmplate în prima zi petrecută cu Ștefan, dar îmi este necesar ca un strigăt al amintirii acestei prime nopți senine a noii mele vieți.

A doua zi n-a venit nimeni. Nu îndrăzneam să ies din casă ca nu cumva să pierd vizita mult așteptată. Dealtfel, nici n-aveam unde să mă duc. Cine știe dacă vreuna din prietenele mele mai rămăsese în Sofia ? Cinematografele erau închise, iar să mă plimb singură, prin orașul înzăpezit și cețos, n-ar fi avut nici un sens. Se înțelege, posibilitatea

de a mă plimba, nu solitară, ci cu misteriosul Ştefan, n-o excludeam deloc, chiar îmi închipuiam cum ne ducem amîndoi în parc şi ne batem cu bulgări de zăpadă ; un bulgăre mă nimereşte în ochi şi mi-l înroşeşte, iar Ştefan, foarte îngrijorat, mă doftoriceşte şi chiar îmi propune să mi-l sărute ca să-mi treacă. Eu însă mă opun multă vreme, pînă cînd, în cele din urmă, accept, dar numai pe ochi şi numai pentru o clipă... Iată cam ce fel de gînduri îmi treceau prin cap. Poate că în mod inconştient mă gîndeam la astfel de prostii, care nu se potriveau cu un om ca el, mai mult, nici nu ştiam dacă va mai apărea vreodată. Începuse să se întunece. Mă plictisisem încă de mult să tot curăţ de coajă cartofii răciţi şi să-i mestec tristă, în timp ce reciteam *Călăreţul fără cap*. Îmi amintesc foarte bine coperta acestei cărţi. Avea desenat pe ea un călăreţ, bineînţeles fără cap, dar mi se părea mereu că un om decapitat nu putea să arate astfel, era ceva greşit în înfăţişarea lui, iar astăzi mă gîndesc că într-adevăr este o mare îndrăzneală pentru un pictor să deseneze un om fără cap. Dacă lăsăm gluma, trebuie să spun că, în seara aceea, m-a cuprins o tristeţe covîrşitoare şi chiar mi-aduc aminte că am început să tresar speriată la orice zgomot.

În primul rînd trăgeam cu urechea să aud paşii lui Ştefan : micile zgomote ale nopţii, în oraşul pustiu, mi se păreau tare înspăimîntătoare şi misterioase, pînă cînd mi-am dat seama că erau pisicile, cărora apropiata primăvară le insufla obişnuitele îndemnuri în pofida distrugerilor şi a războiului.

Aproape de ora zece, tocmai cînd citeam cum acelui ticălos îi apăruse, în preeria pustie, mirajul călăreţului fără cap, cineva ciocăni la uşa mea. Inima era gata să-mi sară din piept de spaimă : cine putea să intre în locuinţa încuiată, fără să-l aud ? Întrucît n-am răspuns — n-aveam putere — uşa s-a deschis şi a apărut Ştefan. Atunci am făcut ceva foarte ciudat : am alergat spre el şi l-am îmbrăţişat, cu braţe febrile, poate că era un caz unic ca cineva să caute adăpost tocmai la cel care-l sperie. Îmi dau seama în ce situaţie grea l-am pus pe ilegalist, silindu-l să mă îmbrăţişeze la rîndul lui şi să mă mîngîie liniştitor.

Îmi trecu mîna prin păr şi mă duse lîngă pat, obligîndu-mă să mă aşez, după aceea porni spre fereastră ca să ve-

rifice hîrtia neagră, micșoră flacăra lămpii și abia după asta îmi explică cum intrase, servindu-se de mijloace „nu tocmai curate", ca să nu bată la ochi și să nu facă zgomot inutil.

La sfîrșit, îmi ceru scuze pe un ton sec.

Criza mea de nervi și de spaimă se părea că-l surprinsese neplăcut. A stat mult timp lîngă mine, fără să scoată un cuvînt : se făcea că se gîndește la ceva și simțeam cum, din cînd în cînd, mă privește cu coada ochiului. L-am poftit să mănînce cartofi cu unt și brînză și a acceptat. Mesteca tăcut, fără să i se citească nimic pe față. Era nebărbierit, cu obrajii supți de oboseală. Probabil că avea nervii foarte tari, de vreme ce nu observa situația în care mă aflam. Acum sînt sigură că o făcea dinadins, pentru că acesta era singurul mijloc de a mă ajuta să mă liniștesc. Puțin îmi lipsea ca să nu izbucnesc în plîns. Treptat, m-am liniștit, mîinile au încetat să-mi mai tremure, înfățișarea mea a devenit mai omenească, pentru că el s-a uitat la mine de vreo două-trei ori și a început să rîdă, tot așa de încet și de înfundat ca și prima dată, cînd în noaptea de Anul nou, fetele și băieții ne aruncaserăm asupra sticlei cu rachiu de caise, dar de data asta nu batjocoritor, ci foarte cald și drăguț. Am început și eu să rîd, din ce în ce mai tare și m-am apropiat de el, fiindcă se născuse în mine o dorință puternică să-l ating, cel puțin să-i simt mîna. N-am făcut-o. Nu de rușine, însă gestul ar fi fost cu totul inexplicabil. Doream să fac acest lucru, dar nu îndrăzneam.

Astăzi nu pot spune dacă Ștefan era atît de simțitor, încît să-și dea seama ce se petrece cu mine. Și chiar dacă a înțeles, n-a arătat-o în nici un chip. După ce a mîncat m-a întrebat dacă mai există o altă cameră unde să se culce și să doarmă. Abia acum se puse pentru mine problema unde vom dormi, fiindcă pînă în clipa aceea știam numai că locuința mea le este indispensabilă, dar cum va fi folosită, habar n-aveam. Nu-mi trecuse prin cap că aici vor trebui să doarmă niște oameni în caz de nevoie.

Atunci însă, am mințit cu îndrăzneală : da, prevăzusem totul ; putea să doarmă în patul vecin din aceeași cameră, fiindcă mi-era imposibil să încălzesc ambele odăi. În primul rînd își scoase revolverul din buzunarul interior al

sacoului și mă întrebă în care pat va dormi. I l-am arătat pe al mamei și am ridicat cuvertura. Și-a pus arma sub pernă și și-a dezbrăcat haina. Atunci am ieșit afară. Cînd m-am întors, el era culcat, cu fața la perete, poate că și adormise. Am observat că în afara sacoului nu-și mai dezbrăcase nimic altceva.

Mi-am dat seama imediat că exact așa trebuie să doarmă un conspirator. Cine știe de ce, nici eu nu mi-am scos bluza, doar fusta și, fără cămașă de noapte, m-am vîrît sub plapumă.

La început îmi era frig la picioare, dar apoi m-am obișnuit.

Iată cum, în casa părintească am început să trăiesc după obiceiurile luptei ilegale.

După un timp a început să-mi vorbească din celălalt pat.

Mi-a spus că a pătruns în locuință, prin spate, trecînd prin curțile dinspre strada Oboriște și că nu există nici o posibilitate ca să-l fi văzut cineva, de aceea pot dormi foarte liniștită.

I-am răspuns că n-am nici o teamă. Peste puțin i-a dat prin minte să-mi spună noapte bună. I-am răspuns la fel. S-a mai foit puțin în așternut, a tușit, apoi a început să respire regulat. Cu siguranță că adormise.

CAPITOLUL X

A DOUA ZI DIMINEAȚĂ ȘTEFAN a plecat în zori, fără să-l observ. În realitate mi-am dat seama cînd s-a sculat pentru că n-am închis ochii toată noaptea. M-am prefăcut însă că dorm adînc. El s-a îmbrăcat în liniște, în cîteva secunde, și a părăsit odaia fără zgomot.

M-am gîndit îndelung de ce nu vrea să stea de vorbă cu mine. Poate e o fire deosebită, un caracter închis, rece și necomunicativ. Am respins imediat această presupunere. Era, desigur, altceva : munca ilegală îl obligă să fie așa, toate rolurile pe care le joacă nu sînt altceva decît fațetele jocului conspirativ care își are regulile sale de fier. Cel mai bine ar fi să mă port cu sînge rece față de acești oameni ciudați și să tac, să par că nu înțeleg nimic din tainele muncii ilegale, pînă mă vor băga în seamă și

le voi deveni indispensabilă... Dar tot gîndindu-mă așa, se născu în mine o a treia presupunere care îmi convenea și pînă la sfîrșit am adoptat-o. Ștefan este un om ca toți oamenii, dar muncește în ilegalitate ; duce o viață neobișnuită, este expus în permanență pericolelor, trebuie să manifeste neîntrerupt stăpînire de sine, abilitate, uneori chiar și cruzime, ceea ce poate să nu facă parte din caracterul său, însă el a cultivat-o anume ; toată viața asta dură, sub tensiune, l-a transformat într-un om de acțiune, care trebuie să-și atingă scopul cu orice preț, respingînd orice sentimente și considerente personale. Este supus unei cauze. Altfel spus, a devenit un caracter excepțional, născut în întîmplări neobișnuite — ceva deosebit de romantic, frumos și minunat. Iar eu, o fată oarecare, am marele noroc de a cunoaște un asemenea om, de a respira împreună același aer, de a trăi clipe pline de romantism, ceea ce nu-i este dat oricui...

Cu astfel de gînduri și emoții trecu ziua aceea. Am ieșit doar să aduc apă din eleșteu. Acolo se stătea la coadă, deci mai rămăseseră oameni în oraș. Majoritatea erau bătrîni și femei, care n-aveau, probabil, unde să se ducă. Unii își umpleau gălețile cu zăpada care mai rămăsese pe sub tufișurile din parc. Restul își așteptau rîndul lîngă micul loc de la marginea băltii, unde gheața fusese spartă și își umpleau gălețile cu apa tulbure. Dădeau tîrcoale și cîinii, care de asemenea se îmbulzeau să bea apă.

De la patru după-amiază începu să se întunece repede. În cursul zilei am citit din nou *Roșu și Negru*. Era cartea mea preferată pe care o citeam, cred, a zecea oară. Dar atunci o parcurgeam cu un fel de sentiment de bucurie și de satisfacție. Dintr-o dată, mi-am dat seama că Julien Sorel seamănă foarte mult cu Ștefan sau invers — era la fel de slab, întunecat, serios, își urmărea cu fanatism țelurile, fire închisă, un om care vorbește și face numai strictul necesar. Mai tîrziu însă, m-a cuprins un adevărat elan cînd am descoperit că Julien își realiza propriile-i interese, în timp ce Ștefan lupta pentru o cauză comună, măreață și era devotat ei din considerente politice, nu pentru atingerea unei poziții sociale personale. Așa sau altminteri, ei aveau ceva comun și Julien nu era vinovat că a fost nevoit, cu toate calitățile sale, să lupte pentru

nişte scopuri egoiste; timpul nu-i oferise nimic altceva, nici un fel de altă cauză socială înălţătoare.

În toate gîndurile astea ale mele, bineînţeles că apărea şi Stela Popova, care conducea cercul nostru de utecişti. În încheiere, am încercat să transpun în actualitate acţiunea romanului: dacă Julien ar fi trăit astăzi, n-ar fi scos revolverul la doamna de Renal şi nici nu şi-ar fi pus capul sub ghilotină fără nici un sens, ci se va fi numit Ştefan şi ar fi dormit în noaptea asta la mine, cu arma sub pernă, iar eu, bineînţeles, care nu eram o Matilde, aici nu se putea face nici o comparaţie, n-aveam nimic comun cu ea nu numai pentru că dînsa era bogată şi eu săracă, dar pentru că, în momentul cînd am descoperit asemănarea între Julien şi Ştefan, nu ştiu de ce, mi-a devenit nesuferită. Evident, o dispută între femei.

Şi acum, în sfîrşit, am să vă povestesc despre această noapte neobişnuită, dar încep cu o mare teamă şi jenă, pentru că nu sînt sigură că voi reuşi să redau totul exact aşa cum a fost, sau mai curînd să explic anumite fapte. Nu ştiu, în general, dacă ceea ce s-a întîmplat poate şi trebuie explicat ori este de ajuns să fie numai povestit, fiindcă explicaţia apare de la sine.

Cu cheia obişnuită pe care i-am dat-o lui Ştefan, uşa de la intrare se deschidea cu mai mult zgomot decît dacă ar fi folosit „mijloacele lui secrete". L-am auzit foarte clar venind, m-am ridicat din pat şi, cu inima bătînd puternic, i-am deschis uşa camerei mele. Ascultam cum urca încet pe trepte. Am dat fuga, am luat lampa cu gaz, i-am mărit fitilul ca să-i luminez drumul. L-am văzut pe palierul de jos. Pentru un moment mi s-a părut că nu e el, dar apoi şi-a ridicat faţa spre mine şi, desigur, fiindcă lumina îl supăra, şi-a ferit ochii cu mîna, apoi a continuat să urce scările, aplecat. După felul cum păşea, din întreaga lui fiinţă se degaja oarecare oboseală. Cînd a ajuns lîngă mine, m-a privit pentru o clipă cu un surîs deosebit, parcă îmi zîmbea pentru ceva despre care nu ştiam decît noi amîndoi. Mie, acest surîs — avea în el ceva trist — mi-a făcut extrem de bine. Niciodată, pînă atunci, nu mi-aş fi putut închipui că omul acesta închis ar putea să zîmbească astfel. Aşa pot surîde numai cei foarte prieto-

noşi şi sinceri. El intră încetişor în odaie, iar eu mergeam în urma lui şi, cine ştie de ce, simţeam nevoia să-l apuc de braţ şi să-l sprijin. Se opri în faţa mesei, îşi căută, în buzunarul interior, revolverul, dar nu-l scoase, îşi dezbrăcă numai sacoul pe care-l atîrnă pe un scaun şi se aşeză. Pe tăcute, i-am pus în faţă o farfurie cu cartofi. Luă unul, dar se fripse, abia îl luasem de pe foc, îl scăpă în farfurie şi începu să-şi sufle în degete. Zîmbi din nou şi mă privi. Mă întrebă la ce curs am ajuns. Nu i-am răspuns imediat, pentru că văzusem că i se deşirase mîneca dreaptă a sacoului, la cusătură, pînă la cot şi fusese prinsă cu un ac de siguranţă. Sesiză că mă uit la mîneca lui. I-am răspuns că sînt încă la primul curs. Tăcu puţin şi mă întrebă ce urmez. L-am privit ca scoasă din minţi. Ştia lucrul acesta foarte bine. I-am răspuns că studiez medicina. Clătină din cap şi spuse, cu tristeţe în glas, că, după părerea lui, este cea mai frumoasă profesie. L-am întrebat de ce. Pentru că reprezintă modul cel mai direct de a-i ajuta pe oameni, mi-a răspuns el. L-am privit bănuitoare — mi se părea imposibil ca un om ca dînsul să rostească asemenea cuvinte. Dar am conchis că are dreptate. Aşa i-am şi spus, apoi am adăugat : Dar dumneavoastră ce-aţi studiat ?

Acest „dumneavoastră" a sunat ciudat, fiindcă era prima oară cînd mă adresam lui direct. Zîmbi şi nu-mi răspunse nimic.

Mi-am dat din nou seama că n-are dreptul să povestească despre sine, duce o muncă ilegală, iar eu nu trebuie să manifest curiozitate.

— Bine — zisei — ştiu că nu e cazul să-mi răspundeţi.

— Ba da — încuviinţă el.

— Cum aşa ? Dar în cazul că ştiu ceva despre dumneavoastră, s-ar putea întîmpla să... vă trădez.

— Voi născoci.

— A, da, ştiu că vă pricepeţi de minune... Uneori însă, poveştile astea pot deveni periculoase.

— Cum asta ?

— Păi, dacă m-aş gîndi că ceea ce i-aţi spus mamei, aţi făcut-o dinadins ca un fel de aluzie ?

El se căzni să-şi amintească.

— Aha, atunci cînd i-am spus că sîntem... prieteni de la curs? -

Am dat aprobativ din cap.

Aici el tăcu și dintr-o dată deveni serios. Rosti încet:

— Dumneavoastră știți foarte bine că n-a fost vorba de nici un fel de aluzie.

— De unde să știu?

Se-nțelege, am dat dovadă de cea mai nerușinată cochetărie. El însă, care vădea o teribilă lipsă de experiență în treburi de astea, a luat-o de bună și s-a adîncit din nou în gînduri. A preferat să nu răspundă nimic. Începu să-și curețe cartoful. Atunci am observat, pentru prima oară, că-i tremură mîinile. Pur și simplu nu putea ține cartoful. Afară de asta mîneca de la cămașă rămăsese fără nasture și-i atîrna. Se vedea că nasturele fusese smuls.

Scăpă cartoful din mînă și mă privi.

I-am luat farfuria din față și am început să-i curăț cu cartofii, în tăcere. El se uita la degetele mele și faptul acesta mă tulbura. Mă privea oarecum aiurit, cum se uită oamenii epuizați. Barba îi crescuse și îl făcea să pară și mai trist. De-a curmezișul frunții avea o diră neagră, murdară. Nu se tunsese și nu se pieptănase de mult, doar își netezise părul cu mîinile. Dintr-o dată m-a cuprins o milă de el, dar nu un fel de compătimire romantică, fiindcă îmi fugise din minte analogia cu Julien Sorel, ci pur și simplu un sentiment de afecțiune pentru un om nefericit.

Am sfărîmat cartofii, i-am amestecat cu unt, am presărat sare și ardei roșu și i-am pus farfuria în față. Cînd începu să înghită, am văzut că mîinile continuă să-i tremure.

— Vreau să mă spăl pe mîini — zise. Aveți apă?

Ne-am dus în bucătăria rece și acolo i-am turnat să se spele.

După asta ne-am întors în cameră și el s-a așezat din nou să mănînce, dar mîinile îi tremurau în continuare. Acest lucru îl enerva. Se ridică și spuse:

— Nu mi-e foame.

Înghițise doar un singur cartof.

— Nu se poate, trebuie să mîncați.

M-am ridicat și i-am dus o bucată în dreptul gurii. Mă privi mirat.

— Sînt curată pe mîini — i-am spus.

Zîmbi și înghiți îmbucătura. Apoi în acest fel mîncă toată farfuria cu cartofi. L-am hrănit ca pe un copil.

Se produsese o totală schimbare în atitudinea mea față de el. Mîinile îi tremurau, mîneca îi era ruptă, era abătut, desigur că o întîmplare neobișnuită, trăită de curînd, îl zdruncinase astfel. Dar, ca și cum aș fi exclus total aceste considerațiuni, simțeam pur și simplu enorma deosebire dintre fanteziile mele și realitate. Sesizam toate acestea pe cale afectivă, nu rațională.

I-am spus că trebuie să-i cos mîneca sacoului și nasturele de la cămașă. Încuviință din cap. Apoi l-am informat că am în bufet un fel de lichior și pot să i-l dau, dacă vrea, să se mai încălzească. A dat iarăși din cap.

Am lăsat sticla în fața lui ; era un lichior de cacao. N-aveam pahărele speciale și i-am dat unul de apă. Își turnă puțin, apoi se hotărî brusc și îl umplu pînă sus.

— Luați-vă revolverul din sacou ca să vă cos mîneca...

Se uită spre haină și nu făcu nici un gest.

Apoi îmi zise :

— Nu am nici un fel de revolver în sacou.

Acest lucru m-a mirat, dar era inutil să-i pun întrebări și nu numai pentru faptul că n-avea ce să-mi răspundă, dar am simțit că discuția îl obosește. Coseam în tăcere, în timp ce el sorbea rar, dar cu înghițituri mari, din lichior. Și-a turnat încă un pahar. Mîinile continuau să-i tremure și dinții îi clănțăneau pe buza paharului. Cînd și l-a turnat pe al doilea — îl priveam special — mîinile aproape încetaseră să-i mai tremure.

Bău doar o jumătate de pahar și pe ceealaltă o refuză.

— Am să mă culc — îmi zise.

Se pare că această băutură, destul de slabă, acționase asupra lui. Cu siguranță că era teribil de obosit. Se clătină ușor pînă la pat și se culcă. L-am învelit cu plapuma și peste un minut a adormit.

CAPITOLUL XI

ŞI IATĂ CĂ ACUM, ÎN ACEASTĂ noapte, cuprinsă de o durere inexplicabilă, trebuia să mă gîndesc serios la multe lucruri, fără ca somnul să mă cuprindă.

În cameră era întuneric beznă, pentru că hîrtia neagră din ferestre nu lăsa să pătrundă nici palida strălucire a cerului. Soba se stinsese, afară nu bătea vîntul şi în liniştea deplină ascultam răsuflarea liniştită a lui Ştefan. Se zvîrcolea în somn, respira agitat, scotea scurte gemete şi mulţumită acestor mici zgomote continuam dialogul meu tăcut cu el.

Nevăzîndu-l, fantezia mea începu din nou să acţioneze, dar de fapt sînt convinsă că în acest fel omul vede lucrurile mai adînc şi mai clar, aşa cum se răsfrîng ele în gîndurile sale, pierzîndu-şi consistenţa reală, dar căpătînd alta mult mai importantă şi mai interesantă.

Așa mă puteam defini mai bine și pe mine. Într-adevăr era și timpul să-mi analizez acțiunile, să-mi explic ce caut eu, lîngă Ștefan, pentru că era a doua noapte cînd dormeam în aceeași odaie cu un bărbat care îmi era cu totul străin, atît de străin, încît nu-l puteam nici măcar întreba de ce-i tremură mîinile. Dacă munca conspirativă își are legile ei, înapoierea mea la Sofia, de bună voie, fără să fiu silită de nimeni, era în afara acestor legi. Mă vîrîsem singură într-o poveste fără să știu dacă aveam dreptul să particip la ea. Pe de altă parte îmi era cu totul limpede de ce mă strecurasem pe urmele lui Ștefan ; îmi imaginasem diferite lucruri, sau mai degrabă mă abandonasem dorinței de a fi mai aproape de un om pe care, în seara aceea mi-am dat seama, că poate n-aș putea niciodată să-l consider într-adevăr apropiat. Pentru ce toate acestea și cine e vinovat ? De ce totuși nu mă pot apropia de el ? Înainte de asta mă gîndeam că numai regulile și obiceiurile muncii ilegale cu interdicțiile ei cele mai stricte îl împiedică să mă privească cu ochi de bărbat tînăr, normal, și să observe că în fața lui se află o fată nu tocmai urîtă ; chiar dacă fac inutil pe modesta, pot afirma că sînt frumoasă, plăcută, încîntătoare chiar. Iar ceea ce este mai important — tînără — și simt nevoia să împărtășesc și să dau cuiva tot ce am mai bun în mine. Uneori, din această cauză — lipsa celui care să înțeleagă, să aprecieze și să primească tot ce-i oferam — ajungeam la o cumplită desperare. Plîngeam și mă gîndeam cum mă prăbușesc, neapreciată deloc și ignorată...

Aceste gînduri de la începutul nopții cedară locul altora. Nu mai aveam pic de încredere în mine, fiindcă la prima ocazie care s-a ivit de a mă apropia de un om s-a întîmplat ceva neașteptat. A fost suficient să-mi apară într-o imagine necorespunzătoare fanteziilor mele, l-am văzut obosit, mort de slăbiciune și tensiune, arzînd de febră și am pierdut dintr-o dată orice dorință de a-l avea lîngă mine. Pe atunci, pentru mine, apropierea de un bărbat nu avea limite precis determinate, era mai degrabă o reacție-sufletească, însă fără să excludă și altceva. Bineînțeles, puneam pe primul plan comuniunea spirituală, iar cealaltă venea pe planul al doilea.

Acum însă, după cum am mai spus, nu mă mai gîndeam la aşa ceva şi într-o clipă am devenit suspicioasă şi încercam chiar un fel de vină faţă de Ştefan care n-avea nici o legătură cu inconsecvenţa gîndurilor mele. Ştiam că nici nu m-a chemat, nici nu mi-a cerut ajutorul şi ar fi fost cu totul nedrept să-mi schimb atitudinea faţă de el numai pentru faptul că am văzut că-i tremură mîinile. Cine ştie prin cîte întîmplări a trecut? Cu atît mai mult cu cît ducea un fel ciudat de viaţă, cînd din orice colţ te pîndeşte o primejdie, cînd eşti ameninţat la tot pasul de moarte. Şi asta în cel mai bun caz, fiindcă viaţa n-are nici o importanţă, mai teribilă fiind cealaltă posibilitate — de a fi prins şi schingiuit. La un moment dat mi-am zis: „În fond, n-am comis nici o greşeală că am venit în oraş, pentru că are într-adevăr nevoie de mine. Acum găseşte cel puţin o odaie şi o mîncare caldă, ceea ce nu-i puţin pentru un om ca el".

Iată cum astăzi, cu întreaga mea viaţă fără nici un sens, pot cel puţin să fiu necesară cuiva şi faptul în sine constituie deplina justificare pentru venirea mea la Sofia. De vreme ce mi-am dat seama de adevăratul meu rol, sarcina pe care acum mi-am asumat-o, odată ce-am găsit sensul cel mai just şi mai potrivit al acţiunii mele nechibzuite, trebuie să încetez cu toate celelalte fantezii. Imediat m-am ruşinat pentru că am încercat să cochetez, cînd i-am spus prostiile alea despre pretinsa lui aluzie faţă de mama şi că aş fi bănuit ceva, cine ştie ce anume...

Cam astfel de gînduri mă frămîntau atunci cînd trecuse de miezul nopţii. Dintr-o dată mi-am dat seama că nu-l mai auzisem de mult pe Ştefan mişcîndu-se în pat. Se liniştise complet, nu-i mai desluşeam nici măcar respiraţia. Am început să trag cu urechea, pe moment speriată. Trebuia neapărat să-l aud cum respiră ca să mă liniştesc. M-am ridicat din pat, toată numai urechi. În cele din urmă mi s-a părut că-i sesizez răsuflarea, care era foarte accelerată şi slabă, de aceea nu se auzea. Gemu o dată, apoi se întoarse brusc şi după zgomot am priceput că se ridică. Începu să pipăie ceva, apoi se aşeză în pat.

L-am întrebat în şoaptă:

— Ce este?

— Cine e? făcu el precipitat.

— Irina.

Parcă nu auzise nimic ; începu să vorbească rapid şi sacadat :

— Cine e ? Unde sînt ?... Unde sînt ?

— Eşti acasă, i-am spus. Sînt eu, Irina !

El tăcu. Părea că-şi dăduse seama.

— Irina ?

— Da.

— Unde eşti ?

— Aici în cameră.

— Unde eşti ? repetă cu vocea tremurîndă.

M-am ridicat şi, pe pipăite, m-am apropiat de el.

— Sînt aici.

I-am atins mîna întinsă şi el mi-a strîns puternic încheietura. Mîna îi tremura din nou şi era foarte fierbinte. Îmi prinse ambele palme şi-şi vîrî faţa în ele, şoptind mereu :

— Irina... Irina...

M-am cutremurat de spaimă. Nu ştiam ce are. Am început să-i spun incoerent că nu s-a întîmplat nimic, că totul e-n ordine, că eu sînt aici şi nu are de ce să-i fie frică. Într-adevăr, a început, încetul cu încetul, să se liniştească, însă îmi strîngea în continuare mîinile, repetîndu-mi numele.

— Culcă-te — îi spusei. — Sînt aici, am să rămîn lîngă tine... Iată...

El se culcă nelăsîndu-mi mîna. Am început să-l mîngîi, apoi am dat de fruntea lui fierbinte. Odaia se răcise, iar eu eram dezbrăcată. Nu ştiu de ce, dar am început să tremur. Mi-am învelit mai întîi picioarele goale, apoi am intrat sub plapumă şi am continuat să-l mîngîi şi să-l liniştesc. El, ca un copil bolnav, repeta mereu în neştire : „Irina, Irina", şi nu-mi dădea drumul la mînă. Aşa zăceam unul lîngă altul ca doi prunci speriaţi.

Mîna lui o strîngea zdravăn pe a mea. Şi eu făceam acelaşi lucru. Acum nu-i mai tremura, era foarte caldă şi mare. Pentru prima oară eram culcată lîngă un om atît de vînjos. Simţeam cum i se umflă pieptul. Respira adînc şi des. Din cînd în cînd un fior făcea să i se cutremure tot trupul şi eu simţeam cum îşi reţine răsuflarea ca să şi-l înăbuşe, apoi trăgea din nou adînc aer.

Mi-am luat mîna de pe fruntea lui, dar mi-o prinse și o puse la loc. M-am încălzit sub plapumă și am început să simt o tulburare ciudată. Nu-mi mai dădeam seama lîngă cine mă aflu culcată, ca și cum nu m-ar fi interesat, pur și simplu ameţisem de căldura, de faptul că-i ţineam mîna și-i mîngîiam fruntea, că mă aflam lîngă el. Am început să-i strîng cu toată puterea palma mare și aspră. Degetele mi-au alunecat de pe frunte, pe ochi, pe nas, pe buze... Simţeam că-mi tremură mîna. Dintr-o dată m-a cuprins o mare tristeţe, fără să știu de ce — pentru el, pentru mine, sau pentru ceva ce nu era legat de noi. Lacrimile începură să-mi curgă ; zăceam culcată și plîngeam. Mă cuprindea o jale din ce în ce mai puternică, mă compătimeam de-adevăratelea, eram teribil de tulburată și m-a apucat un tremurat. L-am îmbrăţișat și mi-am îngropat faţa la pieptul lui, hohotind cu desperare. Am simţit cum mă ia în braţe cu putere. Îmi săltă capul și începu să-mi sărute faţa udă, șoptindu-mi că mă iubește. Am început să mă liniștesc ; mă cuprinse o liniște mare amestecată cu un sentiment nedefinit de fericire. Simţeam cum pieptul mi se elibercază de strania durere ce mă cuprinsese. M-am strîns lîngă el, sărutîndu-l.

N-am închis ochii toată noaptea. Abia în zori, pe jumătate conștientă de emoţii și osteneală, am adormit.

Nu mi-a spus nimic, doar mi-a repetat de mii de ori că mă iubește.

Aici voi întrerupe prima parte a povestirii Irinei ; fiindcă de fapt v-am istorisit ce a fost mai important. Trebuie doar să vă spun că a doua zi Ștefan a dispărut pentru o vreme. S-au văzut din nou după multe zile. A revenit în satul acela unde ea se evacuase cu familia și întrucît versiunea mincinoasă despre prietenia lor se transformase într-un sfînt adevăr, se simţeau puţin stînjeniţi în faţa mamei Irinei. Au petrecut o zi minunată, plimbîndu-se prin păduricea din susul satului. Era în martie, zăpada se topise, strălucea un soare foarte cald și s-au bucurat tot timpul de căldura lui și de tinereţea lor. Atunci și-au povestit multe lucruri. Se pare că se luase o hotărîre ca

Irina să fie atrasă în munca ilegală, pentru că Ştefan i-a vorbit mai deschis despre aceste activităţi.

Abia atunci a aflat şi ea ce anume se întîmplase în cursul zilei dinaintea primei şi celei mai importante nopţi din viaţa ei. Pe scurt, Ştefan împuşcase atunci doi inşi. Un provocator — ca urmare a unui ordin primit, şi pentru că fusese urmărit a tras şi într-un agent civil. A sărit un gard şi şi-a pierdut revolverul. I se întîmplase să ucidă pentru prima oară, cu toate că se pregătise vreme îndelungată, în grupa sa de luptă, pentru o astfel de activitate. De aceea a apărut în faţa Irinei în starea aceea neobişnuită. Dar, după cum s-a văzut, totul, în ceea ce-i privea, s-a terminat cu bine, de fapt abia atunci a început...

CAPITOLUL XII

DUPĂ CE AȚI LUAT CUNOȘTINȚĂ de scrisoarea Irinei și ați văzut care a fost marele și primul eveniment din viața ei, puteți acum înțelege de ce pentru mine zilele petrecute la Casa de odihnă au început să capete o cu totul altă lumină. În realitate parcă aș fi trăit într-o altfel de lume, în care Casa de odihnă s-ar fi transformat în lumea Irinei, ori dînsa s-ar fi mutat printre noi. Se crease o atmosferă plăcută și reconfortantă, ce contribuia la menținerea bunului meu moral. Încercam această stare pentru prima oară, în deplin acord cu împrejurările.

Într-adevăr, simțeam o oarecare stînjeneală să apar în fața bărbatului cu mustață, numit convențional Ștefan. Nu numai din cauza discuției noastre stupide, după care am luat-o la fugă, ci și pentru faptul că s-ar fi putut să audă cum plîngeam, atunci cînd a venit să bată la ușa mea.

După ce un om termină cu plînsul se simte mai uşurat. Aşa mi s-a întîmplat şi mie şi am adormit ; cînd m-am deşteptat am citit scrisoarea Irinei, meditînd asupra multor lucruri, aşa încît nici măcar nu-mi mai aminteam de proasta mea dispoziţie din trecut, ce mi se părea acum pur şi simplu imposibilă. Priveam cu alţi ochi sărbătoarea organizată în cinstea arhitectului. Nu mă mai enerva nimic, ba dimpotrivă, mi se părea totul extrem de caraghios. Poate de aceea am început să am un sentiment de superioritate faţă de aceşti bărbaţi de „vîrstă mijlocie".

Toţi, pînă la unul ţineau să fie pe placul meu, o fetiţă neînsemnată, numai pentru că eram foarte tînără şi, probabil, atrăgătoare într-o oarecare măsură. După cum se vede, nu mai aveam mult ca să încep să mă port copilăreşte. Doream într-un fel să-mi bat joc de toţi aceşti unchişori. Nu ştiam însă cum şi, dealtfel, nu meritau să fac nici un efort. Mă gîndesc că nu trebuie să fiu judecată prea aspru pentru faptul că-mi treceau prin minte asemenea gînduri, fiindcă, trebuie să recunoaşteţi, comparaţia era într-adevăr cu totul în dezavantajul societăţii de aici — pe de o parte întreaga poveste a Irinei, retrăită de mine, cu înflăcăratul ei Ştefan, pe de alta, Ştefan Nr. 2 şi compania.

Am întîrziat intenţionat la micul dejun. Cînd am coborît în sala de mese era ora zece. N-am găsit pe nimeni şi nu mi se lăsase nici un fel de gustare. Era clar că, în ceea ce mă priveşte, administratorul se hotărîse să aplice, cu stricteţe, normele de ordine interioară. Eu însă, bănuitoare, m-am gîndit că el e supărat pe mine pentru ieşirea din seara precedentă, în care după cum ştiţi, încercasem din toate puterile să am o comportare plăcută şi decentă.

Nu-mi era deloc foame, de asta şi întîrziasem, însă m-am simţit jignită şi ocolită. Asta înseamnă într-adevăr să n-ai caracter.

M-am decis să mă duc să mă plimb pe munte. În afara zgomotelor de la bucătărie nu exista alt indiciu de viaţă la Casa de odihnă. S-ar putea ca domnii să se odihnească după petrecerea din ajun, ori au alte ocupaţii, necunoscute mie.

În organizarea evadării mele de acasă scăpasem un singur lucru : nu-mi luasem încălţăminte potrivită. Dar

și aceasta pe care o aveam eu era potrivită, dacă m-aș fi hotărît s-o jertfesc pe altarul turismului bulgăresc.

Am ieșit pe pajiștea luminată de soare din fața Casei. Din pădure adia o răcoare tulbure, iar sus, muntele, deși strălucea în soare, părea tare singuratic și mohorît. Trebuia să-mi țin singură tovărășie, ceea ce pentru dimineața aceea îmi era prea suficient.

Pe pajiște nu se găsea nici măcar un locșor fără iarbă ca să-mi pot trasa cu creta pătratele pentru jocul de dame. M-am uitat în jurul meu complet dezamăgită. Atunci îmi trecu prin cap o idee foarte ciudată. M-am hotărît să-l invit la plimbare pe Ștefan Nr. 2. E dificil de explicat această dorință, dar, se pare că atunci cînd nu termini o discuție cu cineva, ai simțămîntul că au mai rămas de rezolvat niște socoteli.

I-am bătut la ușă. Dinăuntru îmi răspunse imediat un glas bărbătesc. Am vîrît capul pe ușă, zîmbind prietenos : Ștefan stătea în fața unei mașini de scris cu un aer distrat.

— Vă invit la o plimbare — îi zisei — dacă doriți.

Un om nu se poate să nu se simtă mișcat la o asemenea invitație. Ștefan, însă, a luat-o ca pe lucrul cel mai firesc și a consimțit imediat.

După puțin timp mă conducea pe o cărăruie dreaptă, direct către piscul muntelui. Se prefăcea că n-aude cum gîfîiam. Inima îmi bătea ca un clopot și ceea ce era foarte ciudat, e faptul că aceste lovituri se transformau în niște cercuri colorate care, unul după altul, îmi jucau în fața ochilor.

Ne-am oprit în fața unor stînci și ne-am ascuns după ele, fiindcă începuse să sufle vîntul.

— Aici, la înălțime, totdeauna bate așa, trebuie să vă păziți de răceală, pentru că sînteți foarte delicată — zise Ștefan.

Vorbise didactic și remarca despre constituția mea firavă a sunat deosebit de părintește. Nu i-am răspuns nimic. M-a cuprins din nou curiozitatea și m-am decis să-l las să vorbească ce vrea iar eu să tac. Privindu-l, nu m-am putut abține să nu-i spun :

— Astăzi mustățile se poartă împreună cu barba.

El mă privi îngîndurat și-mi răspunse foarte serios :

— Se pare că aveţi dreptate... Sau îmi voi lăsa barbă, sau le voi rade. Am să mă hotărăsc chiar azi.

Bineînţeles că se prefăcea şi îşi bătea joc de mine. M-am hotărît să nu-i dau atenţie.

După asta am continuat urcuşul.

— Cel mai bun lucru e să vă iau de mînă, altfel va fi greu — îmi propuse el. Cărăruia devine din ce în ce mai abruptă.

Am consimţit imediat.

Urcam într-adevăr foarte uşor şi rapid cu minimum de efort. Tovarăşul meu era destul de puternic, ori poate eu eram tare uşoară cu cele patruzeci şi opt de kilograme ale mele. Oricum, am ajuns aproape de vîrf.

— Încă puţin şi vom vedea Sofia — îmi spuse Ştefan.

— Nu ţin deloc — răspunsei imediat.

Mă privi mirat, apoi replică :

— Ei, atunci bine că nu se prea vede. Desigur, sus e ceaţă.

Aşa şi era. Scumpa capitală zăcea sub o cuvertură cenuşie, murdară şi era foarte interesant cum ici, colo, se zăreau unele clădiri ca nişte fantome albe.

Şedeam unul lîngă altul şi neavînd unde ne adăposti, vîntul ne sufla cu putere. Mă acoperi cu haina sa, iar eu m-am strîns lîngă dînsul. Cu acest om ceremonialurile erau de prisos.

— Dumneavoastră aveţi, desigur, motive deosebite să nu iubiţi Sofia, aşa-i ?

— Nu... dar nimănui nu-i place să trăiască numai într-un singur loc... Depinde ce anume te atrage sau te respinge. Eu nu m-am gîndit la una ca asta, dar, mai precis spus, o asemenea viaţă e plicticoasă...

A, dacă mi s-ar întîmpla ceva deosebit de plăcut în acest oraş, s-ar putea să-mi devină drag...

— Aşadar, păstraţi un raport cu totul raţional.

— Nu... Acum l-am inventat.

Am încetat să mai vorbim. Ne-am uitat unul la altul şi ne-am zîmbit.

— Care e cea de-a treia cauză ? mă întrebă el.

N-am înţeles ce voia să spună.

— Ce cauză ?

— A treia... Nu vă amintiți finalul conversației de aseară ? Înainte de a părăsi petrecerea ?

— Aha !... Acuma știu. Numai că dumneavoastră n-ați fost atunci deosebit de amabil.

— E adevărat, dar am venit imediat și m-am scuzat... Deci, care este cea de a treia cauză ?

— A neruşinării mele ? — l-am întrebat cu provocatoare.

Își acoperi capul cu mîinile în semn de căință adîncă.

— Bine — zisei — nu-i nimic. Să știți că nu există nici o a treia cauză. Pur și simplu eram furioasă pe cei din jur.

Mințeam, bineînțeles, nu era așa, dar cum puteam să-i explic ?

— Ce vină aveau cei din jur ? Oameni ca toți oamenii.

— Dar petrecerea, banchetul ?

— Nu-i nimic rău în asta.

— Ei, da, însă totul a fost organizat de administrator.

— Și ce dacă ?

— E cu totul altceva cînd se face în mod firesc... Dumneavoastră nu vi s-a părut caraghios ? Am observat foarte bine cum zîmbeați pe sub mustață.

Începu să rîdă, netezindu-și mustățile.

— Aveți dreptate, a fost caraghios, dar n-am încercat nimic neplăcut. Nu ți se întîmplă totdeauna să vezi lucruri caraghioase. Trebuia să rîdeți și să nu vă enervați.

— Așa e, dar eu n-am vreme pentru astfel de treburi.

Asta am inventat-o fără să știu precis ce-aș vrea să spun. Dar era adevărat ; într-un caz ca cel de aseară, pe mine mă cuprindeau nervii.

Partea proastă constă în faptul că îndată ce născocesc cîte o idee, mă căznesc după aceea să o explic. Ar fi mult mai diplomatic să tac din gură și-n felul ăsta să par de două ori mai deșteaptă. El însă nu m-a întrebat de ce n-am timp și încotro mă grăbesc. Dar eu nu m-am lăsat și m-am dezlănțuit.

— Pentru că oamenii se ocupă de alte treburi... mai înțelepte, mai utile, mai importante. Ce înseamnă asta ? Bărbați în toată vîrsta să-și ofere flori și apoi să danseze tango ? Să facă pe cavalerii față de o puștoaică neînsem-

nată ca mine ? În toată această demonstrație există ceva de-a dreptul jignitor, lipsit de sens și artificial. Dar dacă n-aș fi venit, ce v-ați fi făcut ?

După tirada asta am tăcut, iar tovarășul meu se încruntă meditînd serios și se scărpină după ureche.

— Bine — zise el în cele din urmă. — Hai să abandonăm această discuție... Aveți vreun prieten ?

În alte împrejurări n-aș fi răspuns la o astfel de întrebare, însă cu Ștefan era clar că orice formalism devenea inutil, iar în afară de asta eu l-am invitat la plimbare și în general — mă găseam pe o poziție mai slabă. De aceea trebuia să continui conversația în condițiile care-mi erau propuse. Numai că și eu la rîndul meu puteam impune condiții.

— Am — răspunsei — chiar doi.

— Eh, cum se poate ?

— Foarte simplu, nu știu unul de altul.

— Și nu vă deranjează ?

— Există un aspect neplăcut deoarece trebuie să-mi împart timpul.

— Eu nu mă refeream la asta... Altfel spus, nu vă deranjează ?

L-am privit mirată.

— Nu. E chiar foarte plăcut. Nu te plictisești. Cu unul, să zicem, merg la cinema de la șase la opt, apoi îi spun la revedere, motivînd că trebuie să mă duc acasă. Și după asta încep viața de noapte cu celălalt.

— Ce înseamnă viață de noapte ?

— Localuri și alte alea... Mergem în vizite. Dansuri, băutură și... dragoste.

M-a privit cu neîncredere și abia în momentul acela înțelese că-mi băteam joc de el.

— Scorniți, nu-i așa ?

Am dat din cap cu politețe.

— Dar dacă v-aș ruga să vorbiți serios ?

— De ce credeți că e necesar ?

— Bine, cum doriți.

Am stat și m-am gîndit.

— Bine — zisei — putem discuta serios... Am să vă răspund... Am un prieten... Partea interesantă este că se numește tot Ștefan.

L-am privit. Asculta destul de interesat.

— Numai că mă văd cu el foarte rar... Are o profesie deosebită... călătorește mult... Ghiciți ce meserie are ? E radiotelegrafist pe un avion de pasageri. Își riscă mereu viața. De aceea și eu sînt mereu foarte agitată. Trăiesc într-o mare tensiune, în așteptarea vreunei știri proaste. Dacă sună noaptea telefonul, totdeauna tresar, gîndindu-mă că o să mi se comunice despre o catastrofă aeriană. Trebuie să vă spun că e într-adevăr groaznic să fii prietenă cu un astfel de om.

— Dar și romantic în același timp — îmi zise el.

— Asta e adevărat... Știți, cînd mă gîndesc, îmi dau seama că-n realitate m-am îndrăgostit de el, dacă se poate spune așa, tocmai pentru că e radiotelegrafist pe un turboreactor. Într-adevăr, există ceva romantic în meseria lui și se pare că tocmai asta m-a influențat... Altfel, nu este prea vorbăreț ; e o fire închisă, are obrajii supți, tace mult, dar are ceva fascinant în înfățișare și în ținută. Ne vedem foarte rar. Așa ne-am înțeles — ca numai el să-mi dea de veste cînd dorește. Nu-i prea plăcut, dar prezintă anumite avantaje. Mă simt foarte liberă în raporturile cu ceilalți tineri care-mi sînt amici. Ei știu că am pe cineva, un fel de logodnic, deși nu-l cunosc și de aceea îmi dau pace. Nu există nimic mai frumos ca faptul de a fi camaradă cu băieții fără vreo obligație de altă natură. Dacă n-ar fi existat acest Ștefan, ar fi părut cu totul anormal ca nimeni din grupul nostru să nu-mi fie intim, mai precis, iubit. Așa însă... totul e-n ordine. Eu mă întîlnesc din timp în timp cu radiotelegrafistul meu și toți știu acest lucru și se comportă cu mine, ca față de o adevărată și cea mai bună prietenă. Atît și nimic mai mult. I-am și prevenit că n-am să le fac niciodată cunoștință cu el. Asta e treaba mea.

— Într-adevăr, raporturile cu radiotelegrafistul dumneavoastră sînt puțin ciudate, dacă nici el nu se interesează de tovarășii pe care-i aveți.

— E adevărat ce spuneți — i-am răspuns eu mustăciosului. Radiotelegrafistul meu este oarecum ciudat. Dar ce-i de făcut ? Nu poți alege cu cine să pornești la drum. După cum cade. Doar știți că în asemenea cazuri parcă orbești. Dealtfel există și altceva... Te obișnuiești cu un

om... înțelegeți la ce mă refer. Te obișnuiești și nu poți să-ți închipui că ai putea fi și cu altcineva la fel... De aceea oamenii își sînt fideli... S-au obișnuit unul cu altul și nu sînt în stare să mai schimbe... Asta e!

M-am uitat la interlocutorul meu. Privea fix în fața lui, cu o înfățișare oarecum perplexă, spre capitala învăluită în ceață.

Trebuie să vă informez ca să nu se ivească vreo încurcătură că povestea cu radiotelegrafistul meu este mult mai complicată decît i-am povestit-o mustăciosului. De fapt, el nu avea pînă astăzi un nume precis, nu în sensul că grupul nostru nu știa despre el, ba cunoșteau totul foarte bine și amănunțit. Toată treaba este că acest om nu există, mai precis nu e vorba de nimeni. Asta este un mic secret al meu. Toți ceilalți știu versiunea normală, adică radiotelegrafistul lucrează la „Balkan" și e logodnicul meu. L-am inventat ca să-mi asigur toate avantajele pe care i le-am înșirat mustăciosului. Închipuiți-vă ce jalnic este să te apropii de vreun băiat, doar așa ca să ai și tu pe cineva. Ar putea să-ți otrăvească viața. Ei, tocmai de aceea l-am creat pe radiotelegrafistul meu.

Doar că l-am botezat Ștefan, exact în clipa în care stăteam pe vîrful muntelui sub sacoul mustăciosului și priveam orașul ce-și arăta albeața prin ceață și unde trăia grupul meu, tata, mama, radiotelegrafistul și toți ceilalți... În realitate mai există un om la care mă gîndesc. Am să vă și povestesc despre el, dar constituie un episod deosebit, de aceea îl voi lăsa pentru mai tîrziu.

— Hai, ajunge cît v-am vorbit despre mine! — zisei. Dumneavoastră de ce nu-mi povestiți nimic?

— Eu n-am ceva interesant. Nimic în genul radiotelegrafistului, grupului dumneavoastră și așa mai departe. Dar dacă ne-am așezat la vorbă și ne-am pus pe mărturisiri vă declar, pe scurt, că sînt ziarist. Asta e totul.

— La ce ziar lucrați?

— Deocamdată nu lucrez nicăieri. Umblu de colo-colo, adun cîte ceva de ici, de colo și scriu.

— Ca o albină, sau cam așa ceva, nu? am continuat eu.

El surîse

— Să știți că începeți să-mi placeți din ce în ce mai mult, cu maliţiozitatea dumneavoastră.

— Păi ce să fac dacă nu mă pot stăpîni ? Dar aşa-i că nu e rău spus ?

— Nu. Întocmai ca o mică albină. După asta scot cîte un fagure de miere pentru folosul tuturor.

— Dar e gustoasă ? — l-am întrebat cu impertinenţă.

— Cum să vă spun... Cînd o produc îmi pare bună. Chiar îmi ling buzele.

Dacă ar trebui să explic ce gîndesc eu despre ziarişti, mi-ar veni foarte greu. Nu-mi este clară defel această profesie. Trebuie să scrii despre diferite lucruri, bine, dar dacă nu-ţi face plăcere să scrii despre subiectul propus, dacă nu-l simţi suficient de aproape, ori ce-i mai important, dacă nu ai nimic nou de spus, vreo idee proprie sau ceva asemănător, atunci care-i folosul ? Poate că trebuie să ai calitatea de a te emoţiona uşor, încît orice ai scrie să ţi se pară interesant şi să faci în aşa fel ca şi cititorilor să le pară aidoma. E o poveste tare complicată. Tocmai asta m-am căznit să-i explic lui Ştefan.

— Iar eu, înţeleg şi mai puţin această profesie — îmi spuse el.

Glumea, dar nu destul de reuşit. Era clar că nu voia să vorbească despre el însuşi. Pe mine mă îndeamnă veşnic o teribilă curiozitate şi dacă l-am invitat în excursie, a fost pentru că voiam să-mi dau seama ce fel de pasăre este. Dacă s-ar fi pus problema ca eu să-i povestesc despre mine, puteam să-i inventez tot felul de poveşti, la nesfîrşit. Dar ce folos aveam din asta ? Nici unul !

— Bine — zisei — de vreme ce nu vreţi să-mi povestiţi nimic, hai să o luăm din loc că am degerat de-a binelea. Şi m-am smuls de sub aripa lui părintească. Am simţit vîntul bătîndu-mă. Poate că aceeaşi suflare se abătuse şi peste oraş ; un colţ al cîmpiei se mai limpezi şi începură să apară noile cartiere din partea stîngă, ce se construiesc acum. Studenţii de la arhitectură, dacă ar vrea să vadă cum se înalţă oraşele, ar trebui să vină sus, pe munte şi să privească. De aici li s-ar putea explica ce este bine făcut, ce s-a greşit şi de ce.

În general, totul ar trebui să se desfăşoare ca un joc de cuburi.

Am coborît de două ori mai repede decît am urcat.

Se pare că se făcuse ora prînzului, căci i-am găsit pe ceilalți adunați în jurul mesei comune. Își sorbeau supa. Îndată ce-am intrat se așternu o tăcere deplină. Totuși ne-au salutat foarte atenți, chiar se căzniră să-mi zîmbească. Arhitectul Stanimirov era cu ochii umflați, obrajii și buzele parcă îi erau stropite cu sirop violet. Băuse zdravăn toată noaptea în cinstea împlinirii celor patruzeci de ani de viață. Manasiev avea aspectul unui om bolnav ; era palid și mai ales pe creștetul său pleșuv. Numai tăcutul Petăr se păstra proaspăt ca o piersică.

Se pare că el era în același timp abstinent, vegetarian, misogin, tăcut ca o muscă și prevăzător. Administratorul lipsea. De fapt nici nu obișnuia să prînzească cu vilegiaturiștii, dar oricum, nu se arătă deloc în decursul mesei.

Se pare că după noaptea din ajun își ieșise cu totul din formă.

— Am fost în excursie — le zise Ștefan. — Am ajuns pînă-n vîrf și am privit Sofia.

— Ferice de voi — rosti arhitectul pe un ton inexpresiv.

— Și am discutat lucruri foarte interesante — completai eu cu naivitate.

— Pot să-mi închipui — zise Stanimirov la fel de indiferent.

— Păcat că nu v-am luat și pe dumneavoastră — le spusei eu cît se poate de amabilă, privindu-i pe toți trei. — Ar fi fost și mai vesel.

— Nu ne îndoim — făcu la fel de nepăsător arhitectul.

În zadar le explicam împreună cu Ștefan pe unde am fost și ce-am făcut. Era clar că grupul își formase o părere proprie în legătură cu excursia noastră și nici cu tunul nu mai putea fi clintită. Faptul acesta, bineînțeles, nu mă afecta cîtuși de puțin, însă vi l-am expus dumneavoastră ca să vă dați seama de atmosfera ce domnea acolo.

Eu mănînc foarte repede, așa că am terminat prima. Le-am spus la revedere și m-am retras în camera mea.

Este poate interesant faptul că omul se obișnuiește cu orice fel de noi împrejurări. Cel puțin cu mine așa se

întîmplă. După ce am ajuns la mine în odaie, m-am simțit dintr-o dată admirabil, de parcă mi se pogorîse în suflet o liniște deplină. Se pare că este suficient să dormi într-o cameră, să visezi ceva, ori să-ți vină în minte vreo amintire, pentru ca încăperea să se transforme în vizuina ta intimă, un fel de refugiu care te desparte cu totul de cealaltă lume. Aici poți să te gîndești și să-ți amintești orice vrei. Se spune că pisicile nu-și schimbă niciodată locuința. Acum mă gîndesc că ele nu fac acest lucru, fiindcă nu se pot despărți de amintirile lor.

CAPITOLUL XIII

NU M-AM PUTUT OBIȘNUI UȘOR cu lungile coridoare albe și cu mirosul continuu și ascuțit al dezinfectantelor. În timpul nopții, culoarele erau liniștite, goale, pe jumătate întunecate. Lumina numai cîte un glob mat și razele lui, reflectate de pereții albi, de parchet și uși se transformau într-o pîclă lăptoasă în care colțurile și nișele își pierdeau contururile exacte. Dar tocmai atunci spitalul îmi părea primitor și îmi dispărea tensiunea nervoasă care mă apăsa în tot cursul zilei și supărarea nelămurită că mi-am greșit cariera, că n-am nimic comun cu durerea și suferința, pe care le întîlneam aici la tot pasul. Noaptea îmi plăcea să merg încet pe coridoarele albe, curățate de cel mai mic fir de praf, iar liniștea desăvîrșită și chiar zgomotele întîmplătoare, inconștiente, care veneau din saloanele bolnavilor, tot felul de răsuflări sau gemete erau parcă dintr-o altă lume, în afara coridoarelor, în noapte, cu lumina lor lăptoasă. Liniștea era

într-adevăr deznădăjduită, nesigură, pentru că noaptea, viața omenească este mai fragilă și mai vulnerabilă ; deseori se întîmpla să ne vină cazuri urgente de hemoptizii. În fond, la acest spital doar astea erau cazurile de urgență. Restul tuberculoșilor soseau aparent sănătoși. Boala lor, însă evolua uneori cu totul pe neașteptate. Îi surprindea în somn și îi ataca atît de nimicitor, încît îi duceau ori îi aduceau așa de înspăimîntați nu atît de boala în sine, cît de o teamă, de o încordare care le paralizau conștiința.

În stagiul cursantelor Școlii de surori medicale se includea și garda de noapte. Se bizuiau puțin pe noi, fiindcă înainte de toate trebuiau să ne învețe meseria. Și să căpătăm sînge rece. În cursul zilei făceam injecții intramusculare, subcutanate, intravenoase, scriam prescripțiile medicilor la vizită și asistam la executarea pneumotoraxelor. Noaptea trebuia să rămînem și să ne dovedim vitejia, pentru că atunci noi, surorile, eram nevoite să ne descurcăm în fața asalturilor neașteptate și crude ale bolii.

Pe acest băiat (hai să-l numim Ștefan) l-au adus pe la ora două noaptea. Salvarea claxona de departe și în timp ce mă gîndeam dacă e pentru noi, sau pentru spitalul vecin, i-am auzit frînele scrîșnind foarte aproape. Portarul sună la camera surorilor și împreună cu colega mea de serviciu am dat fuga jos. Doi sanitari înalți, cu fețe inexpresive, introduseră brancarda, lăsînd-o destul de neatent, pe dușumea. Băiatul zăcea cu o batistă plină de sînge în mîini ; era în pijama și pe ea înfloriseră de asemenea cîteva pete roșii. Groaza, prea bine cunoscută mie, pe care de atîtea ori am întîlnit-o se citea în ochii lui. Medicul de la Salvare ne-a comunicat că i-a făcut un calciu ca să-i oprească hemoragia. După asta a plecat.

În timp ce-l urcam în ascensor, sîngele se porni din nou. Băiatul începu să se sufoce, iar pieptul să-i horcăie. Batista se înroși toată. Medicul de gardă ne-a ordonat să-i facem calciu intravenos, chiar înainte de a-l muta de pe targă în pat.

I-am suflecat mîneca de la brațul drept, l-am strîns deasupra cotului cu un garou în timp ce sora pregătea injecția. Băiatul avea pielea oacheșă și delicată ca de

fată. Vasele albastre ale venelor abia se desenau, oricît le-aș fi strîns și apăsat, rămîneau aproape invizibile.

Există oameni cu asemenea vene și ei reprezintă un adevărat chin pentru surori. Situația se complică și mai mult atunci cînd pacientul se află într-o stare nervoasă. În timp ce-i atingeam pielea, i-am simțit pulsul crescut vertiginos. Mîna îi tresălta, din cauză că el se străduia din toate fibrele sale musculare să-și înăbușe tusea care îi apăsa pieptul.

Sora era o femeie tînără, măruntă și nervoasă ; avea ochii roșii de oboseală. Mai lucrasem cu ea, dar pentru prima oară o vedeam în această stare. Tensiunea bolnavului i se transmisese și ei. Cînd i-a băgat acul sub piele, i-am simțit nesiguranța în mișcări. Începu să-i caute vena și nu reușea să dea de ea ; se vedea cum firul albastru alunecă mereu. Vîrful acului căuta calea spre el, dar simțeam cu toată ființa mea că se mișcă orbește și că nu va reuși. Fața surorii se congestionă. Închise ochii pentru o clipă, apoi cu o mișcare bruscă scoase acul și se întoarse către mine. Îmi zise încet.

— Mîna cealaltă.

Băiatul n-a mai putut rezista și tusea îl zgudui. I-am dat o bucată mare de lignin. Începu să se-nroșească rapid. După asta i-am suflecat mîneca de la celălalt braț, i l-am strîns din nou, pînă au apărut venele. Și din nou acul începu să-și facă drum pe sub pielea brună. Eram sigură că nici de data asta sora nu-i va găsi vina. Se mai întîmplă chiar și celor mai bune surori. Depinde de starea în care se află. Femeia închise din nou ochii. Își strînse buzele și bărbia începu să-i tremure. Atunci m-a cuprins o dorință puternică de a-i face eu injecția. Simțeam în mine o tensiune și o siguranță inspirate de ceva.

— Dați-mi mie ! i-am zis.

Nu putea să mă refuze. I-am luat seringa dintre degete, fără să scot acul. Acum era în mîna mea, caldă și vie. Am vîrît vîrful acului foarte ușor, apoi l-am retras, căutînd o poziție nouă. Simțeam vîrful ca făcînd parte din mine. Am atins vena ; am intrat încetișor în ea. Am simțit o împotrivire slabă, apoi acul a pătruns ușor. Am tras puțin pistonul. Șuvoiul roșu-întunecat s-a amestecat cu soluția incoloră și s-a transformat într-o învolburare roșie,

apoi într-o ceață roz. Am apăsat încet și calciul a trecut în sîngele băiatului. Cînd am isprăvit și am scos acul, parcă aveam furnici în degete.

Sora îmi mulțumi cu glas stins. După un minut hemoragia încetă și bolnavul se liniști. Nu mai horcăia, plămînii se curățaseră.

L-am așezat în pat. Avea temperatură. Pulsul îi era foarte accelerat. Probabil o pneumonie i-a declanșat rapid tuberculoza. L-am îndopat cu medicamente. Nu știam că acest coșmar va continua încă multă vreme.

Sîngele îl năpădi de trei ori în noaptea aceea. Ne puteam oare încrede numai în injecții și în norocul băiatului ? Fusese atins un mare vas sanguin. Aveam experiență și știam că dacă vom opri sîngele, totul avea să treacă fără complicații, iar mai departe medicamentele urmau să-și facă efectul. Dacă sîngele nu se oprea, cine știe ce se va întîmpla...

Treptat, treptat fața bolnavului se făcea tot mai palidă. Acum nu pot să-mi amintesc exact cum arăta el în noaptea aceea. Am observat că oamenii grav bolnavi își schimbă înfățișarea. Băiatului îi rămăseseră numai ochii mari, negri, arzători și-n ei nu era nimic altceva decît frica. O frică lipsită de panică, un fel de uriașă tensiune sufletească, o dorință supraomenească de a rezista. Era foarte tînăr și plin de putere. Acestora le este ceva mai greu, însă rămîn în viață. Bineînțeles, dacă au și puțin noroc.

Spre dimineață sora s-a dus să se culce. Am rămas singură lîngă patul lui. Observasem ceva ciudat : cînd îi puneam mîna pe frunte, se liniștea treptat, se calma, tensiunea îl părăsea. Cum îi luam mîna, deschidea ochii și mă privea. Eu zîmbeam, clătinam din cap dojenitor, ca unui copil mic, și-i puneam din nou mîna pe frunte. Atunci simțeam un lucru deosebit, care niciodată nu mi s-a mai repetat — că pot să-l liniștesc. Țineam mîna pe fruntea lui, aproape moartă de oboseală, cuprinsă numai de o singură dorință : ca în cele din urmă el să se calmeze. Ceva din mine se scurgea, prin mîna mea răcoroasă, asupra frunții sale fierbinți.

Asta era. Acționam ca un calmant și cînd un om adoptă o poziție față de alt om, n-o mai poate schimba,

orice s-ar întîmpla. Dacă aș fi știut atunci, m-aș fi gîndit ceva mai mult la toate acestea...

A treia hemoptizie s-a declanșat dimineața, cînd veniseră toți medicii. S-au adunat să ia o hotărîre.

Garda mea de noapte se terminase și am plecat. M-am prezentat la serviciu abia în ziua următoare. Iată pe scurt ce se întîmplase în acest timp : hemoptiziile au urmat, una după alta, pînă seara. Atunci s-au decis să-i facă un pneumotorax, adică să-i introducă aer între pleură și plămîn. Plămînul se restrînge și rana se vindecă. Dar în cazul unei hemoptizii operația devine foarte periculoasă, pentru că, fără să ne lansăm în amănunte, aerul poate să întindă vreun aderent și rana să se deschidă mai tare. Atunci nu mai există nici o scăpare.

Cu consimțămîntul părinților au încercat acest ultim mijloc. Băiatul a avut noroc. Sîngele s-a oprit. Cînd am venit la serviciu, Ștefan „sărise groapa" și, cu toată temperatura și oboseala, m-a recunoscut foarte bine. Mi-a șoptit chiar să-i pun din nou mîna pe frunte, fiindcă așa se simte mai ușurat. După asta, de multe ori a trebuit să repet acest gest, nu numai în sensul propriu, ci și în cel figurat, pentru că mai tîrziu, s-a dovedit că era un om care deseori avea nevoie să fie liniștit. Iar eu intrasem total în rol. Nici pînă acum n-am ieșit din el, cu toate că am făcut unele încercări.

Atunci, în spital, îndatorirea mea n-a ținut mult timp. Curînd temperatura i-a scăzut și nu mai avea nici un motiv să i se răcorească fruntea înfierbîntată. Apoi băiatul a început să se ridice din pat. La puțin timp a luat sfîrșit și stagiul meu și am părăsit spitalul. Dar înainte de asta s-a întîmplat ceva interesant care merită să fie povestit.

Într-o după-amiază m-am dus la spital ca să mă pregătesc pentru ultima mea gardă de noapte. Era către ora patru, tocmai cînd începeau vizitele. Mi-am pus halatul alb — unora le stă foarte bine cu el, pentru că cordonul le subliniază talia și în general accentuează unele părți ale corpului, iar în ceea ce mă privește, nu sînt tocmai rău proporționată. În plus, nu-mi pusesem boneta și astfel nu se putea bănui cam ce hram purtam pe acolo, iar dacă mi-ar fi lipsit și halatul, n-aș fi avut nimic comun cu

personalul medical. Eram într-o excelentă dispoziție și m-am decis să fac un scurt tur prin saloane și coridoare. Uneori se pot observa scene interesante între bolnavi și vizitatorii lor. Eram tare curioasă să văd cine vine la Ștefan. Sincer vorbind, pentru asta am și venit mai devreme la serviciu în acea după-amiază.

Băiatul stătea culcat sub pătură, cu capul pe pernă, iar în fața lui, la capătul patului era o tînără cam de vîrsta mea. La început i-am zărit numai profilul — părea o fată frumoasă, cu părul lung, blond, o culoare pretențioasă, și-l purta pe spate. I-am zîmbit lui Ștefan și el m-a salutat. Atunci vizitatoarea se-ntoarse și privirile noastre se întîlniră pentru o clipă.

A fost suficient pentru două femei. M-a măsurat din cap pînă-n picioare, însă nici eu nu i-am rămas datoare. Apoi, cu o mină distrată și veselă, am ieșit fredonînd pe terasă.

Seara, înainte de culcare, bolnavii au voie să se plimbe pe terasă și în parcul spitalului. Joacă șah, se uită la televizor. Cînd duceam medicamentele, l-am găsit pe Ștefan sprijinit de balustrada balconului. M-am rezemat și eu lîngă dînsul. Era clar că apariția mea i-a făcut plăcere.

— Peste două zile — i-am spus — stagiul meu se termină. Am venit să-mi iau rămas bun.

Mi s-a părut că această veste l-a întristat.

M-a privit lung, ușor tulburat, apoi a clătinat din cap cu un fel de regret foarte semnificativ.

— Nu-i nimic — l-am consolat eu — principalul e că mergeți spre însănătoșire, iar dacă va fi nevoie să aibă cineva grijă de dumneavoastră, am văzut că are cine...

Se-nțelege, era o nerușinare din partea mea, însă eu tind mereu să ajung la relații precise, mai ales cînd mă grăbesc.

Ștefan rîse. Apoi, după ce mai întîi ezită, îmi zise:

— Vă rog foarte mult să-mi dați adresa unde locuiți, ori vreun număr de telefon unde vă pot găsi cînd ies din spital. Aș dori să vă văd...

— De ce? l-am întrebat.

Întrebarea era în același timp și legitimă și complet inutilă. El se posomorî din nou

— Vă sînt tare îndatorat... Vă mulțumesc mult de tot.

— Cînd o să ieșiți, veți vedea că n-o să mai aveți vreme să vă amintiți de spital... N-o să aveți timp să mă vedeți...

— De ce să n-am ?

— Pentru că i-l veți consacra prietenei dumneavoastră.

Cam întindeam coarda și pe lîngă asta mă puneam într-o situație nefavorabilă. Dar eu eram grăbită. Din clipă în clipă se putea da stingerea. Răspunsul băiatului m-a bucurat. Parcă l-aș fi așteptat.

— Cu prietena mea... Ne despărțim...

— Așa credeți acum — i-am spus imediat foarte convinsă. Desigur, v-au venit în minte unele fantezii.

— A, nu ! Nu inventez nimic. Relațiile noastre s-au clarificat.

— Desigur, i-ați spus că acum, cînd sînteți bolnav de... această boală grea, o eliberați de orice obligație față de dumneavoastră... Nu-i așa ?

El surise.

— Numai că — am continuat — boala asta nu-i deloc atît de periculoasă pe cît vă închipuiți. După cîteva luni o să și uitați de ea.

Îmi răspunse îngîndurat :

— Chiar de-ar fi așa, boala tot boală rămîne. Dar nu asta e problema, ci cu totul altceva... Fata asta... trebuie să se mărite. Pur și simplu n-are altă ieșire. Iar eu, poftim, trebuie să mă învîrt prin spitale... voi pierde un an de studii și dînsa e într-o situație critică... Trebuie să se mărite, altă soluție nu-i.

— Asta v-a comunicat astăzi ? am întrebat eu cu emoție în glas.

— Bineînțeles că nu !... Era un lucru știut dinainte de noi doi. Se află într-o situație foarte dificilă.

— De ce — întrebai — n-are bani, moare de foame ? Nu face impresia a fi săracă.

— Nu acestea sînt motivele. Este o poveste complicată, o chestiune de-a ei personală. Cum să vă explic ? Pur și simplu trebuie să se mărite.

— Uite ce e — am început eu foarte înțeleaptă — totuși există ceva care se numește sentiment. Dacă îl are, atunci ea trebuie să vă aștepte orice s-ar întîmpla.

El mă privi și suspină.

— Sentimentele sînt sentimente. Pot să existe sau nu... Cine poate fi sigur de sentimentele altuia... cînd nu și le cunoaște pe ale sale ? Dumneavoastră nu știți, oare, că au trecut timpurile acelea vechi ?

— Care ?

— Ale sentimentelor.

— Prostii, cum au trecut ? N-au trecut și nu vor trece niciodată. Eu cunosc o femeie care așteaptă un om de o viață... Am impresia că dacă aș fi în împrejurări asemănătoare și eu aș proceda la fel. Cu toate că nu sînt de pe timpurile acelea.

Mă refeream la Irina și bineînțeles exageram anumite lucruri. Dar oricum, ea nu s-a mai măritat și cu toate că nu e de aceeași părere cu mine, eu tot mă gîndesc mereu că la baza vieții ei perturbate stă povestea aceea cu Ștefan...

— Vi se pare doar — zise băiatul. În realitate, eu sînt gata să mă însor imediat cu Irina... știți, așa se numește fata, numai că ea nu va fi de acord. O cunosc foarte bine. De aceea vă spun că ne vom despărți.

— Va să zică totul e limpede... Odată ce nu vă iubește, poate să facă ce vrea.

— Nici asta nu este exact. Doar v-am spus că sentimentele sînt ceva cu totul neclar. Pot exista. Și atunci ea trebuie să aleagă. Este datoare să facă acest lucru în interesul ei. Cineva trebuie să-i asigure o viață stabilă. Un om care să aibă posibilități. Eu, deocamdată sînt în afara jocului, de aceea nu se va căsători cu mine.

— De ce nu încercați ? Propuneți-i. Poate va accepta... Deși eu, ca personal medical, trebuie să vă previn că în momentul de față, pentru dumneavoastră, însurătoarea este contraindicată.

— Fiți liniștită... ca personal medical. Fata nu va accepta. Dar aveți dreptate, trebuie să mă însănătoșesc. Așa am să și fac...

După cum vedeți, povestea era cu totul încurcată. Ca și cum te-ar mînca spinarea, dar în același timp te și doare. Aproape că băiatul ăsta nu știa precis ce vrea. Sau își juca sieși vreun rol de cavaler. Cei bolnavi de plămîni

au astfel de fantezii stranii. Probabil că nu inventa din pricina mea.

— O să-mi dați numărul de telefon ? mă întrebă.

Am consimțit și i l-am notat pe un pachețel cu medicamente pe care i-l adusesem.

Apoi am tăcut amîndoi, rezemați de balustradă. Se făcuse aproape întuneric, trebuie să fi fost ora zece. Din clipă-n clipă trebuia să sune stingerea. Jos, se vedeau umbrele bolnavilor. Printre copaci se prefirau umbrele neclare ale perechilor. Spitalul avea o secție pentru femei și una pentru bărbați și la ceas de seară se legau prietenii. Surorile le priveau cu gelozie, dar nu puteau să le împiedice.

Numai că situația mea cu Ștefan era în afara regulamentului : nu aveam dreptul să întrețin asemenea discuții cu un bolnav, dar colega mea de gardă era aceeași soră din noaptea internării băiatului la noi, în spital. De atunci se împrieteniseră bine. Chiar dacă m-ar fi văzut, și-ar fi ținut gura. După cum vedeți, cu toate că nu exista nimic deosebit în conversația noastră, eu tot mă simțeam vinovată, ceea ce denotă că n-am declanșat-o numai din pură curiozitate sau dintr-un interes profesional, ci din cu totul alte motive.

CAPITOLUL XIV

O LUNĂ MAI TÎRZIU, PE LA MIJlocul lui iulie, mi-a telefonat Ştefan. I se dăduse drumul pentru o după-amiază de la spital, iar seara la ora opt trebuia să fie înapoi în camera sa. Mai avea timp un ceas şi jumătate, dar el voia să mă vadă, chiar şi pentru puţin, fiindcă ţinea să se sfătuiască cu mine într-o problemă importantă.

Grupul nostru se aduna la localul „Balkan" pe la opt şi jumătate. Trebuia să discutăm amănunte legate de vacanţa de vară la Sozopol. Un tip oarecare trebuia să aducă nişte costume de baie pentru fete, la preţuri mici. Aveam deci timp şi am acceptat întîlnirea.

Pe bulevardul Vitoşa se află o cofetărie numită „Roza". Este mică, cu trei, patru mese şi cam tot atîtea separeuri. În general, un staul foarte plăcut pentru mieluşei. În drum spre cofetărie mă miram ce anume avea Ştefan de discutat cu mine. Probabil ceva în legătură cu viitoarea

sa căsătorie cu Irina. Bineînțeles că am să-i dau sfaturile cele mai bune și mai dezinteresate...

Ștefan era înăuntru, într-un separeu lateral, încît abia l-am observat. Înainte de toate, ne-am cercetat din ochi reciproc. Se mai împlinise la față, dar mai avea încă în înfățișarea lui ceva bolnăvicios; poate pentru că tocmai acum, pe înserate, tuberculoșilor le crește temperatura. De aceea, ochii îi străluceau ca și cum ar fi băut un coniac pînă să vin eu. Acum părea mai bărbat decît mi-l aminteam din spital, însă pierduse ceva din delicatețea trăsăturilor și faptul acesta mi-a produs o ușoară dezamăgire. Probabil că nu știți că bolnavii de tuberculoză devin mai frumoși decît sînt în realitate și bineînțeles, cînd se vindecă și se împlinesc pierd mult din farmecul lor. I-am spus lui Ștefan :

— E bine c-ați început să... cîștigați în greutate, dar ascultați-mi sfatul și nu exagerați. În realitate, nu vă înzdrăveniți prin îngrășare. Un om se poate vindeca și fără să se îngrașe... Noroc că dumneavoastră sînteți departe de acest pericol.

— Îmi faceți observații în calitate de cadru medical ? Nu din această cauză v-am rugat să ne întîlnim...

— Bine — am răspuns. V-am spus ce-aveam de spus, de-acum încolo putem discuta tot ce doriți.

După cum se vede, cum am venit, i-am și declarat că sînt gata „să-i pun mîna pe frunte", gest absolut inutil. Dar se pare că omul este direct influențat de meseria sa. Iată de ce niciodată și cu nimeni nu discut pe teme medicale. Ne-am comandat coniac și cafea.

— Ce mai face Irina ?

Nu mi-a răspuns imediat.

— În general, bine... Toată după-amiaza am fost împreună.

Eu am făcut un semn din cap. Ia te uită, mă gîndeam, a fost cu ea, acum e cu mine ! De ce oare ?

Dădu dintr-o dată pe gît coniacul. Vedeam că vrea să vorbească, dar nu știa cum să înceapă.

— Avea o întîlnire la ora șase — îmi zise cu o indiferență artificială.

Aha, va să zică, de aceea i-a mai rămas timp să-mi telefoneze, fiindcă l-a lăsat singur. Iată ce înseamnă un

om sincer! Putea să-mi ascundă acest amănunt. Chiar mi-a fost necaz. Voiam să-i spun că în afara spitalului nu mai sînt soră. Dar am tăcut. Dintr-o dată m-a cuprins un fel de moleşeală. Nu doream altceva decît să tac.

— Ştiţi — începu el nesigur — am stat de vorbă trei ore în şir, fără să ajungem la nici o concluzie.

Mă privi. Poate aştepta vreo întrebare.

Scoase un pachet de ţigări şi-mi oferi una. Trebuia să-i spun că nu e bine să fumeze, dar am tăcut. Ne-am aprins cîte una.

— I-am propus să ne căsătorim. Încă de atunci, dar m-a refuzat. Are un candidat — un inginer de treizeci şi doi de ani. Au hotărît să se căsătorească prin septembrie.

Pentru ce-mi făcea aceste mărturisiri? Nu mă interesau şi totuşi ascultam răbdătoare.

— Nu are nici o posibilitate să aştepte, iar eu ies din spital tocmai în septembrie şi vă puteţi închipui că n-am să mă duc din spital direct la însurătoare. Care femeie m-ar lua aşa? Nu vreau să se mărite cu inginerul, însă n-o pot împiedica.

— De ce?

— Ea n-are nimic comun cu acest om! Se va duce după el fiindcă n-are încotro.

— Uite ce e — n-am mai putut răbda în cele din urmă — dacă vreţi să-mi spuneţi ghicitori, n-am nimic împotrivă. Credeam însă că m-aţi chemat pentru un sfat. Atunci spuneţi-mi de ce e musai să se mărite?

Dintr-o dată îmi spuse totul pe nerăsuflate, repede, fără să mă privească, de parcă s-ar fi temut să nu se răzgîndească.

— Pentru că va avea un copil.

Sincer vorbind, atunci mi-a venit să izbucnesc în rîs. Cine se mai căsătoreşte acum, de teama că va avea un copil? Poate scăpa de el; nu-i o problemă prea complicată.

— A depăşit orice termen — mă lămuri el.

— Nu părea o fată proastă — îi spusei.

— Îi era teamă... Apoi se hotărîse să facă un copil. O idee fixă. Nimic n-o putea împiedica să dea înapoi. Ce nu i-am spus! În cele din urmă am început s-o înţeleg...

Nici nu era atît de greu. De aceea i-am propus să ne căsătorim. Asta a fost înainte de a mă îmbolnăvi.

— Aţi procedat foarte bine. Eraţi dator.

— Privit în general — zise el cu întîrziere — fiecare om e dator să... ajute pe cineva... Formal nu eram obligat... Eu nu ştiu cu cine a făcut copilul...

— Dar poate fi şi al dumneavoastră.

— Imposibil.

Din nou mi-a venit să rîd. N-am reuşit totuşi să mă stăpînesc şi m-am uitat într-o parte ca să nu-mi vadă zîmbetul.

— Dar ea, ştie al cui e ?

— Normal... Numai că nu vrea să spună... De ce oare ? Susţine mereu că omul acesta nu există. — Am conceput ca Fecioara Maria — îmi zice — închipuie-ţi că aşa s-a întîmplat... Şi eu ce să fac ? Totuşi trebuie să găsesc o soluţie... Atunci i-am propus o ieşire ; se putea aranja totul, dar m-am îmbolnăvit şi toată treaba s-a dus pe rîpă.

Iată deci ce-am discutat, atunci, la cofetăria „Roza".

Era foarte interesant că tocmai eu stăteam în clipa aceea în faţa lui Ştefan şi el îmi mărturisea totul. M-am gîndit dacă nu cumva există în înfăţişarea mea ceva care să predispună oamenii la confidenţe, sau poate par o femeie cu multă experienţă, ori prea sigură de sine, din moment ce toată lumea îmi caută sfaturile pentru nişte situaţii de viaţă într-adevăr complicate. Era o idee greşită, fiindcă eu nu ştiam deloc ce să-i spun, mă simţeam foarte nesigură, ba chiar stingherită că mi-am asumat rolul unui om care poate ajuta pe cineva. Şi mi-a mai venit ceva în gînd : că s-ar putea ca şi eu la rîndul meu să ajung într-o situaţie similară, se întîmplă, şi atunci mie cine o să-mi dea sfaturi ?... Doar şi Irinei i se întîmplase, se-nţelege, în cu totul alte împrejurări ; atunci ea a fost nevoită să ia o hotărîre, conjunctura de moment a forţat-o să procedeze aşa cum a procedat, iar cealaltă Irină, prietena lui Ştefan, sau eu, dacă mi s-ar întîmpla, noi două putem decide după voinţa noastră, adică în felul care ne-ar conveni mai bine...

Şi-n definitiv ce avem de hotărît ? Dintr-o dată prietena lui Ştefan mi-a devenit foarte simpatică, cu tot părul,

ei pretenţios de blond, chiar şi cu privirea ei duşmănoasă pe care mi-o aruncase atunci, la spital.

Numai că, de ce a trebuit ca în această poveste să apară şi un oarecare inginer şi de ce fata se aruncă în braţele unui om care, după cum afirmă băiatul, a apărut la impas ?

— Unde e Irina acum ? l-am întrebat eu.

— Doar v-am spus... s-a dus la întîlnire cu inginerul.

— Ce fel de om este acesta ?

— Nu-l cunosc... De unde să ştiu ce fel de om este ?... Ar avea treizeci şi doi de ani... În general, o partidă bună. Are apartament gata, achitat...

— El ştie că va deveni tată ?

— Ştie...

— Atunci, bravo lui... Şi dumneavoastră, bravo ! Sînteţi nişte oameni într-adevăr moderni. Principalul este să se nască copilul, nu-i aşa ? Dacă e al vostru sau nu, asta nu vă interesează. Sînteţi gata să salvaţi situaţia. Povestea e foarte emoţionantă, pînă la lacrimi... Iar după aceea, ei toată viaţa o să-i scoateţi ochii că aţi salvat-o... La dumneavoastră se vede că sînteţi făcut praf după această fată... V-aţi pierdut minţile. Dar tipul acela... inginerul ?

— El o place mult şi e gata la orice sacrificiu.

— Ştiţi, mie asemenea poveşti îmi dau întotdeauna de bănuit. Cine ştie ce socoteli îşi face. Trebuie să înţelegeţi bine !

— Ce-aş putea face ? Ea nu vrea să mi-l prezinte. Dacă n-aş fi fost în spital, aş fi urmărit-o şi mi-aş fi dat seama... În general, dacă nu eram bolnav, n-ar fi existat problemele astea, chiar dacă s-ar fi ivit unele, le puteam limpezi. Există o ieşire — să părăsesc spitalul...

— Aş, prostii... Acesta ar fi mijlocul cel mai sigur de a nu vă mai vindeca niciodată. Dacă veţi rămîne cît va trebui, puteţi scăpa de spital pentru totdeauna

Ştefan căzu pe gînduri. În cele din urmă zise :

— Aşa e... Deocamdată sînt o zdreanţă şi nimic mai mult. Temperatura asta îmi distruge nervii. Deocamdată sînt capabil, cel mult, să-i fac o scenă de isterie. Nimic mai mult !

Într-adevăr, era tulburat. Mîna cu ţigara îi tremura.

— Haide — zisei — să vă facă ea scene, aş înţelege, dar dumneavoastră să vă consumaţi acum, în halul ăsta, este o treabă curat muierească. Veniţi-vă în fire! După două-trei luni de zile veţi fi sănătos ca un taur.

După cum se vede, i-am pus din nou mîna mea răcoroasă şi liniştitoare pe fruntea lui înfierbîntată. Băiatul se calmă. Ce să-i faci — un om trebuie să se menţină în rolul pe care o dată a făcut prostia să şi-l aleagă.

Mă privi. Apoi zîmbi. Foarte schimonosit, dar totuşi zîmbi. Dealtfel, un om nu putea să zîmbească altcumva în povestea asta care se încurcase rău. Aici nu mai încăpea vorbă de umor. Altfel ar fi stat treaba în cazul cînd băiatul ar fi fost sănătos; dacă boala nu l-ar fi atins la plămîni.

Atunci, într-o bună zi, ar fi putut să-nţeleagă că nu e chiar atît de îndrăgostit şi drumurile lor să se încrucişeze — al ei cu inginerul cu apartament, al lui pentru salvarea propriei sale vieţi. Însă el e bolnav, iar bolnavii ăştia, după cum am mai spus, sînt extrem de suciţi, trăiesc cu fanteziile lor, îşi imaginează tot felul de lucruri, zăcînd ceasuri întregi singuri, cu gîndurile şi cu amintirile lor. Ce fel de întîmplări îl leagă de fata asta? E clar că deocamdată el are convingerea de fier că ea este şi-i va fi toată viaţa singura lui dragoste şi nimeni nu poate să-l convingă de contrariu. Dealtfel s-ar putea să fie aşa, să rămînă unica lui dragoste...

— Cîţi ani are Irina? îl întrebai.

El mă privi în aşa fel, ca şi cum mi-ar fi numărat anii.

— Nouăsprezece.

— Eh — zisei — şi eu tot atît. Nu e nici o diferenţă.

A fost o încercare de a-mi retrage mîna de pe fruntea lui.

El mă cercetă cu atenţie, ca şi cînd ar fi avut altă pereche de ochi. Şi zîmbi. Sesizase, cu siguranţă, că în toată povestea exista ceva cît de cît caraghios. Am surîs şi eu.

— Dumneavoastră sînteţi altfel — zise el încet.

Trebuia neapărat să simt în clipa asta cea mai caldă mulţumire — o spusese într-adevăr foarte delicat. Dar îmi trecu prin gîtlej şi ceva amar.

— Cine ştie dacă sînt altfel... am spus şi eu tot aşa de încet.

Apoi am tăcut amîndoi, fără să ne privim. Situația devenise puțin stînjenitoare.

— Dumneavoastră aveți vreun prieten ? mă întrebă, uitîndu-se fix, cu un vădit interes, în ceașca de cafea.

Am făcut un semn din cap. Mi-a venit să rîd. Apoi m-am decis să răspund :

— Am un prieten... un radiotelegrafist pe un turboreactor pentru pasageri. Numai că ne vedem rareori...

Și i-am povestit toată istoria cu pretinsul meu logodnic, care vă este de-acum cunoscută.

Cine știe de ce, abia atunci am simțit că toate basmele pe care le îndrugasem erau fără sens. I-am istorisit totul cu lehamite și tristețe în glas.

— E frumos — se încălzi el. Mie mi se pare că acestor oameni, în general aviatorilor și tuturor celor care zboară ca profesioniști... chiar și stewardeselor — tuturora, trebuie să li se acorde încredere deplină. Ei sînt oameni adevărați...

Am fost de acord cu el. Într-adevăr, așa este. Cu siguranță că de aceea mi-am ales un radiotelegrafist. Pentru ce altceva ?

De fapt nici nu cunosc un astfel de om. Numai o colegă de-a mea a devenit stewardesă. Era o fată tare dulce și destul de inteligentă. Dar n-am mai văzut-o demult și ce fel de om a devenit după terminarea școlii, nu pot să-mi dau seama. Oricum, această meserie, aviația, se pare că îl înnobilează pe om. Cel puțin așa gîndesc eu.

CAPITOLUL XV

DIN NOU S-A INSERAT LA CASA de odihnă. Evenimentele au început să se repete : micul dejun, prînzul, cina... Și astfel trebuie să rezist douăzeci de zile. Voi reuși oare ? mă gîndeam atunci în timp ce mă pregăteam pentru cină. Nu de altceva, ci pentru că se pare că nu sînt un om ca ceilalți. Am venit aici cu o singură dorință — să stau cîtva timp liniștită, să meditez asupra unor lucruri și apoi să mă reîntorc în scumpa mea capitală cu nervii și cu mintea sănătoase. Dar am nebănuita capacitate de a mă amesteca în diferite istorii. După cum știți, chiar a doua zi l-am invitat pe Ștefan Nr. 2 la o plimbare și acum, după toate probabilitățile, societatea și-a făcut o impresie bine precizată în legătură cu această escapadă. Faptul în sine, după cum am mai spus, nu mă deranjează cîtuși de puțin, mă consider un om liber și pot să fac ce vreau, dar voi fi silită, pur și simplu, din cauza împrejurărilor, să prînzesc și să cinez cu acești

oameni și să ascult unele aluzii „destul de bine camuflate"... Toate acestea au și un avantaj : n-o să ne plictisim.

În sufragerie am găsit grupul așezat în jurul mesei ; jucau cărți. Se pare că fuseseră ocupați toată după-amiaza. O ușoară pîclă albastră atîrna deasupra capetelor lor. Masa era acoperită cu o pătură verde pe care fumegau două scrumiere arhipline.

M-am așezat să privesc. Jucau poker. Cunosc oarecum jocul ăsta. Știu foarte bine formațiile, dar asta nu înseamnă nimic. Aici trebuie să minți zdravăn. Cu cît te pricepi mai bine la chestia asta, cu atît mai mari îți sînt posibilitățile de cîștig. Eu, în general, nu pot spune că sînt împotriva fanteziilor, dar depinde cu ce scop inventezi. Minciuna dezinteresată este plăcută și are un aer de naivitate, însă dacă o folosești ca să-ți însușești banii cuiva, se schimbă situația. În fața ochilor mei, arhitectul luă potul fără să aibă în mînă nici măcar o pereche. Mințea cu nerușinare. Iar ceilalți îl credeau și se retrăgeau cu un zîmbet foarte amabil. Era teribil acest Stanimirov. După cum am înțeles mai tîrziu, pierduse toată după-amiaza și acum făcea încercări desperate să se refacă. Ceilalți se păzeau, țineau să-și păstreze cîștigul și nu plăteau. Arhitectul fila cărțile fără grabă ; figurile se arătau una cîte una, după care, cu un gest brusc, le închidea și, concentrat ca un fachir indian, vorbea. Nu se uita nicăieri. Tot timpul relansa jocul. Ștefan Nr. 2 s-a retras de două ori cu brelan servit. În acest fel Stanimirov parcă bătea în gol și din această cauză respira sacadat. Îl auzeam foarte bine fiindcă ședeam lîngă el.

Administratorul apăru în ușa bucătăriei. Ne-am salutat din cap. Stătea nemișcat și privea cît se poate de semnificativ spre masă. Nimeni însă nu-i dădea atenție. Atunci luă de pe tonomat clopoțelul și sună numai o dată. Jucătorii tresăriră. S-au întors spre el și au început cu toții să-l încredințeze că mai fac un tur și gata.

Acest ultim tur a fost într-adevăr interesant, de aceea am să încerc să vi-l descriu.

Palidul Manasiev făcea cărțile. În timp ce le împărțea i se citea pe față un chin de parcă săvîrșea cine știe ce efort fizic. Vegetarianul este vegetarian și la poker — lua

cărțile una cîte una, pur și simplu le ciugulea de pe masă și le punea una peste alta cu un zîmbet care nu exprima nimic. Arhitectul le apucă pe toate odată, după ce-au fost distribuite și începu să le deschidă.

Ștefan Nr. 2 își ascunse fața în palme. Cînd lăsă cărțile jos trăsăturile lui erau încordate și vinele de la ceafă parcă i se umflaseră. Stătu așa un timp, apoi filă cărțile. Avea patru ași cu o damă. Chiar și mie mi s-a oprit răsuflarea. El însă nu s-a trădat cu nimic. Ba dimpotrivă : pe fața lui apăru o expresie foarte placidă și tristă. M-am uitat la cărțile arhitectului — tocmai își desfășura ritualul — ultima carte se vedea clar. Toate erau negre, numai trefle ; cinci cruciulițe negre apărură într-o clipă, după care dispărură între degețelele lui rotunde. Și el avea nervii tari — îl trecu dintr-o dată un fior, însă îl mască printr-o tuse, apoi se stăpîni. Jocul îl începu vegetarianul. Puse jos cărțile, zise „fără mine" și se ridică de la masă.

Arhitectul, cu cele cinci trefle ale sale, spuse „pas". Cea mai ordinară minciună ! Avea niște nervi ca frînghia, din moment ce pasase deschiderea. Ștefan Nr. 2, cu o plictiseală vădită, se uită nepăsător la cei patru ași ai săi și ridică din umeri. Minune ! Apoi cu un gest, dădu cuvîntul lui Manasiev.

Acesta stătu pe gînduri. Aruncă o scurtă privire celorlalți doi. Arhitectul, printr-un gest, arătă că vrea să-și arunce cărțile. Minciuna trebuia jucată pînă la capăt. Ștefan Nr. 2 aștepta liniștit, devenind din ce în ce mai trist. Se prefăcea cu mare artă și eu mă gîndeam că, dintr-o cauză necunoscută mie, vrea să renunțe la cîștigul enorm care-l aștepta cu cei patru ași ai săi. Atît de sincer și cu o atît de tristă plictiseală refuzase să deschidă jocul ! Se pare că Manasiev a simțit ceva, pentru că i-a mai cercetat o dată, scurt. După asta, cu un oftat, ca și cum săvîrșea ceva din cale afară de neplăcut, puse mîza de deschidere. În secunda următoare arhitectul mări de trei, iar Ștefan Nr. 2 zise scurt :

— Pe nouă !

Manasiev începu să rîdă. I se păru tare caraghios.

— Asta înseamnă — spuse el — să scoateți cuțitul în fața unui cîine mort... V-am făcut un bine și acum, hai să vedem care pe care.

Și azvîrli cărțile.

Arhitectul Stanimirov se gîndi dacă să accepte sau nu miza lui Ștefan Nr. 2. Dacă aș fi fost în locul lui, plăteam fără să mai stau pe gînduri. Nu e puțin lucru să ai o culoare servită. Mă îngrozeam la gîndul că va pierde. Dintr-o dată se întoarse spre mine și mă privi. Voia cu siguranță să înțeleagă ceva din expresia mea, pentru că știa că mă uit și în cărțile lui Ștefan Nr. 2. Ce-o fi fost pe fața mea? Poate că numai spaimă. Dar pentru cine mă temeam — pentru el ori pentru celălalt? Asta nu putea ști. Căzu iarăși pe gînduri. Administratorul și vegetarianul se țineau de-o parte și eram sigură că încercau o mare satisfacție pentru că asistă la o situație atît de dramatică, din care unul dintre cei doi adversari va ieși cu buzunarul ușurat.

— Merg! zise arhitectul.

— Veniți cu banii după asta — li se adresă Manasiev. Cîte cărți doriți?

— Dă-i dumnealui, refuză Stanimirov. De fapt nu-i mai trebuia nici o carte.

— Servit, răspunse imediat Ștefan Nr. 2.

Așa și era. N-ai nevoie de carte cînd ai caré, doar dacă schimbi una ca să-i derutezi pe ceilalți.

Se făcu liniște. Stanimirov trebuia să vorbească. Se uită de două ori spre Ștefan Nr. 2, apoi rosti încet: — Pasparol! Îl forța pe adversar să înceapă, fără ca el să iasă din joc. Ștefan surîse. Se gîndi cîteva secunde apoi spuse:

— Dragă Stanimirov, „parol" și eu... Vom împărți potul. Nu-i așa că n-ai nimic împotrivă?

Arhitectul înverzi sub ochii mei. Era convins că Ștefan a relansat numai, iar acum își ia banii înapoi. Dacă ar fi mers cel puțin cu un „cip", putea să ia tot ce era pe masă. Supărat la culme, aruncă cu toată puterea cărțile pe masă. Acestea zburară ca niște fluturi în toate părțile, în timp ce el își acoperi fața cu palmele. După asta rosti pe un ton împăciuitor:

— M-ai păcălit.

Continuă să fie verde la față și era ca turbat, gata parcă să leșine. Atunci eu n-am mai rezistat. Am făcut, se-nțelege, o prostie imensă, n-aveam nici un drept să mă amestec, dar m-a cuprins furia.

— Nu-i adevărat !... Ar trebui să-i mulțumiți ! V-a iertat ; i s-a făcut milă de dumneavoastră. Avea caré. Caré de așa !

— Vă rog ! — rînji Ștefan Nr. 2. Nu-i adevărat !

— Cum nu-i adevărat ?! m-am mirat eu. Arătați cărțile !

Atunci el amestecă rapid cărțile în pachet.

— N-am avut nici un fel de caré — negă el. Și dumneavoastră de ce vă băgați, nu știți că este interzis ? Habar n-aveți de jocul ăsta ! N-aveam nici un caré ! Mai bine tăceți din gură !

Ultimele cuvinte le-a rostit pe un ton deosebit. Pare-mi-se că în clipa aceea mă ura teribil. Abia atunci mi-am dat seama de prostia mea și am tăcut chitic, nici nu m-am putut considera jignită, așa că am zîmbit, vinovată, și am înghițit în sec. Toți mă priveau, fiindcă eu eram singurul martor care descoperisem secretul. Eu însă continuam să clatin din cap, abordînd un zîmbet prostesc.

— Ei, fie și așa ! zise arhitectul și începu să-și ia partea sa din pot.

Ștefan Nr. 2. zîmbea abia perceptibil ; avea zîmbetul unui apărător al dreptății, care împarte premii și acum e satisfăcut că a fost foarte echitabil. A dat fiecăruia după merit.

— A ieșit o poveste tare încurcată ! zise Manasiev, clătinînd din cap.

Administratorul, din toată treaba asta, încerca în mod vădit o satisfacție. Zîmbi din cale-afară de amabil :

— Haidem, băieți — rosti el cu glas viol — haidem, băieți și fete, vi se răcește cina !

CAPITOLUL XVI

— NU MĂ SUPĂR CĂ AȚI INTERvenit... Așa a ieșit mai bine. El va medita asupra amblor variante — a pierdut sau a cîștigat ? Este teribil de zgîrcit ; să-i vedeți numai ochii cînd joacă. Nu are pic de milă și nu e vorba doar de bani. Există unii oameni care nu pot pierde. Pur și simplu, nu concep asta. Stanimirov va suferi încă și mai mult, dacă va ajunge la concluzia că a fost păcălit. De aceea am jucat așa. Dealtfel, îl curățasem exagerat de mult și aș fi dat dovadă de o adevărată ticăloșie, dacă mă foloseam de așii aceia... Deși la poker nu trebuie să ai milă de nimeni...

— Aha, va să zică dumneavoastră din milostenie ați procedat așa ; ia te uită ! făcui eu foarte caustică.

— Nu numai, răspunse el. Doream să fie mai interesant... Eram curios să văd cum își va trăi Stanimirov drama sufletească...

— Asta numiți dumneavoastră „dramă sufletească" ?

— De ce nu ? Conștiința că ai scăpat din mînă niște posibilități, constituie una dintre cele mai teribile torturi...

— Vorbiți serios ? Faptul de a pierde bani înseamnă o tortură și o dramă ?

— Dar dumneavoastră ce credeți ?

— Cred că acesta ar fi ultimul lucru care ar putea să mă tulbure. La drept vorbind, a te frămînta pentru bani mi se pare cam murdar.

— Aha, zise Ștefan Nr. 2, clătinînd ironic din cap, — iarăși jucați un rol în fața mea... Vă credeți o mare idealistă. Nu e specific generației dumneavoastră. Cunosc destui oameni... ca dumneavoastră. Toți, pînă la unul, își cunosc foarte bine socotelile.

— Asta e treaba lor... Eu constitui o excepție. Dealtfel mai există și alții ca mine. Nu sîntem puțini aceștia, pe care nu ne interesează banul.

— Nu cumva faceți parte dintr-o categorie specială de oameni ?

— S-ar putea să fie așa... O categorie de indivizi foarte iubitori și nobili. De exemplu, am un prieten care se va căsători cu o fată ce-a rămas însărcinată cu altul. Poftim, asta este o dramă cît se poate de adevărată, iar nu mărunțele dumneavoastră tulburări de la jocul de cărți.

— Prietenul dumneavoastră e un prost ! îmi spuse foarte convins mustăciosul. Sau își face unele socoteli ascunse. Cu siguranță, cîștigă ceva din povestea asta. De aceea se însoară — o locuință, în general, ori dorește să-și facă un cuib în capitală.

— Nimic de felul ăsta ! am strigat eu. — Asta ar fi respingător ca și pokerul dumneavoastră. E o bănuială cît se poate de josnică...

Mă supărasem îngrozitor. Și dacă ar fi să discutăm sincer, nu cuvintele lui m-au enervat atît, ci bănuiala încolțită atunci, instantaneu, că ar putea să aibă dreptate. Eu nu știam nimic despre acel băiat. Dacă era doar îndrăgostit sau urmărea și alte considerațiuni de ordin material. Mi s-a făcut chiar rău din pricina acestor gînduri. Aveam impresia că pierd ceva. Că am avut în mînă un mare atu cu care puteam pocni în cap tot felul de Manasievi, Stanimirovi și indivizi mustăcioși ca acesta, în orice

moment cînd mi s-ar fi înfățișat cu „experiența lor de viață" și toate celelalte, dar că acum nu-l mai aveam...

— Hai, nu mai fiți supărată ! mă liniști mustăciosul. Sigur că nu am dreptate.

Figura mea trebuie să fi fost deosebit de schimbată, de vreme ce el se apucă să mă calmeze.

— Dumneavoastră nu sînteți un om bun, i-am zis cu cu tristețe și înțelepciune.

— Nu sînt, consimți el pe loc.

A spus-o cu sinceritate și conciliator, lucru vădit că jongla cu vorbele, dar își juca așa de bine rolul, încît pentru un moment mă pufni rîsul. Așa e, nu am tărie de caracter, cedez foarte ușor din cauza bunătății mele. Totuși nu doream să-și dea seama că l-am și crezut.

— Iată ce-i — reluai discuția — nu e vorba de faptul că sînteți rău, dar un om care îi bănuiește pe ceilalți, așa cum procedați dumneavoastră, nu are o viață prea ușoară. În plus, este și primejdios. Sînteți un om periculos ! Asta e ! Sînteți periculos și nimic altceva. N-am să mai vorbesc cu dumneavoastră pentru că mi-e teamă...

— Țineți să mă scoateți drept un mare vinovat, ori eu sînt omul cel mai obișnuit... Cel mai obișnuit om — repetă el cu autoironie.

L-am privit și i-am spus :

— Este adevărat. Sînteți un om obișnuit !

Am rostit aceste cuvinte pe un ton acuzator. Oricît l-aș fi insultat, se pare că nu lua nimic în seamă. Mă privea surîzător. Într-adevăr, probabil că eram caraghioasă. În asemenea momente capăt o înfățișare încăpățînată, aproape ca o capră înfuriată ori și mai comică.

— Am să vă fac o mărturisire, dar să nu vă supărați pe mine, îmi zise.

Nu i-am răspuns nimic. Tăceam înnegurată, plină de maliție și de compătimire. El continuă :

— Mi-ați devenit foarte dragă... Așa, înfuriată, sînteți grozav de drăguță...

L-am privit speriată. Asta îmi mai lipsea — să-i fiu dragă. Și atunci ? Trebuia să plec chiar în aceeași zi.

El stătea cu capul plecat, zîmbea și mă privea din cînd în cînd cu șiretenie și ironie. Acest fapt mă liniști. Mă lua din nou peste picior și altceva nimic.

— Aha, am zis, vă sînt dragă ca om. Asta mă bucură deosebit. Sînt flatată. Sigur că vă par interesantă, ca om, nu-i aşa ?

— Da, într-adevăr.

— Eh, nu face nimic, cel mult o să scrieţi despre mine într-un ziar oarecare. O să amintiţi acolo că aţi întîlnit un om pe care nu-l interesează banii. Un exemplar rar. Veţi avea un succes foarte mare cînd vor apărea toate astea... Credeţi-mă. Doriţi cumva să vă dau datele mele biografice ? O să cîştigaţi, cu acest prilej, şi o groază de bani... Numai că va trebui să-mi daţi şi mie o cotă parte din cîştig. Dumneavoastră nu ştiţi, dar trebuie să vă spun că de la o vreme mă întreţin singură. Încă un punct luminos în biografia mea. „De la o vîrstă fragedă, ea se întreţine singură, muncind cu sudoarea frunţii şi simte pe umerii ei delicaţi toate greutăţile vieţii..."

Asemenea conversaţie plăcută întreţineam cu Ştefan Nr. 2, pînă cînd a trebuit s-o întrerupem din cauze independente de voinţa noastră. Pînă atunci fuseserăm singuri în sala de mese, dar îndată după cină, Manasiev şi vegetarianul coborîră să se plimbe pînă la Sofia cu maşina.

Arhitectul Stanimirov declară că nu se simte bine, prilej de satisfacţie pentru Ştefan Nr. 2, după care se retrase în camera lui. Administratorul se tot învîrtea în jurul nostru, îngrijindu-se înainte de toate de tangourile şi valsurile din tonomat. Îl rugăsem să-l pună mai încet, pentru că atunci cînd auzi aceleaşi bucăţi de mai multe ori, nu mai simţi nici o plăcere, ascultîndu-le.

— Sînteţi chemată la telefon !... Maria, la telefon ! — strigă administratorul.

M-am dus în birou. La telefon era tata.

— Cum te simţi ? mă întrebă.

— Bine.

— Te-ai liniştit ?

Am tăcut. La asemenea întrebări nu răspund.

— Administratorul mi-a spus că eşti veselă.

— Teribil de veselă, replicai eu.

— Bine... Te caută multă lume. Să le dau telefonul de la Casa de odihnă ?

— Să nu-l dai !... Cine mă caută ?

— Prietenii tăi... şi un oarecare Ştefan.

— Aha !... Iată ce... dă-le numărul de telefon, dar nu le spune unde sînt. Or să-mi strice odihna... Dacă mă sună din nou acest Ştefan, spune-i neapărat să mă caute. E ceva important.

— Bine... Ai cumva nevoie de ceva ?

— De nimic.

Şi i-am spus la revedere.

Asta e, tocmai acum s-a găsit Ştefan să mă caute ! Cu siguranţă că într-un an de cursuri m-am îndopat cu conştiinţa datoriei profesionale, dacă s-a trezit brusc în mine dorinţa de a-l ajuta, îndată ce-am auzit numele lui. Într-adevăr, teribil de emoţionant ! Am început chiar să fiu nerăbdătoare să-l văd mai degrabă. E septembrie ; va să zică a sosit timpul căsătoriei Irinei cu inginerul. S-ar putea să-şi fi depus semnăturile la Primărie, iar acum Ştefan avea într-adevăr nevoie de cineva ca să-i răcorească fruntea.

Dealtfel, trebuie ajutat foarte concret, fiindcă boala lui atît aşteaptă ca să înflorească din nou, această tristă căsătorie — ea se hrăneşte cu chinuri omeneşti.

Numai că în locul lui Ştefan, peste puţin timp, m-au chemat la telefon prietenii mei. Tata parcă atîta aştepta — consimţămîntul meu, aşa că îndată ce-au apărut băieţii, i-a şi orientat spre mine.

— Hei, bebişor, unde te-ai evaporat ?

Era un glas răguşit şi nerușinat ; aparţinea prietenului meu Miladin.

— Ce vrei ? l-am întrebat.

— Dorim să dăm ochii cu tine.

— Nu-i nevoie.

— Pentru noi, da... sîntem trişti...

— Duceţi-vă la cinema.

— Am văzut tot.

— Daţi-i înainte a doua oară.

— Ia spune, cînd ai de gînd să apari ?

N-am răspuns. Tocmai intenţionam să ridic tonul, din cauza nervilor ce-i aveam, cînd îşi făcu apariţia în birou administratorul.

— Alo... alo ! striga Miladin. — Maria, spune cum te simţi, dacă ai nevoie de ceva... nu cumva eşti bolnavă ?...

Spune, să te ajutăm... Ei, fato, spune, să nu fi dat cumva de dracu... Se deslușeau în tonul lui multe semnificații.

— Tu ai dat de dracu — răspunsei. Cu capul. Du-te și te caută. Știu un doctor bun în strada Denkoglu. Ia ieftin, după nivelul mintal al pacientului.

— Ei, minunat — strigă Miladin. Pe mine mă va examina gratis. Denkoglu, ce număr ?

— La capătul străzii, în partea dreaptă.

— Care colț ?

— Stîngul.

— Uite ce e — rosti el foarte insinuant — mîine venim să te vedem.

— Nu simt cîtuși de puțin nevoia.

— Haide, făcea el pe distratul. Pe mîine. Nu dispera prea mult. Am aflat că ești pe Vitoșa. O să dăm o raită pe la toate cabanele și Casele de odihnă și te vom găsi. Rămîi sănătoasă !

Așa va să zică ! Tata m-a trădat. Desigur, că le-a spus precis unde mă aflu, iar ei i-au promis să nu-mi spună nimic. Bine, mă gîndeam eu în timp ce mă întorceam la mustăcios, să poftească, numai că n-o să mă găsească într-o prea bună dispoziție. Vor încerca un ușor regret. Se vor alege doar cu marșul...

Acum, cînd mă gîndesc de ce anume nu voiam ca prietenii mei să mă descopere, ajung la o singură explicație : cu siguranță că mi-a plăcut să joc rolul omului care a rupt-o cu existența sa obișnuită, chiar și pentru scurtă vreme. Era ca și cum aș fi trecut în ilegalitate, semănam oarecum cu Irina. Apoi, cînd omul își organizează viața altfel, i se pare interesant să vadă ce înseamnă s-o rupi cu prietenii și cu familia și dintr-o dată niște fire din existența lui de care nu s-a atins pînă acuma încep să-l tragă îndărăt.

E suficient un fir de telefon și toată evadarea lui s-a dus pe apa sîmbetei...

Rămîne doar ceva trist și caraghios...

CAPITOLUL XVII

CEEA CE VREAU SĂ-ŢI SPUN acuma, fata mea, nu e uşor de povestit. Nici nu-mi dau seama dacă e bine sau nu să cunoşti acest lucru, dacă ai nevoie şi tu de această mare doză de răutate care e cuprinsă în întîmplarea de faţă. De multe ori m-am gîndit: oare e necesar ca la cei optsprezece ani ai tăi să faci cunoştinţă cu cruzimea? Nu vreau să-ţi mărturisesc concluzia la care am ajuns. Dar poate că e bine să ştii totul...

Dacă vei hotărî că nu trebuie să ţii minte, dealtfel nici nu e greu, te încredinţez că un om poate uita nemaipomenit de uşor ceea ce vrea. Dar e posibil să iei altă hotărîre...

În cursul lunii aprilie 1944, Stela Popova mi-a predat ordinul de mobilizare pentru detaşamentul de partizani. I-am ascuns faptul că sînt însărcinată. Am rugat-o să-mi

dea doar un răgaz de douăzeci de zile. Aceste zile am să le țin minte toată viața. N-au fost cîtuși de puțin plăcute și aș putea să-ți povestesc despre ele mult mai pe larg decît despre orice altceva. Înainte de toate trebuia să iau o hotărîre. Aceste lucruri au fost ușoare în aparență, pentru că nu aveam de ales, dar în realitate erau legate de trăirile mele cele mai profunde, despre care nu pot să-ți povestesc acum... Realizarea practică a deciziei era dificilă și complicată, pentru că în Sofia rămăseseră foarte puțini medici.

Faptul în sine constituie o cu totul altă poveste. Am avut norocul că lucrurile au decurs fără nici un fel de complicații. După douăzeci de zile m-am prezentat la Sofia, complet sănătoasă, iar cîteva zile mai tîrziu, omul de legătură m-a condus la detașamentul de partizani.

Despre acest detașament, fata mea, s-a scris mult. Pînă în prezent au apărut trei cărți memorialistice, totul e descris cît se poate de amănunțit : acolo e trecut și numele meu, dacă te interesează.

Într-o zi am să-ți arăt exact ce-au scris. M-au îndemnat și pe mine, de multe ori, să-mi scriu amintirile din acele vremuri. E drept, intervalul a fost scurt, numai cîteva luni, deoarece în septembrie ne-am întors la treburile noastre și a fost nevoie să luăm totul de la început... Dar cu toate astea cred că am suficiente amintiri pentru o carte. Dealtfel am și încercat să scriu, dar n-a ieșit nimic. N-am reușit deloc să redau esența lucrurilor, iar să descriu un fapt îndeobște cunoscut, despre care se mai scrisese și înainte, era de-a dreptul inutil. Și nu numai atît : povestind mă gîndesc exagerat de mult la mine, ca și cum eu aș fi fost alfa și omega în acest detașament ; cum am văzut eu evenimentele, ce-am gîndit etc. Îmi amintesc că pe atunci visam teribil de mult, îmi închipuiam o mulțime de lucruri, dar toate astea erau afară din cale de subiective și, pe bună dreptate, fiindcă toți ceilalți din detașament, fiecare în parte le-a văzut în felul său și părerile nu vor coincide una cu alta... De aceea mă gîndesc că e greu să-mi scriu amintirile...

Este cu totul altfel decît ai povesti și tocmai din această cauză am să-ți descriu o întîmplare pe care doresc s-o cunoști.

Casa de vînătoare era o clădire cu două etaje, larg deschisă în forma literei П (bulgărească). De ce se numea Casă de vînătoare, numai Dumnezeu știe! În realitate era un fel de hotel bine administrat și, la începutul lunii iulie, se umplea cu vilegiaturiști. Satul se numea Banea, avea două băi termale și era vestit în toată regiunea.

Asta e tot ce știam. Bineînțeles, destul de puțin, dar n-aveam de ales, trebuia să începem cu ceea ce aflasem. Eram trei inși ascunși în spatele crîngului, pe culmea ce se ridica exact deasupra Casei de vînătoare. Din cuibul nostru se vedea tocmai partea interioară a acestei clădiri în formă de П. Ambele etaje erau înconjurate de terase din care se intra de-a dreptul în camere. Prin curtea interioară alergau copii, iar pe uși circulau femei.

Undeva, prin această mulțime, se găsea omul pe care trebuia să-l împușcăm.

Era de-acum a treia zi de cînd stăteam la pîndă. În timpul nopții orele se scurgeau greu și nu puteam să dorm. Nopțile erau calde, atît de calde, încît atunci cînd adia o boare, simțeam cea mai mare plăcere. Ne aflam la poalele muntelui și în zorii zilei, de pe înălțimi se lăsa răcoarea și ne trezea. Dar foarte curînd soarele ne încălzea spinările și atîpeam la loc, liniștiți, și aproape fericiți. Cel puțin eu eram foarte calmă. Nu știu ce simțeau cei doi bărbați care erau cu mine, eu însă am trăit în deplină liniște aceste trei zile. Dealtfel, rolul care mi-a fost atribuit pe lîngă cei doi era cu totul secundar, cum s-ar spune, trebuia să intervin numai în cazuri extreme, în împrejurări neprevăzute, altminteri constituiam un fel de decor al grupului. Vei vedea însă că evenimentele nu s-au desfășurat după cum ne așteptam.

Ceilalți doi erau un profesor și un elev; exact așa — primul, un bărbat de vreo treizeci de ani, cu cîtva timp în urmă îl învățase carte pe celălalt, un tînăr de optsprezece ani.

Profesorul părăsise gimnaziul comunal și, în luna aprilie, a venit în detașament împreună cu fostul său elev. De aceea i-au trimis pe amîndoi, fiindcă știau satul mai bine decît oricine. Băiatul străbătuse în lung și-n lat dealurile de deasupra localității sale de baștină și cînd am ajuns ne-a condus direct la acest cuib de observație, locul

cel mai potrivit, ca și cum ani de zile îl cercetase și-l alesese, ca și cum ar fi știut că va avea nevoie de el într-o bună zi.

Mai tîrziu profesorul a murit, dar pentru mine imaginea lui nu s-a șters — slab și glumeț, cu nasul mare și ochii mici, albaștri-albaștri, ațintindu-și privirea toată ziua, ca un erete, din înălțimi, spre Casa de vînătoare. Eu stăteam culcată mai în spate, pe frunziș și, în timp ce acest șoim cu ochi albaștri pîndea, îl examinam și mă gîndeam ce-o fi simțind el acum, pitit așa deasupra satului în care a fost trei ani director al gimnaziului. Mă căzneam să mi-l imaginez într-un costum închis la culoare, cu cravată și cămașă albă, predînd învățătura lui Kiril și Metodiu, și în jurul său profesorii și profesoarele gătite cu flori, surîzătoare și solemne, toți însoțiți de o gloată de copii, zburdalnici, șăgalnici și fără griji, uitîndu-se cu toții drăgăstos la bărbatul acesta ușor gîrbovit, cu ochi albaștri și nasul mare. Glasul lui profund, dulce-baritonal, ca al unui psalmist de biserică, se întinde cu întorsături solemne, tulburătoare, peste capetele copiilor, exact așa cum se ridica și peste capetele partizanilor cînd declama versurile lui Smirnenski, un glas frumos, cald și convingător, de la care înveți și în care ai încredere.

Și acum, acest om însoțit de elevul său — un profesor nici nu poate veni altfel, trebuie să fie întotdeauna și oriunde întovărășit de un discipol — se înfățișa satului în altă postură, realizîndu-și în modul cel mai sacru, misiunea. Stă acum deasupra satului și acesta îl urmărește în liniște și nemișcare, cu o imensă tensiune, așteaptă să-i audă glasul, ca să știe încotro să pornească... Profesorul ridică mîna ; clipa înfiorată în care el va începe să vorbească, se apropie și atunci toți oamenii, ca unul, îl vor urma. Așa cum făcuse și bunul său elev, acest băiat liniștit de optsprezece ani, care se uita în jurul său cu o privire de îndrăgostit — la mine, la profesorul său și chiar la clădirea galbenă, dreptunghiulară, unde noi căutam un om sortit morții.

Așa mă gîndeam atunci la profesorul al cărui nume de partizan era Țiganul. Și chiar că semăna cu un țigan, cu un șătrar slab cu ochi albaștri, cu fruntea mare de bronz

în spatele căreia urzesc precis și clocotitor gînduri măreţe. Omul acesta se pregătea să ucidă și elevul lui la fel...

Băiatul îi vorbea cu „dumneavoastră", cuvînt neobișnuit în izba partizanilor, dar el nu putea, nu se simţea în stare să-l privească pe profesorul său ca pe un egal în drepturi și-n obligaţii cum și era de fapt.

Acum, în momentul pîndei, el lua exemplul înaintaşului său și se pregătea să-i îndeplinească, la momentul oportun, ordinele. Elevul stătea liniștit și tăcut, ca un om în deplină armonie cu viaţa.

Atunci eu, cu mintea mea de fată, îmi închipuiam tot felul de lucruri, încercînd, se pare, să generalizez, să nu mă gîndesc concret la moarte, cu toate că o privisem în ochii-i sălbatici. Tot timpul aveam s-o văd mereu în rînd cu mine, ca o funcţie a propriei mele existenţe.

Eu eram pentru detaşament și soră medicală și doctor și de atunci, pentru prima oară în meseria mea, am învăţat să constat moartea înainte de a ajunge medic.

Omul sortit pieirii trebuia să apară pe înserat. Era unul dintre cei mai mari călăi din această parte a Bulgariei, renumit pentru capriciul său de a se fotografia cu capetele retezate ale victimelor. Șef de poliţie la nivel regional, dar criminal și sadic și, dacă tot trebuie să vorbim despre măsura cruzimii sale, un specimen care ar fi putut participa la un concurs internaţional de monștri, de care în acel timp Europa nu ducea lipsă.

Pe lîngă asta, nu era dintre acei care dădeau ordine împotriva noastră, ci făcea parte dintre executanţii care depuneau multă energie în actele de cruzime, dezvoltînd teoria și practica terorii cu multă inventivitate și simţ al efectului psihologic. Era un specialist al atrocităţilor ostentative, îndeplinea execuţii exemplare în pieţele publice, dădea tonul și după asta, subalternii săi, lipsiţi de talent, dar avînd mult zel și sînge rece, îi urmau exemplul și îi desăvîrșeau experienţele.

Încercam să mi-l închipui înainte să ajungă în clipa cînd urma să părăsească lumea lui plină de sînge și capete tăiate. Aria lui de mișcare și acţiune s-a dovedit nu tocmai aşa cum ne aşteptam. Acest om activa și pe alte scene, care îl situau într-o altă sferă a vieţii sale, despre care atunci noi nu știam nimic și la care am fost martori

mai tîrziu. Faptul nou intervenit ne încurca planurile și de aceea așteptam de trei zile, ascunși ca vulpile în tufișurile adăpostului nostru, momentul favorabil cînd, simplu și repede, să-i trimitem un glonte, să-i restituim unul din nenumăratele gloanțe pe care el le trăsese de aproape în noi.

Încă din prima zi, pe înserate, zărirăm mașina mică Stayer oprindu-se în fața Casei de vînătoare. Din ea coborî un bărbat tînăr în uniforma albastru-închis a ofițerilor de poliție. De departe nu puteam vedea mai mult, dar era clar că aveam de-a face cu un om tînăr, bine făcut și probabil frumos, plin de energie și grațios în mișcări. Au ieșit să-l întîmpine cîteva fete. Pe lîngă asta se auziră pînă la noi strigătele de bucurie ale prietenilor. L-au luat de braț și l-au condus înăuntru.

Informațiile despre vizitele, pe înserate, ale căpitanului Ianakiev la Casa de vînătoare le primisem de la gazdele noastre. După o zi de lucru, desfășurată în tensiune și aureolată cu isprăvi „strălucite", tînărul ofițer pleca din oraș și venea la aer curat în satul Banea. Aici avea să-i fie mormîntul.

Numai noi știam ce se va întîmpla, noi stăpîneam viitorul, noi cream programul evenimentelor din ziua aceea.

Serile de iulie erau calde în satul de la poalele Balcanilor, dar nu sufocante. Era o vreme splendidă. Luna răsărea tîrziu, însă pe cerul clar, înstelat, rămînea parcă ceva din adînca lumină albastră a zilei și aceasta, caldă și senină, aștepta apariția lunii de la miezul nopții. Era un cer binecuvîntat sub care ar fi trebuit să doarmă tinerii îndrăgostiți, cu gîndurile lor bune. Dar lucrurile nu stăteau așa ; pe sub el rătăceam noi, cu armele noastre și cerul trebuia să ne ascundă, să ne încălzească și să ne apropie de omul căutat.

În prima seară căpitanul Ianakiev a ieșit, cu un grup mare, la restaurantul din sat. Au stat mult timp acolo și s-au înapoiat abia pe la miezul nopții. Ofițerul se retrase în camera sa. Puțin mai tîrziu o femeie — noi vedeam totul de departe, fără detalii, — intră la el. Țiganul începu a smiorcăi satisfăcut, parcă abia aștepta una ca asta. Însă femeia părăsi aproape imediat camera căpitanului.

l-am spus Țiganului că poate vor face împreună o plimbare nocturnă prin pădure.

— N-ar fi rău.

Am coborît la marginea pădurii, acolo unde copacii se răreau, ca să putem acționa îndată ce va fi posibil. Am așteptat îndelung, dar presupunerea mea nu s-a adeverit.

Luna se ridicase sus de tot și o geană de cer începu să se lumineze.

— Irina — îmi zise Țiganul — numai ție îți putea trece prin cap o întîlnire noaptea. Ești tînără și de aceea... Numai că așa ceva nu se mai poartă, trebuie să găsim altă variantă.

— Cu siguranță că se trezește devreme — zise băiatul — să-l așteptăm lîngă mașină.

— Oricum, hai să urcăm la locul nostru și să ne culcăm — hotărî Țiganul.

Ne-am vîrît din nou în frunzișul uscat al ascunzișului. Băiatul a rămas de strajă, iar noi ne-am culcat. Am adormit pe dată. Îmi amintesc că era în zori, m-am înfiorat de răcoarea dimineții și m-am vîrît tot mai adînc în frunziș. După asta am adormit așa de zdravăn, încît m-am trezit tocmai cînd soarele era sus, sus pe cer și m-am deșteptat cu spinarea încălzită..

Țiganul și băiatul mîncau. Dintr-o dată mi s-a făcut și mie foame.

— De ce nu m-ați trezit? i-am întrebat.

— N-avea sens.

— Ce s-a întîmplat cu căpitanul?

— Cu siguranță că a băut prea mult... Știi, de aceea n-a avut loc întîlnirea de dragoste. Idiotul ăsta s-a-mbătat și a dezamăgit-o pe fată. Din cauza asta a ieșit așa de repede din camera lui... E ceasul nouă și el mai doarme încă...

Jos, curtea Casei de vînătoare era plină de copii.

— Varianta cu mașina cade, zise Țiganul. — Am lăsat să ne scape noaptea asta, dar o vom aștepta pe următoarea. Asemenea spectacol nu trebuie jucat în fața copiilor; dealtfel n-are rost să riscăm.

Puțin după asta căpitanul plecă cu Stayerul său. Așa a mai cîștigat o zi din viață.

A doua zi a fost foarte plictisitoare, dar ne-a folosit pentru că ne-am odihnit. După-masă am dormit din nou.

Îmi amintesc că fostul director de școală, Țiganul, îmi dezvolta teoriile sale pedagogice. Atunci noi ne imaginam evenimentele viitoare nu în general, ci, fără să vrem, începusem să introducem în ele sensuri concrete. Armata Roșie ajunsese la granițele României și în presimțirea noastră tulbure se amesteca în mod inconștient și primul sentiment al răspunderii viitoare. Îmi amintesc că tocmai atunci Țiganul povestea cum vede el învățămîntul desăvîrșit : vorbea despre internate, despre cabinete perfect utilate, despre ultimele cuceriri ale științei.

— Fiecare clasă trebuie să fie o mică sală de cinema — afirma el.

Acest fapt îl însuflețea la culme pentru că preda istoria.

— Îți închipui, Irina, cum aș povesti eu despre aventurile noastre. Le-aș descrie elevilor mei noaptea asta în care l-am așteptat zadarnic pe căpitan, le-aș povesti despre această execuție pe care o vom îndeplini negreșit. Ei trebuie să afle. Ei trebuie să știe că istoria nu e un joc al dragostei și al întîmplării, că pentru a evita cruzimea, trebuie s-o cunoști și ca s-o înlături, e nevoie să te servești de ea. Noi, profesorii, trebuie să demonstrăm prin fapte legile istorice și sociale cele mai obișnuite. Marxismul trebuie introdus în sălile de studiu cu puterea exemplului istoric... În fața noastră, a istoricilor, stau sarcini imense și mărețe. Știi, Irina, că, în fond, aceasta e meseria cea mai frumoasă : profesor de istorie. Nu există nimic mai bogat, mai crud și mai just ca istoria omenirii. O conștiință se formează cel mai bine din cunoașterea cît mai exactă a trecutului. Dacă ar depinde de mine, aș introduce de două ori mai multe ore la această materie, iar pentru profesorii de istorie aș face cele mai stricte și pretențioase concursuri. Nu e vorba doar să cunoști faptele. Istoria trebuie creată din nou și reconsiderată prin cele mai înalte principii ale societății umane, așa cum le vedem noi amîndoi, ca niște clarvăzători, cu pătrunderea lucrurilor la care am ajuns mulțumită unor nopți ca asta. Istoricii vor trebui să fie oameni cu o enormă experiență de viață, care au trecut prin stări complicate și profunde,

care au cunoscut toate suferințele și amărăciunile lumii, ca să poată crea noua generație, prima generație a libertății, sănătoasă și optimistă, înțeleaptă și capabilă de a pune temeliile noii societăți. Noi, Irina, vom lupta pentru această primă generație care se va naște la începutul vieții noi, o vom face superioară, neobișnuit de inteligentă și de sănătoasă sufletește, fiindcă numai o sănătate sufletească excepțională asigură premizele creării sale. Făurirea noii societăți va constitui examenul nostru cel mai dificil...

Astfel vedea Țiganul, fostul director de școală, apropiatul viitor. Trebuie să recunosc că mie asemenea lucruri îmi treceau prin minte pentru întîia oară. Eram încă necoaptă, o romantică visătoare care, fără să știe de ce, își alesese o profesie atît de dură ca medicina, știință ce nu admite nici o abatere de la cruda realitate. Într-adevăr, exista atunci în mine un amestec complicat de închipuiri și trăiri adevărate ; îmi era greu să văd într-o formă exactă viața mea cotidiană, iar despre viitor aveam o imagine cu totul neclară, ceva care astăzi poate fi asemănată cu o ceață albastră-roză, parfumată deosebit de plăcut. Gîndurile Țiganului erau noi pentru mine, dealtfel nici nu-și aveau locul nici timpul aici, în hățișurile de deasupra Casei de vînătoare unde așteptam prezumtivul nostru cadavru.

Băiatul își asculta profesorul cu ochii calzi ; în realitate el își însușea aceste prognoze. Dar cum înțelegea el cuvintele dascălului, cum i se înfățișa viitorul acestui băiat de la țară al cărui prim pas concret a fost încadrarea în detașamentul de partizani și care și-a asumat cea mai înaltă răspundere a vieții, cum își imagina el melodia cotidiană a viitorului ? Oare acest cîntec înălțător va răsuna pentru totdeauna în urechile mele ?

Așa, cu tot felul de discuții și gînduri, trecu ziua. Soarele cobora tot mai mult spre dealurile violete și rotunjite din față, încordarea creștea pe nesimțite în ascunzătoarea noastră din mijlocul crîngului. Pentru a doua oară priveam apusul ce se arăta în fața noastră. Soarele atingea spinarea muntelui, iar acesta se înfiora dintr-o dată pînă în vîrfurile pădurilor sale. După asta începea să se scufunde încetul cu încetul ca și cum și-ar fi grăbit mersul.

În cîteva secunde totul se termina și începea partea a doua a apusului, cînd cerul strălucea fără să lase umbre, toate nuanțele amurgului se contopeau una într-alta și lumina devenea din ce în ce mai albastră, pînă cînd se închega în cea mai intimă culoare a sa, un violet închis.

În seara aceea am avut vreme suficientă să ne bucurăm de apus, întrucît Stayerul căpitanului Ianakiev întîrzia.

Cu o zi înainte, venise mai devreme. În curtea Casei de vînătoare se aprinseră lampioanele, terasele începură să se golească de lume, iar copiii plecară pe la casele lor. Grupul din seara precedentă se îndreptă din nou spre restaurantul satului, dar căpitanul lipsea.

— S-ar putea să nici nu vină — zise Țiganul.

Băiatul oftă zgomotos.

— Va veni — am zis eu, dorind să-i liniștesc.

Țiganul clătină din cap și-și frecă îngîndurat nasul său lung.

— Poate că trebuia să acționăm aseară — se căină el. S-ar putea ca sarcina noastră să eșueze din cauza exageratei încrederi în programul său.

— Vine, n-ai grijă — zisei eu. Îl vom aștepta pînă cînd sosește, chiar de-ar fi să-l așteptăm și-o săptămînă.

— Dar alimentele și apa ? întrebă elevul.

Da, socotisem alimentele și apa pentru trei zile în ele incluzîndu-se și ziua pentru reîntoarcerea la detașament.

— O să ne descurcăm noi — am spus eu. Eu pot coborî în sat fără să ise nici o bănuială... Nu sînt atît de bătătoare la ochi ca tine, Țiganule. Dă-mi numai ordin și ai să vezi cum mă voi descurca... De ce nu-mi dați voie să merg pînă la restaurant ca să cer informații despre căpitan ? Pot întreba pe cineva din grup de ce lipsește.

— Asta ne mai trebuie ! exclamă el. Nu mă îndoiesc nici o clipă, fata mea, că ești în stare să faci asemenea nebunie. Tocmai de aceea n-ai să te duci nicăieri. Ai să zaci aici, în frunziș, atentă la ce se va întîmpla. E clar ? Numai un singur lucru vreau de la tine : să nu manifești nici un fel de inițiativă.

— Uite ce este, am răspuns. Și eu pot să trag la fel de bine ca voi.

— Vezi-ți de medicină !... Tu încearcă să-nvești să salvezi oamenii, nu să-i omori. Are cine face treaba asta !

— Dumneata, nu ? Păi nu eşti profesor ?

— Acum nu sînt.

— Atunci nici eu.

— Dumneata eşti medic, zise băiatul în sprijinul dascălului său.

— Ia ascultaţi ! le-am spus. Dacă credeţi că nu pot să-l împuşc pe frumosul ăsta, vă înşelaţi enorm. Vă propun să tragem toţi odată şi să vedem cine îl nimereşte.

— Hai vezi-ţi de treabă ! mi-o tăie Ţiganul.

Se-nţelege că ei nu luau în seamă lăudăroşeniile mele. Dealtfel şi eu glumeam. Atunci nu ştiam încă ce se va întîmpla în realitate, ce final va avea toată povestea asta.

Apoi am aşteptat şi am privit îndelung jos în sat. Trăgeam cu urechea să auzim maşina căpitanului. Cine ştie dacă l-a aşteptat vreodată cineva cu mai multă nerăbdare ca noi... Pe şosea trecuseră numai trei camioane militare, probabil ale regimentului încartiruit vara lîngă rîu, de cealaltă parte a satului. În liniştea amurgului, auzeam din cînd în cînd un nechezat de cal şi rîsul strident şi fără grijă al soldaţilor, deşi ne despărţea de ei cel puţin un kilometru şi jumătate.

În cele din urmă, trîmbiţa regimentului sună stingerea şi atunci deveni clar pentru noi că ofiţerul nu va mai apare, urmînd să-şi petreacă şi noaptea asta într-un somn liniştit şi sănătos... Ca să fie în formă pentru ceea ce-l aştepta.

— Cu siguranţă că a fost undeva ca să ucidă — zise băiatul.

Ţiganul oftă :

— Sîntem nişte idioţi. În treaba asta există legi de fier. Ai dat ochi cu duşmanul, nu-l mai scapi. În fond ce-am aşteptat ? Să vină la picioarele noastre, în pădure, să-i dăm una-n cap şi să fugim în linişte, fără să ştie nimeni nimic ? Să se afle ce s-a întîmplat, abia cînd vom fi în cealaltă parte a Bulgariei ? Multe mai vrem...

— Dumneata eşti şeful, am zis, puteai să decizi.

— Trebuia să decid, dar dumneata unde erai, de ce nu m-ai sfătuit ?

— Eu parcă sînt medic...

— Atunci nu mai vorbi !

Ţiganul începu să mormăie foarte furios. L-am auzit chiar scrîşnind din dinţi. Aşa era. Profesorul scrîşnea din

dinți, fiindcă nu ucisese un om. Încearcă să-l mai înțelegi! Mi-a venit să rid, însă m-am abținut.

Noaptea aceea n-a fost deosebit de plăcută. Priveam aproape cu tristețe cum se-ntorcea grupul de la restaurant, cum s-a despărțit zgomotos în curtea Casei de vînătoare, apoi, unul cîte unul, se retrase fiecare în camera lui.

Toți erau foarte tineri. I-am cercetat cu atenție, fiindcă coborîsem la marginea pădurii. Erau elevi în ultima clasă de liceu, poate și cîțiva studenți. Existau și cîteva fete gălăgioase și entuziaste cam de vîrsta mea. Își trăiau din plin viața în zbuciumatul an 1944, luna iulie, și nici unul dintre ei nu-și dădea seama ce năpastă putea cădea pe capul lor dacă nemții s-ar fi hotărît să deschidă un nou front în Bulgaria. Tineret lipsit de griji! Bine că se mai găseau și destui dintr-ăștia ca noi care se gîndeau la toate! Noi înșine deschisesem un front, capabil să zdruncine moralul cuceritorilor, ajutîndu-i să se despartă mai ușor de Peninsula Balcanică.

La ambele capete ale clădirii existau săli cu lavoare și toalete. Era de-a dreptul caraghios să fim martori la toate amănuntele din viața acestor o sută de suflete datorită cărora puteam întocmi o analiză serioasă despre viața de noapte a societății. Am văzut lucruri care nu ne interesau, dar din toate astea, după cum va reieși mai tîrziu, am tras foloase, pentru că ne-au ajutat la îndeplinirea planului nostru.

Țiganul s-a hotărît să rămînă, pentru orice eventualitate, la marginea pădurii, iar eu cu băiatul ne-am înapoiat în ascunzătoare. Cînd a răsărit luna a venit și profesorul. A fost o noapte chinuitoare ; nu puteam dormi. Ne făcusem somnul moțăind toată ziua în așteptarea serii. Se pare că totuși Țiganul era cel mai obosit ori avea nervii grozav de tari, fiindcă reuși să adoarmă primul. M-am uitat multă vreme la silueta aplecată a flăcăului care rămăsese de gardă. Am privit cerul înstelat — niciodată după asta nu mi s-a mai întîmplat să stau culcată o noapte întreagă cu ochii deschiși sub cerul liber. Atunci am înțeles pentru prima oară că noaptea nu e întunecoasă, chiar dacă luna lipsește ; cerul e plin de scîntei care luminează splendid pămîntul. Acestea erau incredibilele nopți de vară ale plaiului subbalcanic. Mi se părea că mă

contopesc cu lumea imensă, că așa cum stau lungită mă găsesc într-o deplină unitate cu acest infinit înstelat și că de aceea voi trăi veșnic, la fel cu el.

Am încercat, cum spun poeții, contopirea cu natura care trezise în mine înclinații lirice, nedezvoltate din cauza împrejurărilor existente, din care pricină ar fi trebuit să fiu urmărită de regrete și așa mai departe...

Voi sări peste ziua următoare. A trecut în mod obișnuit, dacă nu luăm în seamă un cîine vagabond ce se tot învîrtea cu îndîrjire în jurul nostru, oricît îl alungam, și care ne făcea să tresărim întruna. Țiganul voia să-i dăm niște pîine, oricît de puțină am fi avut, ca să ne lase în pace. Băiatul însă ne preveni că dacă-i vom da o bucățică, nu vom mai scăpa de el.

— Așa e! încuviință profesorul. De alt cîine avem noi acum nevoie!

În cele din urmă, cîinele ajuns la desperare, o porni să-și caute norocul în altă parte.

Pe-nserate, pe la ora opt, căpitanul Ianakiev își făcu apariția cu mașina lui.

Bineînțeles, nu speram că ne va ușura sarcina, venind el la noi în pădure: de aceea elaborasem două planuri. În conformitate cu primul, trebuia să-l atacăm la el în cameră, după ce toți se vor fi culcat.

Cu siguranță că dormea cu ușa încuiată, de aceea trebuia să găsim o modalitate să-l determinăm s-o descuie. Am propus să-l chem eu afară. Auzind un glas de femeie, nu va bănui nimic și va deschide. Cînd va ieși, și eu și Țiganul vom trage amîndoi. Dacă va fi posibil, vom năvăli în cameră ca să mai atenuăm zgomotul împușcăturilor. Țiganul și băiatul acceptară propunerea mea. Am stabilit ca elevul să ne aștepte la marginea pădurii și să ne asigure retragerea în cazul că se vor ivi de undeva ajutoare ale căpitanului, cu toate că așa ceva părea imposibil. În Casa de vînătoare nu stăteau alți militari și chiar dacă ar fi ieșit cineva în urma împușcăturilor, nu putea să ne urmărească, neavînd arme. Băiatul avea misiunea să tragă numai în oameni înarmați.

Acesta era cel de al doilea plan al nostru, de rezervă. Primul, cel principal, l-am alcătuit la propunerea Țiganului. Trebuia să fim absolut siguri că acesta se va duce să

petreacă la restaurant. Probabil că în drum spre sat se despărțeau în mici grupuri. Noi trebuia să stăm la pîndă în tufișurile de pe marginea drumului. Îndată ce căpitanul va ajunge lîngă locul de pîndă, doi dintre noi urmau să se repeadă asupra lui, indiferent dacă mai era cineva cu dînsul ori nu. Eram convinși că nu va încerca nimeni să se amestece. Amîndoi vor trage cît mai de aproape. Apoi se vor ascunde în pădure și, pe cărările cunoscute, ne vom retrage cu toții, în cea mai mare grabă, spre munte. Cu siguranță că la regiment se vor auzi împușcăturile, dar pînă să se organizeze poterile, vom cîștiga cel puțin o jumătate de oră, de ajuns ca să înconjurăm satul, peste dealuri, să ieșim în spatele regimentului și să ne retragem în direcția opusă Casei de vînătoare, dincolo de rîu, unde ei nu vor mai putea să ne caute. Dimineața trebuia să fim în sectorul detașamentului, la aproape patruzeci de kilometri de pădure.

Pînda trebuia făcută de cei doi bărbați, întrucît ei se puteau retrage mult mai repede. Eu aveam misiunea să aștept în ascunzătoare.

Acestea erau cele două planuri. Dar lucrurile s-au desfășurat puțin într-alt fel, de aceea vi le voi povesti.

După cum ne așteptam, grupul se adună din nou în curtea Casei de vînătoare. Apăru și căpitanul din camera sa. Veselele fete îl înconjurară imediat. Eram sigură că nimeni dintre cei de față nu cunoștea amănunte în legătură cu activitatea lui din vestitele sale detașamente de pedeapsă : dealtfel, nici el nu se putea lăuda în fața acestor copii. Probabil că pînă și un monstru mai are nevoie din cînd în cînd să schimbe aerul și aceste escapade nocturne constituiau o evadare într-o altă lume neverosimilă, străină cu totul atît pentru el, cît și pentru noi. Probabil că se simțea pîndit în timp ce se amuza cu acești băieți și fete, nevinovați și prostuți, care nu știau cît de complicată și cît de cumplită este viața...

Poate că visa la altă existență, plină de confort și de plăceri, de frumusețe și liniște și, în numele acestui scop, își ducea existența înfiorătoare. O viață proprie, garantată, pe care trebuia s-o răscumpere prin crime. Asta fără a mai socoti torturile, batjocurile și incendiile pe care le organizase.

Se-nțelege că atunci nu-și aveau locul astfel de meditații.

Țiganul și elevul lui luară ambele revolvere, lăsîndu-mi mie pușca și se îndreptară către locul de pîndă, fixat la marginea drumului care ducea spre sat. Am rămas singură cu arma în poală și, scoțînd capul din tufișuri, cercetam ce se-ntîmplă în curtea Casei de vînătoare.

Grupul nu se grăbea să plece. Începuse să amurgească și de la locul meu de observație nu puteam zări totul. Am băgat de seamă că o fată, îmbrăcată în alb, stătea mereu lîngă căpitan. Mă gîndeam că ea este iubita pentru care vine el la Casa de vînătoare.

Apoi, o parte din grup o porni spre sat : ceilalți au rămas pe loc și printre ei se distingea, ca o pată neagră, căpitanul în uniforma sa de culoare închisă, iar lîngă dînsul fata în rochie albă.

Se pare că pe parcurs apăruseră tot felul de propuneri referitoare la programul serii. Vedeam din ce în ce mai neclar. Atunci am luat o hotărîre importantă, să încerc să le aflu intențiile, fiindcă era evident că primul plan se complica, iar Țiganul și băiatul s-ar fi putut să părăsească pînda, văzînd că ofițerul nu se mai arată.

Mi-am lăsat pușca sub frunziș și am coborît prin pădure, pe cărare, spre Casa de vînătoare. Cunoșteam locurile pe dinafară pentru că două seri la rînd le parcursesem, conduși de băiat. Am ajuns la marginea pădurii și m-am ascuns în tufele dese de alun. În fața mea, la doi pași, se distingea curtea Casei de vînătoare, strălucitoare în lumina lampioanelor. Fata cu rochia albă îl luase pe căpitan de braț cu o mișcare ușoară, dar parcă în silă.

Era tînăr și frumos — exact așa cum îl știam, brunet cu mustăcioară neagră. În realitate, mustăcioara foarte subțire și foarte ascuțită dădea feței sale o înfățișare de vulpe, dar se poate să nu fi fost așa, ci era doar o impresie fiind influențată de toate amănuntele pe care le cunoșteam despre el. Avea ceva neplăcut, în formatul gurii după cît reușeam să văd, dar altminteri era un bărbat frumos, chipeș. Tăcea. Se pare că nu era o fire veselă, zîmbea numai la glumele celorlalți. De unde să-i fi venit veselia, cînd toate cele de aici îi erau străine, probabil că și oamenii din jurul său îl plictiseau ?

Era clar că el, deşi nu cu mult mai în vîrstă decît ceilalţi, era din alt aluat. Cînd spuneau ceva se uitau la dînsul ca să vadă dacă-i aprobă sau nu. Stătea drept, impunător şi rece, numai buzele i se schimonoseau în cîte un zîmbet, tăcut, distrat, pe care şi-l aducea din adevărata sa lume.

De aproape, Casa de vînătoare mi se părea mai înaltă, impresionantă şi pentru o clipă am încercat o nesiguranţă la gîndul că va trebui să intru înăuntru, să-i străbat terasele ca să ajung la căpitan şi să-l chem afară.

Se întunecase de-a binelea. Se zărea numai rochia albă a fetei. Lîngă ea, silueta înaltă şi întunecată a căpitanului părea ca turnată şi radia o forţă inexplicabilă.

Trei inşi se desprinseră din grup şi porniră pe şosea spre sat. Rămînînd singuri, ofiţerul şi prietena lui, o luară către pădure, venind drept spre alunişul în care mă ascunsesem. Vedeam cum cele două siluete se apropiau încet. Fata nu-l mai ţinea de braţ, mergeau amîndoi, gînditori şi tăcuţi, la un pas unul de altul, iar eu simţeam o teribilă deziluzie că n-aveam la mine puşca. Aş fi putut să-l ochesc direct în piept, de aproape. Stăteam acum nemişcată în tufiş, privind la tînăra pereche. Nu puteam fugi să-mi iau arma, pentru că m-ar fi putut simţi, atunci ar fi bănuit ceva şi s-ar fi ascuns.

Se opriră la cîţiva metri în faţa mea. Pe fondul clădirii luminate contururile lor se distingeau clar; observam şi cele mai mici detalii. Continuau să tacă. Căpitanul ridică mîna şi o puse pe umărul fetei, însă ea se retrase uşor. El renunţă. Fata stătea cu capul plecat şi cu mîinile încrucişate la piept şi din întreaga lor atitudine reieşea un fel de tristă resemnare, amară şi mută.

A trebuit să ascult o discuţie, care nu era pentru urechi străine. Şedeam într-o imensă încordare, cu genunchii la gură, iar ochii mă dureau tot privind ţintă în faţă. La început m-am temut de un singur lucru — să nu mă trădez. Dacă mă vor simţi, va trebui să fug, iar căpitanul putea liniştit să-mi înfigă un glonte în spate. Dar cînd se opriră tăcuţi, lîngă tufişul meu, cînd tulburarea acestei întîlniri triste mi s-a transmis şi mie, n-am mai dat atenţie propriei mele încordări nervoase, ca şi

cum încetasem să mai respir ; pur şi simplu îngheţasem în mijlocul frunzelor şi crengilor alunişului.

Căpitanul rupse cel dintîi tăcerea. Avea o voce tinerească, de băiat ; rostea dulce vocalele şi glasul nu i se potrivea cu biografia sa înspăimîntătoare. În intonaţia lui existau totuşi unele accente de autoritate feroce. Rostea frazele dintr-o suflare, ca şi cum ceea ce afirma nu mai putea fi discutat, trebuia să rămînă aşa pentru totdeauna. Se simţea obişnuinţa omului care dă sau primeşte ordine, deşi, pentru convorbirea la care asistam, un asemenea ton era cu totul nepotrivit.

— Sînt gata să-mi asum toată răspunderea, zise el. Ştiu foarte bine ce obligaţii am şi le accept necondiţionat.

Fata tăcea nemişcată, cu braţele încrucişate la piept. Ridică doar capul, profilul ei se contură pe fundalul luminos, apoi şi-l plecă din nou.

Şopti :

— Personal nu-mi trebuie nimic. Nu vreau nimic de la dumneata... Te rog numai un singur lucru... Să-mi dai pace. Nu am ce face cu obligaţiile dumitale.

— Am şi drepturi !

Fata îi replică imediat persiflîndu-l :

— Drepturi ?... Asupra cui ?

— Ştii dumneata, zise aspru căpitanul.

În loc de răspuns fata rise amar.

— Există şi legi morale ! continuă el.

— Nu voi ţine cont de ele.

Tăcură din nou. De data asta pentru mult timp. Se pare că dînsul nu putea conduce asemenea discuţie. Îi era dificil să adopte un ton mai omenesc, deşi o asemenea nuanţă apăru totuşi în următoarea lui scurtă întrebare rostită cu o neaşteptată căldură :

— Dar de ce ?... Pentru ce toate astea ? Ce ţi-am făcut ?

Fata înălţă capul şi se uită lung în ochii căpitanului, ca şi cum pe figura lui ar fi apărut ceva pe care ea îl aştepta de mult.

Îşi ridică şi el capul şi amîndoi se priviră în linişte cîteva secunde. Apoi ea se-ntoarse cu spatele la lumină, exact în faţa mea şi începu să vorbească iute :

— Nu mi-ai făcut nimic... Nimic nu s-a schimbat... Dar s-a petrecut ceva în sufletul meu... Nu pot! Mă-nțelegi, nu pot... să te iubesc!

Căpitanul nu răspunse îndată. Apoi spuse încet și răutăcios:

— Prea tîrziu!

— Nu-i tîrziu... Niciodată nu poate fi tîrziu să iubești sau să nu mai iubești.

— Dar eu nu sînt vinovat.

— Nu ești! răspunse ea repede. Nu ești!

— Sînt un om normal, ca toți ceilalți...

Fata ridică din umeri.

— Da... dar nu te iubesc!

— Ce vrei mai mult de la mine? Nu sînt urît. Nu ți-am pricinuit nici un rău. Nu mă uit la alte femei. Ce vrei?

— Nimic! strigă fata.

— Nu pot sta mereu cu tine... Am treabă.

— Știu.

— Atunci ce? Ai aflat ceva? Te-au mințit? Nu-i așa? Spune... spune!

O apucă de umeri, dar ea îl respinse. Se întoarse spre el și rosti:

— Nu mi-a spus nimeni nimic! Dar nu te iubesc! Se enerva din ce în ce. — Înțelegi? Pur și simplu, nu te iubesc... Nu te pot suferi... fiziceşte!

A fost un moment dificil și fata izbucni dintr-o dată în plîns. Se căznea din toate puterile să se stăpînească și datorită acestui fapt plînsul ei se transformă într-un hohot nervos, isteric.

Ofițerul stătea cu capul plecat. Nu scoase o vorbă pînă ce fata nu se potoli. În liniștea care se lăsase se auzea doar respirația ei agitată și nervoasă.

— Nu vreau să te umilesc, zise ea încet. — Nu ai nici o vină... Numai eu sînt vinovată...

Căpitanul clătină din cap și zise cu o ironie mușcătoare:

— Minți... Ai auzit ceva... Și ai crezut.

— Nu!..

— Știu... Nu mă minți... Numai că eu nu sînt singur. Mulți oameni sînt băgați în treaba asta... despre care ai auzit și tu. Prin mine.

O apucă zdravăn de umeri și nu-i dădu drumul cu toate că ea se împotrivi.

— De asta nu poate fugi nimeni... Eu sînt legat de ea și tu de mine... N-ai unde să te duci. Înțelegi? Nu poți fugi nicăieri! De așa ceva nu se scapă. Ori te lauzi cu faptele pe care le săvîrșești, ori îți iei adio de la viață...

Fata îl asculta nemișcată; întoarse încet capul spre el și-l privi îndelung.

— Iar eu mă mîndresc cu faptele mele, șopti cu o teribilă convingere căpitanul.

— Ce fapte? întrebă ea în șoaptă. — Ce faci? Eu nu știu nimic.

Atunci căpitanul o lovi cu aceeași mînă cu care o ținea de umăr. Ea se clătină, țipă încet și își acoperi fața cu mîinile.

— Minți! se răsti el. Iar dacă nu știi, am să-ți spun eu... Îți voi spune tot!... N-ai să te poți fofila... Și vei naște copilul ăsta... Să fie clar!

— Nu, strigă fata. — Nu, nu, nu vreau...

Și o luă la fugă în jos, spre clădire.

Căpitanul rămase singur, în picioare, nemișcat, cu capul drept. Stătea la doi metri de mine. Avea mijlocul subțire, încorsetat, spatele lat, foarte lat și întunecat... Dar eu n-aveam nici o armă.

Scoase o cutie de țigări și-și aprinse una fără grabă. Aruncă chibritul în tufișul meu, făcînd zgomot printre frunze. Apoi porni încet spre Casa de vînătoare, străbătu curtea luminată, urcă scările, traversă terasa cu pași rari și apăsați, pînă cînd ajunse la el în cameră. L-am urmărit tot timpul cu privirea și m-a cuprins o furie neputincioasă... Niciodată, niciodată nu se va ivi un prilej mai favorabil ca acesta pentru ceea ce ne propusesem noi.

CAPITOLUL XVIII

ÎN ASCUNZĂTOARE AM DAT DE profesor și de elev. M-au certat pentru faptul că am coborît în pădure. Erau prost dispuși din cauza pîndei nereușite. Le-am povestit tot ce văzusem, însă nu și ce auzisem.

Nu-mi dau seama acum de ce le-am spus adevărul numai pe jumătate. Cred că din cauza fetei. Eu, de fapt, încercasem pentru ea o simpatie deosebită și încă ceva care se putea numi respect... Era un om, un adevărat caracter pentru că avusese îndrăzneala să i se împotrivească. Era într-adevăr o teribilă cutezanță ca într-o asemenea situație să rămînă credincioasă sieși. N-am putut afla nimic mai mult atunci și niciodată despre această fată. Mai tîrziu, cînd mi s-a propus să muncesc o lună de zile la regională, puteam să aflu date despre ea, însă n-am întreprins nici o anchetă. Nu voiam să văd conti-

nuarea unui destin pentru care aveam un final minunat. Mă temeam, în adîncul ființei mele, ca nu cumva să aflu ceva care să mă dezamăgească. Mai era apoi și altceva : încercam sentimentul că n-aveam nici un drept să mă apropii de această taină strict personală și profundă, pe care nimeni altcineva nu i-a putut-o cunoaște.

La puțin timp după ce fata a fugit, noi l-am împușcat pe singurul martor care-i cunoștea secretul. Iată cum s-au desfășurat lucrurile...

Am pus la punct cel de al doilea plan. Trebuia să hotărîm cînd îl aplicăm. Terasele erau absolut pustii, toți dormeau, pînă cînd urma să se întoarcă tineretul de la restaurant aveam la dispoziție cel puțin o jumătate de oră ca să ne terminăm treaba. Am stăruit pentru această variantă.

— Ei s-au certat, le-am spus, cu siguranță că acum el se gîndește la cele petrecute, așa că atunci cînd va auzi o voce de femeie va crede că s-a întors ea ca să se împace și va deschide imediat.

Acest argument l-a convins pe Țiganul, conducătorul nostru, și am pornit îndată. Mi-am luat de la băiat revolverul, i-am pus piedica, i-am verificat muniția și l-am vîrît în buzunarul sacoului. Aveam pe atunci o haină impermeabilă, veche de tot și în afară de asta, cei din detașament îmi făcuseră rost și de o fustă de pînză ca în caz de nevoie să pot cobori în sat.

Ne-am lăsat la vale în tăcere, prin pădure. Băiatul rămase în aluniș, noi am intrat în curte și aici s-a întîmplat un lucru neprevăzut. Curtea Casei de vînătoare era pavată cu plăci de piatră mari și lucioase, iar încălțămintea Țiganului era țintuită. Începu să tropăie ca un cal și pașii îi răsunară într-așa un hal, încît putea trezi și morții. Ne-am oprit imediat.

Avînd impresia că discutăm ceva obișnuit, am examinat situația care se arăta foarte complicată. Chiar dacă ar fi umblat în vîrful picioarelor și tot i s-ar fi auzit pașii. Ce să mai vorbim cînd am fi ajuns pe terasă ! Căpitanul ar fi deslușit pași de bărbat și tot planul nostru s-ar fi dus de rîpă.

— Eu mă duc înainte, am zis, iar tu apropie-te încet. Am să te aștept în fața ușii și cînd vei fi aproape, voi bate. Îndată ce el deschide, tu dai fuga și năvălim în cameră.

Țiganul încuviință din cap.

Bocancii mei de munte cu care plecasem de acasă acum două luni de zile își tociseră tălpile, așa că puteam călca cu ei ca o pisică.

Am urcat scările primei terase străduindu-mă să par cît se poate de liniștită și m-am îndreptat spre a doua terasă. Aici, însă, s-a întîmplat ceva în fața căruia tot planul nostru nu mai făcea doi bani. Am acționat aproape fără să mă gîndesc. Nu-mi pot da seama de ce-am procedat astfel, dar era unica soluție și n-avea nevoie de nici un fel de lămurire. Doar așa trebuia procedat.

Cînd treceam pe lîngă lavoare am văzut un bărbat în flanelă care se aplecase asupra unuia din ele și se spăla pe față. Am zărit pentru o clipă profilul cu mustățile subțiri. În timp ce noi coboram prin pădure, căpitanul ieșise din cameră.

M-am întors și am intrat după el. M-am oprit la doi metri în spatele lui. Continua să se spele fără să mă vadă. Totdeauna mi-am închipuit că o să-l împușc în piept și acum nu aveam această posibilitate. Atunci am strigat ceva. Cred că „Ianakiev" sau „Căpitane Ianakiev !" nu-mi dau seama ce, dar îmi amintesc un singur lucru : glasul nu era al meu, ci cu totul altul, un glas străin, și în mine a rămas senzația din clipa aceea, că omul care stă lîngă căpitan nu sînt eu, ci un spectator care se uită curios la ce se întîmplă. Apoi am acționat simplu, instinctiv.

Căpitanul s-a îndreptat de șale și s-a întors spre mine, holbîndu-și ochii verzi.

În fața mea s-a ivit deodată pieptul lui lat, îmbrăcat în flanelă albă. Am tras de trei ori în el. Din cauza tensiunii nu-mi dădeam seama ce se întîmplă. Corpul mare începu să se îndoaie încet ca un carton udat cu multă apă și s-a prăbușit la picioarele mele. În clipa aceea a năvălit în fugă Țiganul și, mai tîrziu mi-a explicat că m-a dus pe brațe din spălător și m-a tîrît pe scări. Amintirile mi-au revenit abia în curte. Știu că fugeam în pădure, dar cu un efort extraordinar, ca și cum inima îmi devenise de două ori mai mare și îmi astupa gîtlejul ; aerul îmi ieșea

din piept şuierînd. Abia la ascunzătoare ne-am oprit pentru cîteva minute. Începu să mă zguduie o febră nervoasă. Îmi amintesc că mă clătinam înainte şi înapoi şi nu-mi puteam coordona deloc mişcările. Ţiganul îmi spunea ceva, dar nu-l înţelegeam. Am simţit o arsură puternică pe obraz, capul mi s-a cutremurat, ca şi cum în el bubuiau o sută de clopote, pentru o clipă mi-am pierdut cunoştinţa, apoi m-am aşezat pe frunziş. Profesorul îmi trăsese o palmă grozavă şi asta şi-a făcut efectul. Parcă m-am trezit dintr-un somn şi am început să-mi vin în fire. Am sărit în picioare şi am tras de ei ca să fugim.

Am dus-o tot într-o fugă. Conform planului stabilit am ajuns la detaşament dimineaţa. Patruzeci de kilometri în şapte ore ! Mi-amintesc doar că m-am culcat imediat în izbă. M-au lăsat să dorm o zi şi o noapte la rînd.

CAPITOLUL XIX

DA, AȘA ESTE, IRINA A UCIS UN om, dar eu știu care au fost motivele acțiunii. Cu toate că am fost informată despre acest omor în cele mai mici amănunte, nu-l leg de dînsa. S-a întîmplat un lucru care trebuia să se întîmple și atîta tot. Nimic n-o leagă pe Irina, așa cum o cunosc eu, de această poveste și eu mă gîndesc la întîmplarea din anul 1944 ca la un fapt citit în cartea de istorie... Numai o dată, o singură dată, Irina a încercat în fața mea să-mi explice toată treaba. Mi-a spus cam așa :

— Trăiam cu convingerea că înlăturarea lui Ianakiev e obligatorie, că lucrul face parte din mersul evenimentelor, reprezintă o necesitate absolută și că orice om normal, cînd i se va cere, va executa această acțiune, fiind obligat s-o ducă la bun sfîrșit. Dacă n-o va îndeplini se va situa singur în afara regulei unanim acceptate, în afara cerințelor normale ale societății. Aceasta este explicația cea mai generală pe care o pot da astăzi, însă atunci am ac-

ționat în conformitate cu nevoile practice ale momentului — ordinul comandantului detașamentului. Asta e tot! Înțelegi, fata mea, există două armate inamice care stau față-n față... Tu ești soldatul uneia din ele. Ceilalți sînt pentru tine vrăjmași... Orice alte considerente cad.

După cum am mai spus, pentru mine zilele la Casa de odihnă se scurgeau cu gîndul la Irina. Sînt convinsă că fiecare om trebuie, într-un anumit moment din viața sa, să stea deoparte și să se examineze frumos, să se cerceteze pe el însuși. Cu toate că poate încerca cele mai mari primejdii și spaime în fața unei asemenea priveliști, cred că e necesar să stea deoparte și să se examineze. Nu în sensul dacă e blond sau șaten, gras sau slab, ci să privească în sinea sa, în mintea sa și să vadă ce se întîmplă acolo, ca să știe cum o va duce mai departe. Iarăși repet, treaba asta nu e ușoară și desigur trebuie să fii deosebit de inteligent și de isteț ca s-o poți face cu folos. Pentru că te poți cerceta cît vrei, însă dacă n-ai minte ca să te vezi așa cum ești, atunci n-ai făcut nici o scofală. Spun toate acestea ca să vă dați seama că nu sufăr deloc de prezumțiozitate inutilă și cînd povestesc anumite fapte nu știu dacă le apreciez în mod just, ori nu. Sincer vorbind, în tot ce-am relatat pînă acum, întrezăresc numai o singură pată luminoasă, episodul cu acel băiat numit Ștefan și prietena sa Irina, pentru că istoria lor are o urmare la care am participat direct, ba mi-am asumat chiar o anumită răspundere, dacă trebuie să ne exprimăm acum mai actual... Dar fiecare lucru la timpul său.

A doua zi, pe înserate, exact cum mă anunțaseră, au sosit și prietenii mei. Au jucat, bineînțeles, o întreagă scenă: cum au cutreierat tot muntele în căutarea mea, din cabană în cabană, de la o Casă de odihnă la alta etc.

Eu m-am prefăcut că le dau crezare, deoarece mi-era indiferent, de vreme ce acum tot ajunseseră aici. Dealtfel, nici n-aveam cum da vina pe tatăl meu, deși era clar că el mă trădase, dar o făcuse cu cele mai nobile senti-

mente, în dorința de a-mi face zilele cît mai plăcute, închipuindu-şi că mă plictisesc la Casa de odihnă.

El nu putea şti că zilele mele sînt pline de cele mai luminoase gînduri despre Irina, în pofida celor petrecute nu de mult. Era convins că eu sînt un mic şarpe, cu limbă rea şi nu-şi putea da seama că, în realitate, am o fire blîndă, că în fond pot fi şi foarte tandră, capabilă de o mare iubire, numai că pînă acum n-am avut ocazia să mă arăt în această ipostază. Dealtfel, cinstit vorbind, pînă-n prezent nimeni nu m-a văzut foarte tandră şi sociabilă în afară de Irina, în cursul ultimilor doi ani, înainte de a pleca şi poate de acel băiat, Ştefan, dar aici căldura mea sufletească avea o cauză pur profesională. Cam asta ar fi de spus cu alte cuvinte.

Prietenul meu Miladin — vorbind cu îngăduință — este uscățiv ca o cămilă din Sahara, din acelea cu o singură cocoaşă, dacă nu socotim şi nasul său ca pe o a doua, mai mică. Vreau să spun că este deosebit de înalt şi de aceea îi vine greu să-şi țină drept întregul schelet. Altfel e foarte cumsecade ca şi animalul cu care seamănă şi la fel de răbdător, numai că are un cusur — vorbeşte mult.

El îi conducea pe ceilalți doi. Aştia erau prietenii mei Petrun şi Nikola. Primul este un băiat foarte frumos şi dacă n-ar fi atît de tăcut, complet lipsit de fantezie şi nemaipomenit de leneş, ar fi putut să-mi placă, să-l consider ceva mai mult decît un camarad obişnuit. Nu e deloc rău să ai pe lîngă tine un băiat frumos care atrage privirile celorlalte fete, şi pe care-l porți după tine ca pe o podoabă, ca pe o reclamă proprie. Aşa şi este. Dar acest om este incredibil de leneş ; are şi o teorie a sa în privința asta, încît toată fascinația datorată frumuseții sale dispare. Însă ca să-ți țină tovărăşie e numai bun. De obicei, în orice grup există actori şi spectatori. Trebuie să existe cel puțin cîte unul din ambele genuri. Închipuiți-vă un grup numai din actori, în care fiecare îşi are „specialitatea" sa, după cum se exprimă Sava Dobroplodnii. Dacă n-are cine să facă pe publicul, se vor mînca între ei, vor izbucni certuri foarte serioase din pricina invidiei pe seama creației. Dar dacă se află cel puțin un spectator care să țină locul publicului, opiniei publice şi criticii,

atunci în acest grup toate vor fi în ordine. Buna dispoziție va fi excelentă și se vor desfășura spectacole la nivel înalt. La noi, spectator declarat era acest Petrun, leneșul, care poate, totuși să rîdă la nesfîrșit, să suporte orice gen de amuzamente și de capricii.

Nikola are o fire poetică. Scrie cîte ceva, i s-au publicat chiar unele producții de-ale sale, dar ascunde acest fapt. Dealtfel, se pregătește pentru cea mai prozaică meserie — urmează economia transporturilor. Este un băiat îndesat și rotofei, avînd înfățișarea unei odrasle de măcelar, după cît de bine pare hrănit. Altminteri are o mare sensibilitate sufletească, de vreme ce scrie versuri. Facă Domnul ca într-o zi să ne ofere vreo surpriză plăcută cu vreo cărțulie de-a sa, și eu să mă pot lăuda, la nevoie, că cunosc un poet, să mă mîndresc cu el, cum s-ar spune.

I-am dus să ne plimbăm prin pădure.

— Noi am crezut că ți-a picat vreo moștenire și te-ai dus s-o iei în primire — zise Miladin. Am și planificat două petreceri în contul ei. Dar tu ai plecat la munte. De ce n-ai fluierat ? Putea să mai vină cineva dintre noi cu tine...

— Și ce nevoie aveam ? l-am întrebat eu.

— Nu rupe legătura cu viața și cu mediul tău, fata mea, interveni gravul poet. Acestea sînt semne de aroganță. Ori la noi există o egalitate socială și nimănui nu-i este permis să umble cu nasul pe sus.

M-am oprit, m-am întors către ei și i-am cercetat pe fiecare în parte.

— Păi, voi pentru asta ați venit ? Să mă bateți la cap ?

— Nu — făcu Miladin. Noi am venit pentru că te iubim.

— N-am nevoie.

— Eu ți-am spus, fata mea, că dacă tu n-ai nevoie, avem noi nevoie să iubim pe cineva.

— Haide, replicai. Ai tu pe cine să iubești.

— Nu mai am. În afară de mama și de tata. Sînt un abandonat. Mi-a spus că sînt foarte lung și că să mi caut o basketbalistă... Și ea și-a găsit pe cineva mai potrivit pentru statura sa... Un bătrîn de vreo treizeci și ceva de ani. Ai putea să-mi explici de ce tot umblați după oa

meni în vîrstă ? Acesta este un fel de complex. Vă omorîți complexul de inferioritate dînd în brînci după tipi cu favoriți de argint.

— Nu e vorba de mine. După cum vezi, umblu cu de-alde voi, care aveți toți dinți de lapte.

— Mai e și unul cu colți. Ăla care zboară — se auzi glasul lui Nikola.

— În primul rînd el are fix douăzeci și șase de ani. Și-n al doilea rînd am stabilit că pe această temă nu avem ce vorbi. E clar ?

I-am privit cu multă compătimire.

— Ne punem cenușă în cap — adăugă Nikola și se așeză pe vine, presărîndu-și pe cap un pumn de ace de pin.

— Bebișor, să ne mai repeți din cînd în cînd despre ce avem voie să vorbim. Altfel s-ar putea să mai greșim.

— Despre Tom Jones — interveni dintr-o dată Petrun, înecîndu-se de rîs la propriile lui cuvinte. I se păruse că făcuse o glumă grozavă, dar nimeni nu și-a dat seama. Negăsind aprecieri, s-a întors la rolul său indolent, de spectator.

Nikola se curăța cu osîrdie de ace.

— Lasă-mă să ți le scot eu — i-am propus eu serviciile mele.

El îngenunche, își ridică mîndru capul și închise ochii.

Miladin zise, uitîndu-se cu drag dintr-o parte.

— Și eu vreau...

— Ce ?

— Să mă cauți în cap.

— Presarăți-l cu ace...

— Al meu e plin cu tot felul de lucruri...

— Vezi, de aceea nu te pot ajuta. Nu este specialitatea mea... Dar aceste ace am să le păstrez ca amintire. Sînt patru... O scumpă amintire de la un poet !

— Hai, și tu, nu mai fi supărată — interveni Nikola, cuprins pe neașteptate de modestie ; așa reacționa întotdeauna cînd se amintea despre virtuțile sale literare.

În pădure începu să amurgească. Se auzi clopotul de la Casa de odihnă. Administratorul manifesta pentru mine o grijă emoționantă.

— Hai să te ducem înapoi, zise Miladin.

— Nu vreau, refuzai. Nu vreau să vă las în pădure pe seama cumătrului-lup.

— O să te aşteptăm afară.

— N-o să-mi fie plăcut.

Am găsit o poiană şi ne-am aşezat în cerc. Numai Petrun rămase în picioare.

— Stai jos ! îi spusei.

— Imposibil !

— De ce ?

— După asta o să-mi fie greu să mă ridic... Mi-e lene...

— Hai, spune-mi şi mie, de ce eşti aşa de leneş ? Ştii, de cînd sînt aici, numai la asta m-am gîndit : cum poţi fi atît de leneş ? N-ai s-o termini bine, ţine minte vorbele mele !

Petrun se scărpină după ceafă. Se prefăcu că meditează şi atunci i-am auzit pentru prima oară teoria :

— Iată ce este, stimată Maria. Tu eşti harnică. După cîte ştiu, ai ajuns să cîştigi cîţiva bani cu seringa ta. N-are importanţă că profiţi de nenorocirea oamenilor ! Faptul nu mă interesează, dealtfel oamenii au nevoie de ajutor. Cu atît mai mult cu cît am băut cel puţin trei sticle cu coniac „Pliska" din mijloacele tale modeste... Dar nu toţi pot fi harnici. Dealtfel nici nu e necesar. Asta e pur şi simplu o problemă de cod genetic. Lenevia e codificată în sine, nimeni n-are dreptul să mă certe şi nici eu n-am dreptul să protestez împotriva propriei mele sorţi. După mine, societatea este astfel împărţită, încît pentru leneşi se poate găsi totdeauna un loc bun şi liniştit, care să nu le atingă simţămîntul propriei lor demnităţi. Iar al meu, după codul meu genetic, este foarte dezvoltat... Asta e tot.

— Minune ! strigă Miladin. — Cîtă energie mintală risipită în zadar ! Ascultă Perune, în toată viaţa ta n-ai rostit atîtea cuvinte. Nota cinci !

Miladin îi spunea frumosului, Perun, ca acelui zeu al strămoşilor. Petrun, frumos ca zeul Perun...

— Frumos şi leneş, zisei. Asta-i cea mai proastă combinaţie.

— Cei frumoşi au dreptul la aşa ceva, rosti poetul. Lenevia constituie privilegiul lor.

Petrun îşi clătină capul cu un aer foarte satisfăcut.

— Da, dar cu asemenea lenevie, n-are succes la fete — continuai eu...

— Şi el te iubeşte, declară Miladin.

— Mulţumesc, mă înclinai eu. Numai că nu ştiu cum se face că mă iubiţi cu toţii... Aţi putea să-mi explicaţi ? M-ar bucura să aud.

Se lăsă tăcere. Se gîndeau probabil la întrebarea mea.

— Cum să răspundem ? întrebă Miladin. Pe rînd ?

— Poate fi şi o discuţie în comun.

— Iată cum e treaba... începu lunganul. Un om aşteaptă o viaţă întreagă să întîlnească pe cineva... femeia unică. Înţelegi, fata mea, femeia unică ! Dar ea nu apare. Poţi să dai tîrcoale în fiecare zi tuturor cafenelelor din Sofia şi tot n-ai s-o găseşti. Unde s-o cauţi ? Toate sînt la fel. Au un mod raţional de a gîndi : dacă pornesc la drum cu cineva, trebuie să ştie ce vor primi pentru asta. Interesant ! Să nu treacă de la ele mai mult. Dau şi eu, dai şi tu. Vor mereu să primească ceva în schimb. Ei, şi un băiat ca mine, îndată ce simte că lucrurile sînt aşezate pe asemenea principii, devine dezamăgit. Burghezie ! Cea mai josnică burghezie !

— Eu credeam că ai să vorbeşti despre mine !

— Păi asta şi fac. Cu tine problema nu se pune aşa. Nu există dau-iau. Tu eşti tabu, cum s-ar spune, eşti foarte departe de noi, deşi te vedem zilnic. Şi ne eşti prietenă ; dealtfel mi-eşti foarte dragă ; nu ştiu cum şi de ce. N-ai ce-i face. Asta e, te iubesc şi... gata ! Dacă-ţi place !

— În realitate eşti, dacă ne-am exprima... oarecum ştiinţific... eşti un fel de ideal, adăugă Nikola.

Simţeam cum plutesc de încîntare.

— Măi, să fie, mă speriaţi ! m-am mirat eu, uitîndu-mă la Petrun, ca să pufnim amîndoi în rîs, dar, cine ştie de ce, el nu avea chef de aşa ceva.

Miladin şi grăsunul de poet căzuseră pe gînduri. Începu să-mi fie cald. Băieţii ăştia făceau pe serioşii. Tristeţea mă năpădea în torente.

— Bine — zisei. Cortina ! Piesa a luat sfîrşit. Acum să vorbească Petrun, pentru că el nu poate juca.

Petrun ridică din sprîncene. Căuta răspunsul undeva, printre vîrfurile pinilor. Ezita.

— Sincer ?

— Desigur.

— Eu sînt un leneș. Asta explică totul. Te iubesc fiindcă te văd zilnic. Pe nici una dintre fete n-o văd atît de des.

— Iată, acesta este un lucru cert... Ați văzut ? Asta e adevărul. Iar voi vă înșelați. Totul se datorește relațiilor noastre apropiate. De aceea am fugit, ca să mă uitați. Departe de ochi, departe de inimă.

După asta am sărit în picioare, l-am atins pe Petrun pe obraz și i-am strigat :

— Prinde-mă !

Am zbughit-o din toate puterile. M-am oprit după un copac. Petrun întinse piciorul și atinse fundul lui Nikola.

— Prinde-mă, zise și se sprijini de pin, parcă ar fi vrut să se lipească de el.

Nikola se ridică. Miladin o rupse la fugă. Grăsunul se îndreptă pe neașteptate spre mine. Se rostogolea ca un ursuleț în urma mea, dar tot nu putea să mă ajungă. Atunci schimbă brusc direcția și-l surprinse pe Miladin cel cu nasul coroiat. Îl apucă și porniră val-vîrtej mai departe printre copaci. Eu țipam, în timp ce Miladin mă urmărea cu picioarele sale lungi, care-l ajutau teribil, dar îl și încurcau fiindcă nu putea coti brusc pe după copaci. M-am dovedit neașteptat de sprintenă, a fost imposibil să mă prindă careva. Am fost chiar surprinsă de mine însămi. Pentru prima dată acest mic grup se juca de-a leapșa. Poate vreodată o să încercăm și printre mesele din cafenea. Miladin renunță să mă mai fugărească și se îndreptă ostenit spre Petrun, care continua să sprijine copacul.

— De la mine a început, cu mine se sfîrșește, zise frumosul. Așezați-vă să vă lingeți rănile.

— Nu mai stăm, replicai eu. De-acum pornim... Eu am casa mea. De odihnă. Or să se neliniștească din pricina mea...

Se echipară toți trei, parcă s-ar fi pregătit pentru un drum lung, iar eu am luat-o înainte, ca ghid, pe cărările care îmi deveniseră atît de cunoscute. Mă simțeam ca o stăpînă a pădurii și a muntelui, în timp ce mergeam în

fruntea micului grup. N-aș putea explica precis cum de mi-a venit dintr-o dată dorința să-i expediez. Se pare că era vorba tot de acea nerăbdare, despre care am mai vorbit, care parcă începea să mă chinuiască pe dinăuntru, undeva, în piept. Pînă la venirea mea la munte poate că sălășluise în mine, dar era amorțită. A apărut prima oară în seara comemorativă care a decurs cu flori și sărutări. S-a trezit dintr-o dată și imediat ce-am făcut cunoștință cu ea, am simțit că nu mai puteam una fără alta și a rămas în mine ca să apară totdeauna cînd socoate că e indispensabilă. Ea mă transporta pe negîndite într-o altă lume, unde apărea ca prin ceață chipul Irinei, ca o pată strălucitoare în care erau cuprinse și glasul și privirea ei, ultima străbătînd prin perete de îndată ce se apuca să-mi depene amintirile.

— Cînd vei cobori în oraș ? mi se adresă Miladin.

— Nu știu... Mai am două săptămîni.

— N-ai să reziști... Te cunosc eu.

— S-ar putea să rezist. La urma urmei, asta e treaba mea... Nu vă interesează pe voi.

Le auzeam pașii pe covorașul moale din ace de pin. „Buni băieți, mă gîndeam, bine că au venit. În fond, ar trebui să le mulțumesc. Fără ei, cine știe cum aș fi petrecut seara asta. Sînt o nerecunoscătoare ! De ce n-oi fi în stare să rostesc nici un cuvînt amabil ?“

— Măi băieți — le zisei —. Vă mulțumesc, totuși, că ați venit. Că m-ați căutat prin toate cabanele... Ce s-ar face omul fără prieteni ?

— Totdeauna am afirmat-o — vorbi Nikola. Ține-te de noi și nu te teme de nimic. Un om în afara societății este un zero absolut...

— Maria, aseară poetul și-a luat restanța la materialism dialectic. E încă sub impresia asta, îmi comunică Miladin.

— De ce n-ați adus ceva de băut ?

— Am aminat pînă te-ntorci.

— Dar dacă nu mă mai întorc ?

Am spus cuvintele astea și m-am oprit. M-am întors brusc cu fața spre ei. Într-o clipă m-a cuprins dorința să văd ce vor spune acești băieți, ce vor face, dacă se va

întîmpla să dispar, pur și simplu, dacă nu voi mai exista pentru ei.

Mă înconjurară.

— Tu vorbești serios ? mă întrebă Petrun.

— Totul se poate întîmpla, răspunsei eu încet.

— Aveam un fel de presimțire, zise Nikola, că ne vei părăsi. Era imposibil ca fericirea noastră să dureze la nesfîrșit.

— Nu rîde... S-ar putea să ți se pară într-adevăr trist.

— Nu rîd.

Miladin stătea aplecat. Dacă s-ar fi apropiat încă puțin, ar fi atîrnat ca o streașină deasupra mea sub care m-aș fi putut ascunde pe o vreme urîtă.

— Unde pleci ? mă întrebă el.

— Secret... O să vă amintiți de mine ? Ce-o să ziceți ?

— Sau frumos, sau nimic, răspunse Nikola.

— Ce-o să vă amintiți ? repetai întrebarea.

Se lăsă o scurtă tăcere. Se gîndeau serios ; stăruința mea îi determinase să mă creadă.

— O să țin minte totdeauna întîmplarea aia cînd mi-a fost tare rău și tu m-ai dus acasă, zise Miladin.

— A, îmi amintesc. Erai cam amețit.

— Da... m-am simțit foarte rău... Și tu mă conduceai prin tot orașul, iar eu nu voiam să merg dacă nu mă sărutai... Iar tu îmi făceai pe plac. Și iar mergeam... și iar mă sărutai ca să pornim...

— Ce era să fac ?... Erai beat turtă !

Miladin rise. Nu era o perfidie, însă ceva asemănător.

— Tu credeai că eram beat mort... dar nu era așa. Iartă-mă, mă prefăceam ca să mă săruți... Asta o să-mi amintească de tine mereu, mai ales în cele mai grele momente.

— Aha, am clătinat eu din cap, e clar. Și de ce mi-ai mărturisit asta ?

— Cum de ce ? Nu pleci ?

— A, da... Bine. Uite ce-am să-ți spun acum. Cum te-ai simțit tu, nu mă interesează. Pentru mine erai beat. În afară de asta, te-am sărutat pe obraz. Dealtfel și meseria mea este de așa natură, ca să dau ajutor... Următorul.

Nikola privi spre Petrun.

— Zi-i tu — făcu acesta din urmă.

— Iată ce este — începu grăsanul cu ezitare. N-am nimic concret să-mi amintesc. Așa mi se pare... Vrei să fiu sincer ?

— Da.

— Atunci uite... Știi doar că un om își poate închipui tot felul de chestii, orice vrea... Bineînțeles dacă are fantezie. Gîndindu-mă la tine, nu-mi voi închipui lucruri concrete, ci așa ceva, care se poate să nu se fi întîmplat cu-adevărat. Mă înțelegi ?

— Nu, am răspuns ironic. Ești foarte dificil de priceput. Numai că, închipuindu-ți, n-o să-ți fie ușor. Eu, dacă vrei să știi, sînt pentru trăirile reale.

Ridicol era faptul că tocmai eu am spus asta. Pentru mine era caraghios, nu pentru ei, fiindcă erau convinși că radiotelegrafistul există.

Nikola ridică din umeri — fiecare cu gusturile sale... Așa e. Dar care erau ale mele ?

— Pentru un leneș ca mine este fantastic de greu să-mi amintesc ceva, zise Petrun... — Eu nu trăiesc cu amintirile, ci numai în prezent. Ce-mi pică din cer. Așa că am să aștept să te întorci... Eh, o să-mi lipsești, dar nu ca o amintire, ci ca un scaun gol din cafeneaua noastră... Asta e tot.

A sucit-o. În general leneșii sînt oameni vicleni. Am observat asta.

— Bine, zisei. Sînt mulțumită... Haide, acum, conduceți-mă acasă !

Am trecut ca un iureș pe lîngă Casa de odihnă. Înăuntru se vedeau siluetele domnilor, aplecați asupra mesei : cinau. Deodată mă apucă foamea. Am simțit o poftă sănătoasă.

După asta m-am despărțit de prietenii mei. Am promis că le voi da de veste înainte de a pleca. Minciuna trebuia susținută, altfel s-ar fi creat o stare neplăcută, mai ales că-i făcusem să se mărturisească.

Despărțirea a fost ușor emoționantă. S-au aplecat spre mine, oferindu-și obrajii. Numai cel al lui Miladin avea barbă aspră, ceilalți — un fel de puf ca la copii.

Le-am făcut mult timp semne cu mîna, apoi am pornit spre Casa de odihnă.

Trebuie să vă spun că atunci, pentru prima dată, am discutat cu ei asemenea subiecte. Dintr-o dată mi-a trecut prin cap, mergînd singură prin întuneric pe cărarea dintre copaci, de ce mi-or fi făcut toți declarații de dragoste ? Poate că tata le spusese cine știe ce, ori și-au dat singuri seama cînd m-au văzut că ceva nu e în ordine cu mine, cu starea mea generală și s-au gîndit că ăsta e mijlocul cel mai potrivit ca să-și manifeste solidaritatea. Ce-i trebuie unei fete ca mine ? Nimic altceva decît să se știe că este iubită... Nebunaticii mei prieteni sînt băieți buni.

CAPITOLUL XX

ÎN TIMP CE CINAM, ÎMI ȚINEA tovărășie numai Ștefan nr. 2. Ceilalți terminaseră și n-au considerat necesar să rămînă la masă pentru mine, ba poate dinadins au plecat manifestînd un tact și o discreție deosebită ca să ne dea posibilitatea de a rămîne singuri. Această părere a trecut ca un vînt ușor prin capul meu și dusă a fost. Se poate să fi fost așa, de unde să știu, cum să fiu sigură ce gîndeau acești bărbați în toată firea, ce pricepeam eu din psihologia masculină? Mai nimic. În schimb, în ceea ce-i privește pe prietenii mei, pot spune oricînd, cu mare exactitate, încotro le zboară gîndurile.

— În timp ce lipseați, v-a căutat cineva la telefon, îmi spuse Ștefan.

— Desigur, tatăl meu.

— Nu cred... Era mai degrabă glasul unui băiat, al unui bărbat tînăr... Doar dacă tatăl dumneavoastră are o voce tinerească.

În fond, cum era glasul tatei ? Nu era prea bărbătesc, dar exista în el și ceva ofilit, uscat, încît nu putea trece drept tineresc. Va să zică, după toate probabilitățile, m-a căutat Ștefan. Eram necăjită că n-a dat de mine.

Am simțit dintr-o dată cum mi se aprinde din nou interesul pentru acest băiat, sau mai degrabă pentru povestea pe care mi-o spusese. Ce s-o fi întîmplat cu Irina care aștepta un copil ? Nu cumva o fi pățit ceva, ori poate s-a căsătorit și atunci totul e-n ordine ? În fond, o ieșire convenabilă din acest impas pentru ea, însemna o situație proastă pentru Ștefan.

Nu o dată mi-am amintit de sentimentul meu de datorie profesională exagerat de dezvoltat, sau dacă întrebuințăm un termen de specialitate, hipertrofiat. Cu siguranță că asta a fost cauza pentru care, atunci la masă, m-a cuprins o dorință chinuitoare de a vedea ce s-a întîmplat cu ei și să-i ajut dacă aveau nevoie de mine.

— Și n-a spus nimic — l-am întrebat pe Ștefan Nr. 2 — că va reveni, sau altceva ?

— Nu. Mi s-a părut că e grăbit. Părea foarte neliniștit. L-am întrebat ce să vă comunic, dar el a zis : „Nimic". Parcă a murmurat ceva, cum că va reveni. Nu mi-a spus nici măcar mulțumesc sau la revedere. Ar trebui să-i faceți observație, cînd veți afla cine a fost.

— Am să-i fac — spusei. Îmi închipui cine e... Bănuiți și dumneavoastră ?... Cu siguranță că a fost băiatul care vrea să se însoare cu... parcă v-am mai povestit despre el ?

— Da, da, îmi amintesc. Cu fata aceea care a rămas însărcinată cu altul. Nu ?

— Exact.

Trebuie să spun că atunci am simțit o ușoară părere de rău că am făcut cunoscută unui om străin povestea lui Ștefan și a iubitei sale. Acest lucru era totuși un secret, care-mi fusese încredințat aproape ca unui cadru medical, adică fără dreptul de a-l dezvălui. Dar, sincer vorbind, m-a cuprins și o mare dorință de a schimba cu cineva cîteva cuvinte despre acest subiect. Iar Ștefan Nr. 2 părea un om cu bun simț și discret. Pe lîngă asta el nu știe și nu va afla niciodată cine sînt personajele. Își făcuse o părere în legătură cu această problemă, o

părere foarte limitată, ca a unui om cu ochelari de cal, sau ca a unui bătrîn, cu toate că încerca să pară tînăr. Nu se apucase încă să-mi dea sfaturi, fapt pe care dealtfel îl aşteptam în orice clipă.

Iată care au fost considerentele care m-au determinat să discut despre povestea lui Ştefan în faţa lui.

— Să ştiţi că mi-am schimbat părerea în această problemă — îmi zise Ştefan Nr. 2. În fond lucrul în sine poate fi apreciat ca o acţiune foarte nobilă, să te căsătoreşti în asemenea împrejurări...

L-am privit cu suspiciune. Am încercat totdeauna o bănuială cînd cineva îşi schimba cu uşurinţă gîndurile. De la un asemenea om te poţi aştepta la orice.

— De ce v-aţi schimbat părerea ?

— Pentru că există şi cazuri rare care au la bază cele mai pure impulsuri. Cazuri foarte rare.

— Vedeţi — zisei. Cînd un om iubeşte, asta nu înseamnă că e vorba de un impuls.

— Aveţi dreptate, m-am exprimat greşit... Dar dacă un om face una ca asta, chiar din cea mai pură... şi mai înflăcărată dragoste... — aici el surise uşor — poate veni o zi cînd fata îl va dezamăgi şi, în general, această enormă dragoste înflăcărată să nu i se mai pară chiar atît de mare şi să înceapă treptat a se stinge. Şi atunci ? Ştiţi ce se va întîmpla atunci ? Dintr-o dată, cu o precizie uimitoare, el îşi va aduce aminte... de împrejurările în care s-au căsătorit. Înţelegeţi, aici e toată treaba. Enorma dragoste va fi înlocuită cu o enormă nefericire.

Am rămas pe gînduri. Jurnalistul avea, bineînţeles, oarecare dreptate. Dintr-o dată mi-am dat seama că un om, ca să poată vorbi despre asemenea pericole viitoare, trebuie să fi avut el însuşi experienţă, cine ştie cîte amărăciuni nu i-or fi strîns inima ?... Şi poate că orice om cu o experienţă de viaţă este înclinat să ajungă la astfel de temeri, doar cunoscuse cazuri de tot felul. Ce nu oferă viaţa ? În general, judeca lucrurile ca omul cel mai obişnuit, ajuns la treizeci de ani. Pe mine, însă, mă zgîndări curiozitatea şi, nu imediat, ceva mai tîrziu, după cum veţi vedea, i-am pus unele întrebări. Aveam dreptul.

— Asta e adevărat — zisei. Dar nu e lege. S-ar putea ca iubirea lor să nu se stingă. Dacă există dragoste, dar

adevărată, pare-se că greu s-ar putea stinge... În afară de asta, chiar de-am accepta că iubirea lor va scădea, vreau să spun că omul începe să... să mai înainteze în vîrstă — era să zic să îmbătrînească, groaznică lipsă de tact, dar mi-am dat seama la timp — începe să mai înainteze în vîrstă şi totul începe să se estompeze, dar rămîne noblețea sufletească. Dacă o are, bineînțeles. Totuşi trebuie să aibă o anumită noblețe, de vreme ce s-a căsătorit cu o fată... care aşteaptă un copil.

— Nu... El a luat-o de nevastă, fiindcă era îndrăgostit orbeşte. Iubirea este egoistă ; ce tot vorbeşti de noblețe ?

— Aha — zisei maliţioasă — v-am prins în cele din urmă. Sînteţi un jurnalist pur-sînge. Vă serviţi de clişee. „Iubirea este egoistă" a ajuns o vorbă cum nici nu se poate mai ştearsă.

Ştefan nr. 2 începu să rîdă. Recunoştea. Eu, în fond, m-am necăjit fiindcă nu aveam ce să-i răspund. Toţi spun că iubirea este pur egoistă, eu însă nu ştiu, n-am trăit-o. De vreme ce toată lumea spune aşa, înseamnă că aşa este. Dealtfel, şi eu dacă mi-aş pune puţin creierul la contribuţie, mai ales dacă l-aş acorda cu munca mea profesională, aş putea ajunge la această concluzie : dragostea este o boală psihică, iar bolnavii sînt nişte egoişti îngrozitori. Şi e drept să fie aşa.

— Este un clişeu — recunoscu Ştefan Nr. 2. Dar e adevărat. Ce-i de făcut ?... În fond, fiecare adevăr reprezintă un clişeu şi atunci, dacă sînteţi împotriva clişeelor, trebuie să renunţaţi la toate adevărurile certe.

Aici eu am născocit ceva foarte înţelept şi complicat ; cum am reuşit, habar n-am !

— Adevărul are nuanţele lui. Există diferite cazuri, se petrec combinaţii din cele mai diferite. Eu nu sînt împotriva adevărurilor, însă susţin variantele. Altfel am crăpa de plictiseală. Asta e.

Voiam să fiu extrem de convingătoare, de aceea am folosit expresia lui Petrun.

Jurnalistul stătea cu capul plecat. Se gîndea la ceva.

— Vă e uşor să căutaţi combinaţiile cele mai variate, dar ele să se petreacă cu altcineva, nu cu dumneavoastră.

Nu-i așa ? Este foarte plăcut să privești ce se întîmplă. Dar dacă dumneata te încurci în vreo combinație, începi să-ți smulgi părul din cap...

Aceste cuvinte fuseseră rostite pe un ton prea vesel. În aer se simțea tristețe, deși omul din fața mea încerca să surîdă.

M-am decis să-l înveselesc. Mi-am amintit un lucru potrivit, pe care-l păstram de mult pentru orice eventualitate.

— Știți — i-am spus — m-am întrebat deseori, de ce ați stat cu capul în jos în scara aceea, cînd a fost petrecerea ?

El ridică din sprîncene, zîmbi, suspină și spuse pe un ton foarte, foarte sincer :

— Știți de ce ?... Pentru că voiam să vă plac.

Să-mi placă mie ! Mie ! L-am privit pe sub sprîncene. Cam multe mărturisiri pentru o seară... Întîi băieții, acum Ștefan Nr. 2. Greu de suportat.

Atunci el, văzînd că am rămas pe gînduri, adăugă :

— Cît mai dezinteresat. Să nu credeți nimic altceva.

— Bine — i-am spus. — Dar de unde ați știut că acest lucru o să-mi placă ?

El îmi răspunse din nou zîmbind chinuit.

— Îmi amintesc că într-o vreme cel mai mult îmi plăceau oamenii care erau gata, gata să se răstoarne cu capul în jos. Și eu vreau să plac celor tineri. De aceea, cît timp mai pot, ori de cîte ori e nevoie, am să stau în cap.

Vai ce înțelepciune tristă ! În loc să-l înveselesc, l-am silit să verse un kilogram de amărăciune. Mi s-a părut că-și bate puțin joc de mine. Atunci i-am spus :

— Să știți că mi-a fost rușine. Nu pentru dumneavoastră ; nu făceați decît ceva ciudat. Mi s-a făcut rușine că eu vă pusesem să faceți una ca asta. Părea ca o glumă proastă din partea mea. Recunosc.

— Haide, lăsați... Să nu facem o tragedie. Totul e o închipuire. Am stat în cap, fiindcă eram băut. La ce te poți aștepta de la un om beat ? Nu-i așa ?

În momentul acela din biroul administratorului se auzi telefonul. Am sărit pentru că tot timpul discuției am stat ca pe ghimpi în așteptarea lui. Desigur că era Ștefan.

Am fost însă dezamăgită. Greşisem în presimţirile mele ; era tata.

— Te-au căutat pentru o lungă serie de injecţii — îmi comunică. — Le-am explicat că nu eşti în oraş, dar ei susţin că să le faci tu. E vorba de un copil, căruia i-ai mai făcut şi altădată.

— Intravenoase ?

— Da.

— Ghicesc cine este.

— Mă întreabă cînd te întorci. Mîine mă sună din nou ca să afle. Ţin foarte mult la tine.

Era normal. Mi-era foarte greu cu acest copil. Avea zece ani şi era foarte bolnăvicios şi delicat. Venele lui erau dintre cele mai dificile, însă eu mă descurcam destul de onorabil. Ştiam că altcineva s-ar acomoda cu greu, dealtfel şi el se va simţi prost cu altă soră. Dar ce puteam face ? Pe de altă parte, injecţiile astea însemnau ceva bani, cel puţin douăzeci de leva, şi nu le puteam da cu piciorul.

— Spune-le să aştepte cîteva zile. Îi sun eu de aici, le ştiu numărul.

— Bine... Altfel, cum te simţi ?

— Ştii dumneata.

— Şi maică-ta se bucură că te-ai liniştit.

N-am spus nimic. Vestea m-a surprins. Nu în sensul că nu m-am aşteptat la acest drag interes din partea ei, ci pentru că, într-adevăr, în cursul ultimelor zile nici nu m-am gîndit la dînsa, şi am rămas mirată, asemenea unui om cînd îi vin în vizită nişte cunoştinţe de mult uitate.

Cînd m-am reîntors în sala de mese, am constatat că Ştefan Nr. 2 plecase... Lăsase pe masă un şervеţel înfăşurat. Pe el era scris cu litere mari : „Noapte bună !"

I se făcuse somn ori avea cine ştie ce treabă ? Sau poate că l-am indispus ? Lucrul cel mai probabil. De unde să ştiu eu ce poate strica buna dispoziţie a unui bărbat de treizeci de ani ?

Mă gîndeam că nu-s vinovată cu nimic. În fond, am simţit o uşurare că a plecat, fiindcă şi pe mine începuse să mă cam plictisească această discuţie. Simţeam că va aluneca pe o latură proastă. Unde mai pui că eram obo-

sită, mă plimbasem doar cu băieții, ba chiar am jucat leapșa.

M-am urcat în camera mea. Făcusem o mare greșeală că nu-mi adusesem nimic de citit. Casa nu avea bibliotecă. Administratorul ne încredința că la anul i se vor acorda niște bani în acest scop. Va să zică cititul cărților nu fusese încă planificat. M-am lungit în pat, am stins veioza și m-am pregătit pentru somn, deși era foarte devreme — doar zece.

CAPITOLUL XXI

ÎNCĂ DE LA ÎNCEPUTUL ACESTOR însemnări am făcut o promisiune. Trebuie neapărat îndeplinită, pentru că există ceva important care trebuie lămurit — pricina pentru care am fugit de acasă. Poate că trebuia să încep chiar cu această întîmplare, însă, după cum veți vedea, nu are nimic plăcut în ea, care să merite să fie povestită. Ceva îmi stă ca o greutate pe piept cînd mă gîndesc la ceea ce s-a întîmplat în ziua fugii mele. Sînt sigură că acum, cînd am să vă povestesc, voi sări peste unele amănunte; de altfel nici nu prezintă importanță.

O lună înainte de acest eveniment, am primit o telegramă în care eram anunțați că tata trebuia să se prezinte la o instituție pentru o treabă importantă. Nimeni nu i-a acordat vreo însemnătate deosebită. Era ora prînzului. După asta, tata a plecat, iar eu am ieșit și m-am înapoiat abia seara.

Încă de la intrare am simțit că se întîmplase ceva. Tata și cu mama stăteau tăcuți, unul în fața celuilalt. Era o imagine nouă pentru mine, neobișnuită, în general ei făceau parte din acea categorie de soți care și-au spus de mult ce aveau de spus și nimic n-ar putea să-i oblige acum să stea față-n față ca să discute. Ambii puteau încerca harul ăsta în altă parte, cu alții, dar nu în propriul lor cămin. Mama continua să privească țintă înaintea sa și abia-abia se putea desluși pe fața ei ceva care ba apărea, ba dispărea și care se putea numi mihnire. Chipul tatei era de-a dreptul umed. Înainte de a se întoarce spre mine își scoase ochelarii ca să-și șteargă ochii și nasul. Apoi mă privi. În spatele lentilelor ochii lui păreau roșii și de două ori mai mari. Mă uitam la el, tăcută, înfiorată, dar fără să simt o adevărată frică. Totuși în sufletul meu, încolți un sentiment nou, necunoscut pînă atunci.

Tata rosti încet cu privirea în pămînt :

— Mi-au comunicat ceva despre Irina...

Așteptam în tăcere ; vedeam numai, fără să mă mișc, cum fața tatei începu să se apropie și să se depărteze de mine.

— Mi-au spus că a dispărut... O comunicare oficială... Dispărută... Fără amănunte... Vor fi comunicate pe urmă...

Asta a fost totul. De atunci, din minutul acela a început totul, tot ce s-a petrecut cu mine în zilele următoare.

Nu știu cum reacționează oamenii la astfel de comunicări. Eu nici n-am simțit nevoia să stau. Rămăsesem în picioare, mută, ca și cum, dintr-o dată capul mi s-ar fi golit de creier, nu puteam gîndi, auzeam numai bătăile inimii în urechi. Apoi, treptat am început să-mi dau seama de împrejurări. Înainte de toate, în conștiința mea rămăsese cuvîntul : „dispărută"... Eram oarecum nedumerită că oamenii aceștia din fața mea sînt atît de disperați. A dispărut... Dar poate apărea din nou !

— Doar a dispărut, am șoptit cu un glas străin.

Tata clătină din cap.

— Așa e forma... Odată ce au comunicat oficial... înseamnă că...

Mi-am amintit dintr-o dată de scrisoarea Irinei, de micile ei pupile,... de bombe și toate celelalte... Și de tonul

acelei scrisori. Tot ceea ce a considerat necesar să scrie... fără să fie sigură că o voi înțelege... Dar a scris-o...

Eu nu sînt fatalistă, dar mă gîndesc că imensa majoritate a oamenilor, sau cel puțin fetele de vîrsta mea au așa ceva în minte și de aceea am legat scrisoarea Irinei de comunicarea primită și am dat fuga în odaia mea, unde am început s-o caut cu răsuflarea tăiată și cu mîinile tremurînde, dar cînd am găsit-o, mi-am dat seama că nu sînt în stare s-o citesc, că nu vreau s-o citesc! Așa cu scrisoarea în mîini, stăteam în patul meu și simțeam cum greutatea din pieptul meu crește, apasă din ce în ce și se face amară, tot mai amară... Am început să plîng. Am plîns mult timp...

Îmi amintesc că tata venise la un moment dat să mă liniștească. I-am făgăduit, printre suspine, că am să mă calmez, dar cum a ieșit, am continuat să hohotesc și ca să nu mă audă, mușcam perna.

În zilele următoare m-au legănat o serie întreagă de sentimente și numai din cînd în cînd, în capul meu își făceau loc gînduri clare despre Irina și, oricît ar părea de ciudat, nu erau întunecate, ci luminoase, mai strălucitoare ca oricînd, cum se reprezintă în filme, total albite, topite parcă în alb, acele scene care nu s-au petrecut în realitate și nici nu se pot întîmpla. Într-adevăr, pentru mine dispariția Irinei, trecerea ei într-o altă sferă, nu însemna cîtuși de puțin că... nu mai există (nu pot întrebuința celălalt cuvînt), însă tot ce era legat de ea, toate amintirile mele, deși nu erau prea multe, au căpătat dintr-o dată o altă culoare, parcă ar fi trebuit să le cîntăresc din nou, să le fixez noi locuri, fiecăreia locul ce i se cuvenea. Îndată ce apărea un gînd nou despre ea, se căsca, pe nesimțite, un gol apăsător în mine, dar continuînd să mă gîndesc mai departe, golul se umplea, apăsarea dispărea și exact atunci, după cum v-am mai spus, veneau amintirile în alb. Această capacitate de a chema amintirile mele albe despre Irina devenea tot mai puternică și la Casa de odihnă îmi dispăruse golul acela, apărînd numai Irina, învăluită în noua culoare în care o scufundasem.

Amintirile noastre comune nu erau numeroase. În ultimii doi ani devenisem prietene adevărate, dar n-o pu-

team vedea prea des — cel mult de două-trei ori pe lună. Irina îmi povestea despre viața ei și din toate cîte le trăise făcea un fel de amestec nou... cred că le dădea un sens. Vreau să explic acest lucru : trebuia, simțea nevoia să extragă unele concluzii din viața ei... Îmi dau seama că nu-i venea ușor, fiindcă o făcea în fața mea — înseamnă că avea încredere în capacitatea mea de înțelegere. Deși, mă gîndesc că s-ar putea ca ea să fi avut nevoie tocmai de un astfel de auditoriu cu o inimă foarte curată pe care să poți scrie ce pofțești. De fapt ea nu-mi vorbise niciodată așa, asemenea lucruri ca cele descrise în ultima ei scrisoare. Era cu totul aparte și am să reflectez mult timp asupra ei...

Iată ce s-a întîmplat în ziua cînd m-am hotărît să pornesc unde oi vedea cu ochii.

Era dimineață. M-am trezit tîrziu, după o noapte de insomnie. Mă durea capul, mă simțeam complet amețită și nu-mi venea să mă scol. În camera vecină se auzeau glasuri. Ușa mea, cine știe de ce, era întredeschisă, așa că puteam auzi tot. Discutau părinții mei. Se pare că în ultimul timp descoperiseră dintr-o dată un interes puternic și neașteptat unul față de altul, pentru că i-am găsit de cîteva ori conversînd. Nu știu de ce, dar atunci cînd apăream eu, tăceau. Credeam că vorbesc despre Irina și tac să nu mă indispună, fiindcă vedeau că nu suport ușor...

În dimineața aceea am fost martoră la următorul dialog :

— Poate că cel mai bun lucru ar fi să dăm un anunț la ziar — spunea mama.

— Se poate... Dar o să avem necazuri. Îți dai seama ce înseamnă... sute de telefoane.

— Haide, haide, mereu ți-e teamă de ceva, totul ți se pare complicat. Nu mai ține chiar atît de mult la tihna ta ! Fă un sacrificiu o dată în viață.

Așa vorbea mama întotdeauna cu el, în general cînd vorbea cu un ton de nemulțumire în glas. Poate că merita, nu știu exact ; simțeam că este ceva în atitudinea lor, un fapt petrecut mai demult și care i-a otrăvit, dar acest fapt nu-mi era cunoscut și nici n-avea să-mi fie vreodată.

De multe ori m-am hotărît să nu mai dau atenție, dar tonul mamei mă irita. Uneori mă cuprindea mila pentru amîndoi ; cum puteau trăi de ani de zile în această dispoziție sufletească ce-i cuprindea de îndată ce treceau pragul casei ?

Tata nu-i răspunse îndată ; trebuie să vă spun că el nu replica la tonul ei, dar indiferența cu care suporta și cele mai aspre observații era mai înfiorătoare decît orice fel de răspuns.

— N-ar fi mai bine — propuse el — să ne sfătuim cu un avocat ? Există astfel de mijlocitori care fac toată treaba.

— Prostii ! Îți dai seama cît iau acești indivizi ? O să ne jecmănească. Ei se înțeleg totdeauna în secret cu cumpărătorul și încasează o parte din sumă.

— Este unicul mod ca să nu se difuzeze prea mult această poveste.

— De ce ?

Întrebarea se dovedi dificilă, pentru că tata nu răspunse nimic. Despre ce poveste o fi vorba și de ce nu trebuie difuzată ?

— De ce ? întrebă din nou mama. Ținea morțiș să i se răspundă.

Despre ce-o fi vorba ? !

— Bine — zise el — găsește un mijlocitor !

Iarăși s-a eschivat fără să răspundă.

— Eu să-l găsesc ? Tu să te ocupi de asta, e treaba ta. Tu ești moștenitorul... N-am să tratez eu în numele tău, că doar n-ai murit ca să am eu grija asta !

— Ții așa de mult să se întîmple ?

— Ești un prost ! zise mama.

Se făcu tăcere. Trebuie să vă spun că tata pîndea asemenea momente, cînd putea face pe jignitul de moarte și asta era singura lui apărare pe care se ostenea s-o întreprindă.

— Și un demagog ! adăugă mama.

Suportam din ce în ce mai greu acest dialog. De cîte ori mi se întîmpla să asist la asemenea scene, în cele din urmă, nu mai puteam răbda și le strigam să înceteze. Se potoleau. Se pare că totuși rămăsese între dînșii o oare-

care delicatețe, de vreme ce se fereau să continue circul în fața mea. Sau poate că era altceva care-i oprea. Habar n-am ! În ultimul timp îmi trece mereu prin cap o întrebare : de ce nu pot lua partea nici unuia, nici altuia ? De ce nu încearcă cel puțin unul dintre ei, cel care consideră că are dreptate, să-mi explice și chiar să-mi cîștige sprijinul ? E o chestiune foarte complicată. Ori au devenit nesimțitori și indiferenți față de tot ceea ce se referă la căminul lor, ori unul dintre ei se simte vinovat în vreun fel. Cine știe ? S-ar putea să fi fost cu totul altceva...

Nu doresc să povestesc asemenea întîmplări. În realitate, ceea ce citiți este prezentat estompat. Dialogul lor este întotdeauna mult mai colorat, dar de ce trebuie să vă chinuiesc și pe dumneavoastră ?

— Bine — zise tata. — Tu vei aranja totul pentru transferarea apartamentului, vize la notariat și alte stupidități, iar eu am să mă ocup în întregime de vînzarea lui... Trebuie verificat și dacă Irina n-avea unele obligații legate de locuința ei.

Asta e totul — clar, nu? Este inutil să continui povestirea despre ceea ce s-a întîmplat. Scena a fost din cale-afară de neplăcută. Trebuie să știți că m-am ridicat și le-am spus tot ce trebuia să le spun. Nici nu-mi pot aminti exact ce anume am discutat. Eram pe jumătate copleșită de emoție și furie. Știu că plîngeam și la sfîrșit am făcut o adevărată criză de isterie. Mama nu ceda. Tata, încovoiat pe scaun, a tăcut tot timpul, dar mama a răspuns crizei mele cu alta și mai și. Eu am fugit.

Tot ceea ce s-a întîmplat mai departe vă este cunoscut.

Trebuie să vă spun numai că cheile apartamentului Irinei erau la mine. Mă rugase să-i stropesc florile, cît timp va lipsi și să mă îngrijesc de locuința ei, dacă va fi nevoie. Mă duceam de două ori pe lună ca să deretic, mă ajutam cu aspiratorul, pentru că nu știam exact cînd se va înapoia și n-aș fi vrut să nimerească într-un apartament plin de praf, gîndindu-mă cu plăcere că va găsi casa curată și confortabilă, ca și cum ea ar fi îngrijit-o în tot acest timp. Mă bucuram că femeia pe care o iubeam ca pe

o soră și față de care în unele momente simțeam o amară compătimire, se va întoarce și nu va găsi o casă pustie, ci una încălzită de mîna mea. Îmi vin în minte aceste amănunte pur sentimentale pentru că-mi sînt foarte dragi... da, îmi sînt foarte scumpe. Asta e.

Iar atunci le-am declarat părinților mei că n-am să le dau niciodată cheile și că-i voi împiedica să vîndă apartamentul, cît timp voi putea. După asta, am fugit...

CAPITOLUL XXII

EXACT AICI TREBUIA SĂ VĂ POvestesc despre scena aceea matinală de acasă, fiindcă atunci cînd m-am trezit a doua zi la Casa de odihnă mi-am amintit-o de la început pînă la sfîrşit. Dintr-o dată mi-am pus întrebarea : oare am dreptate în tot ceea ce gîndesc despre părinţii mei ?

N-aş vrea să vi se pară că glumesc de cîte ori vă amintesc de acel sentiment profesional al datoriei şi nu ştiu dacă ar trebui numit „profesional", aşa că vă spun cît se poate de serios, că tot ce-am gîndit în acea dimineaţă în legătură cu părinţii mei era amestecat cu o uşoară şi inexplicabilă compătimire. Am fost într-adevăr martoră la cele întîmplate şi totuşi îi compătimeam din diferite motive. Cel mai apropiat şi mai obişnuit putea să fie faptul că se răciseră, probabil după ce unuia dintre ei, sau amîndurora, li se întîmplase ceva. Uneori, în discuţiile lor se strecura cîte o aluzie referitoare la asta, dar în faţa

mea se fereau să discute ori să se acuze direct. Nu știam nimic și probabil nu voi afla niciodată. Oricum, ei trăiau împreună, se pare că acest lucru îi mulțumea, și interesul comun pentru ridicarea bunăstării familiei avea, în unele momente, foarte rare ce-i drept, un aer de unitate și de înțelegere. Poate că tocmai acest interes pentru „valorile materiale" (încerc să mă exprim cît mai ponderat) m-a silit și pe mine, după terminarea liceului, să meditez foarte serios cum să fac să ajung independentă. Acum văd că lucrul în sine este pe cît de obișnuit, pe atît de complex.

De ce-am început să manifest și eu același interes? Doar aveam dreptul să primesc ajutorul lor material, fapt care nu-i îngreuna; puteau, fără nici un fel de eforturi, să-și îmbrace și să-și hrănească unica lor fiică.

Va să zică n-am făcut-o dintr-o nevoie reală.

De pe urma injecțiilor nu scoteam prea mult, dar totuși, suficient ca să mă pot îmbrăca singură și, din cînd în cînd, să-i mai cinstesc cu cîte un coniac pe leneșul acela de Petrun și pe ceilalți prieteni. Dar puteam foarte bine să nu cîștig nici un ban!

Într-adevăr, cînd am acceptat pentru prima oară să ajut o femeie în vîrstă din clădirea noastră și să-i fac injecții, în această acțiune exista un interes profesional și eram tare tulburată să știu dacă voi reuși și cum să procedez mai departe. Cînd însă mi-au plătit (e adevărat că am primit banii cu de-a sila), cînd au apărut și alți oameni care m-au solicitat și cînd fără eforturi deosebite, am primit bani, atunci, fără să vreau, am început să socotesc cît am cîștigat și cît aș fi putut să cîștig dacă... Acum nu mai era vorba de un sentiment profesional, ci de altul, deosebit, care apare la orice om cînd primește primii bani pentru munca lui. Mai direct și mai exact, am încercat o tainică mîndrie și s-a născut în mine un oarecare sentiment de independență... De atunci, odată cu noile mele trăiri, am început să văd, într-o cu totul altă lumină, raporturile din familia noastră. M-am gîndit că nu banii sînt totul, că ei nu pot reprezenta unicul interes într-o familie. Din acest punct de vedere îmi examinam părinții. Vedeam că se uneau numai în momentele cînd primeau ori trebuiau să primească ceva...

Acestea erau și rarele zile cînd în casa noastră apărea cîte un nou obiect. Înainte de toate mi-a rămas în minte, poate amintirea cea mai măreață pentru familie, apariția mașinii. Atunci eram încă elevă și mă bucuram împreună cu ei, dar acum îmi dau seama că n-aveam nici un motiv, absolut nici unul. Nimic nu s-a schimbat în raporturile dintre ei, deci ca la noi în casă să fie bucurie nu automobilul era indispensabil, ci cu totul altceva. Dar exact de ce anume aveau nevoie, nu știu. Și după cum v-am mai spus, s-ar putea să nu aflu niciodată...

Iată de ce, probabil, m-a cuprins în dimineața aceea, la Casa de odihnă, compătimirea față de părinții mei și v-am mărturisit aceste gînduri. Acum însă închei și promit că n-am să mai revin niciodată la aceste întîmplări.

Toată dimineața următoare nu m-am mișcat din Casa de odihnă, pentru că trăgeam nădejde că-mi va telefona Ștefan. Presupuneam că ieșise din spital și dacă nunta aceea a avut loc, cu siguranță că el se simte foarte însingurat și nefericit. De asemenea era foarte probabil că nu mă va mai suna ; poate mă chemase într-o anumită dispoziție sufletească și acum și-o fi zis că nu mai are de ce să mă amestece în treburile sale, eu fiind în realitate o străină și deci era lipsit de sens să mă mai caute... Atunci ce era de făcut ? Un singur lucru — să-l găsesc eu... Odată ce-am ajuns la această hotărîre, am născocit și un plan ca s-o realizez.

Îmi amintesc că așezîndu-mă să prînzesc, așteptam cu nerăbdare să apară Ștefan Nr. 2. Fără să-mi cunoască gîndurile întîrzia în camera sa ; cu siguranță că-i venise inspirația și scria. Poetului nostru Nikola, de exemplu, cînd îi venea inspirație nu ieșea cîteva zile din casă, oricît ne-am fi plictisit în lipsa lui. Devenea mojic și ursuz și fugea de noi ca de ciumați. Este adevărat că după asta Miladin și ceilalți îi făceau zile fripte, dar el surîdea rușinat și se căia sincer, pentru că, așa cum i-a mărturisit odată lui Miladin, după zilele de inspirație îl apăsa o mare tristețe ; exact așa a spus : „tristețe". Devenea foarte nesigur

de sine și abătut. Cine știe, poate că așa stau lucrurile în cazurile astea!

Mă gîndeam că de aceea întîrzie mustăciosul de Ștefan; desigur că e inspirat. Doar e ziarist și e clar că și ei trebuie să aibă inspirație, altminteri cum ar putea să scrie? În general, odată ce ai o asemenea profesie, cum te așezi la masa de scris, te-a și năpădit inspirația. Eu așa cred. Îți apar unele viziuni, sau cine știe ce. E o treabă cam ciudată!

În orice caz mă plictiseam la masă în lipsa mustăciosului. Îmi amintesc că Manasiev și Stanimirov vorbeau despre apropiata plecare în străinătate a arhitectului. Astăzi pentru prima dată l-am văzut pe Stanimirov mai proaspăt; de pe fața lui dispăruseră toate culorile întunecate și ochii îi erau limpezi. Desigur, nu mai băuse cel puțin de o zi. Manasiev era la fel de palid, cum îl văzusem și prima dată. Galbenă îi era și fruntea care se termina nu se știe unde. Mîinile continuau să-i tremure ușor, înseamnă că nu din cauza băuturii, ci poate din vreo deprindere sau, poate din pricina vreunei boli nervoase. Era însă un om plăcut și binevoitor, ori poate obosit. Am observat că toți oamenii obosiți sînt agreabili; sau, cel puțin fac această impresie.

Mă distram, examinîndu-i în taină.

— Profesional — vorbea arhitectul — înainte de toate vreau ca această călătorie să fie de documentare... Cu un scop precis și bine determinat. N-am mai fost niciodată. Te întîlnești cu colegi; vezi lucruri noi, dar nu poți pătrunde în esența lor, să depășești raporturile reciproce, latura pur omenească și să te ocupi numai de profesia ta... Trebuie să te transformi într-un diplomat, iar asta înseamnă pierdere de vreme, n-are nimic comun cu ce faci.

Manasiev clătina din cap.

— În afară de asta — continuă arhitectul și cine știe de ce privi spre mine — totdeauna se mai întîmplă cîte ceva.... de altă natură...

Zîmbi, iar Manasiev rise tare.

— Îmi dau cuvîntul că nu mă interesează aceste probleme, dar nu se poate. Există un moment pur psihologic. Ieși din sfera existenței tale obișnuite și într-o clipă te vei

simți ca un cal scăpat din ham. Ai lepădat toate hățurile și te grăbești să profiți de situație...

Aici Manasiev spuse ceva pe un ton artificial de invidie, sau poate și cu puțină iritare.

— Dumneata ești frumos... Pentru dumneata e ușor.

Dacă aș fi fost în locul arhitectului m-aș fi supărat, cu toate că faptul era exact — era un bărbat bine. Dar se pare că era exasperant de mulțumit de sine, cum s[illegible] mi-o spusese, iar oamenii infatuați nu-și dau niciodată seama cînd sînt flatați.

În plus îmi era clar de ce a început el discuția despre hățuri și așa mai departe și așteptam cu interes ce va urma mai departe.

— Nu în asta constă treaba — replică arhitectul la observația lui Manasiev și am simțit în tonul său o modestie camuflată. — Mi se pare, Manasiev, că totul se ascunde în gradul, în puterea dorinței intime, a elanului interior ce te-a cuprins.

— Depinde înainte de toate de vîrstă, dragul meu.

— Nu numai. Este o problemă de caracter, dar și de... potență.

Manasiev începu să surîdă.

— Ei, și ce — zise el — unde ajungi cu această potență ? Pînă la cameristele de la hotel, sau poate ceva mai mult... Ha, ha, ha !

Arhitectul primi ironia ca pe o glumă oarecare și rise la rîndul lui.

Eu tăceam. Desigur că fața mea părea ca sculptată în piatră. Nu pentru că discuția mă dezgusta sau mă stinghera ; totdeauna încerc să mă port astfel, ca oamenii să vorbească în prezența mea orice doresc, dar am observat că în acest fel discută bărbații care au atins o anumită vîrstă, cam treizeci și trei ori treizeci și patru de ani. Încep să-i preocupe în mod deosebit aceste probleme. Mă gîndesc că n-au decît să vorbească între ei tot ce-i taie capul, însă nu în prezența femeilor, sau cel puțin în a fetelor pentru că lor, tuturor, sînt sigură, asemenea discuții li se par dezgustătoare.

Nu vreau să apar ca foarte delicată, dar noi, fetele, fie că avem idee despre treburile astea și atunci nu ne inte-

resează, fie că nu știm nimic și atunci devenim extrem de curioase. De aceea nouă trebuie să ni se vorbească manierat și... nu mai știu cum. Dar nu așa, cum vorbesc bărbații, cu potență, sau... fără...

Iată ce a mai găsit necesar să adauge arhitectul.

— Cameristele de la hotel constituie ultima noastră rezervă, dragul meu. Întîmplarea-i întîmplare, majestatea sa întîmplarea! Nu știi ce-ți poate oferi. Dar, bineînțeles, nu trebuie s-o aștepți, trebuie s-o cauți. Bănuiești dumneata, se ivesc combinațiile cele mai neașteptate. Atmosfera de călătorie, din hotel e ceva fantastic, cu totul aparte, de nedescris... Este ceva, pare-mi-se, care freamătă în văzduh și întîlnirile dintre oamenii necunoscuți capătă sensuri noi, interesul fiind deosebit... În fond, dumneata ai călătorit, știi desigur... Se uită în jurul lui. Pot să-ți spun că pînă și-ntr-o Casă de odihnă se poate obține o asemenea atmosferă... Îi trebuie foarte puțin ca să se nască... Chiar și aici la noi... Poate că chiar s-a și produs pentru cineva, dragă Manasiev... Cine știe?

Teribil de misterios era acest arhitect. Teribil de delicat și de misterios!

Tocmai terminasem masa; mîncasem și compotul de caise. Mutînd din fața mea farfurioara și lăsînd jos șervetul, m-am ridicat și le-am urat cu un zîmbet din cale afară de amabil:

— Odihnă plăcută!

Arhitectul îmi mulțumi cu o ușoară înclinare a capului și-mi surîse misterios și semnificativ, iar Manasiev făcu un semn din cap fără să se uite la mine. Privea absent în fața sa și mi se păru că încerca o oarecare stinghereală, sau ceva neplăcut. Nu sînt absolut sigură.

Am urcat la primul etaj, m-am oprit în fața camerei lui Ștefan Nr. 2 și am sunat. Mi-a deschis el însuși.

— Vreau să vă întreb ceva — îi spusei. Pot intra?

— Bineînțeles.

În mașina de scris se afla o foaie aproape terminată. Masa era așezată lîngă fereastra deschisă și în fața ochilor celui ce ar fi stat la ea i s-ar fi arătat culoarea de un verde-întunecat a pădurii. În odaie pătrundea parfumul pinilor și cîntecul păsărelelor.

— Un loc ideal pentru inspirație — zisei. E grozav să stați la mașină și să bateți... dar auziți păsărelele?

— Nu.

— Nu, bineînțeles, dumneavoastră vă transportați undeva, în altă parte, nu aici. În general, vedeți măcar pădurea? Vă inspiră sau nu? Scuzați-mă, mă interesează foarte mult.

El surise pe sub mustață. Nu și-o răsese, așa cum făgăduise. Probabil că nu-i plăcea fără ea. Cum o îi arătînd? Poate că nici nu l-aș mai recunoaște.

— Știți, dacă într-o zi vă veți hotărî să nu mă mai cunoașteți, radeți-vă mustățile și cu am să vă consider că sînteți un altul. S-ar putea să facem din nou cunoștință. Mie îmi place mult să fac cunoștință.

— Bine... Am promis că o să le dau jos. Numai că nu acum.

— De ce?

— N-am timp.

— Aha, aveți într-adevăr de scris...

— Nu din cauza asta. Raderea mustăților constituie o trăire sufletească. Acum îmi lipsesc puterile...

M-am așezat în fotoliu; în fiecare cameră există cîte unul. Stăteam picior peste picior. El îmi oferi o țigară, mi-o aprinse și după asta mută mașina și se așeză la masă.

— Nu coborîți să mîncați? l-am întrebat cu destulă întîrziere.

— Cu plăcere. Numai că n-am cum.

— De ce?

— Am musafiri.

Avea dreptate. Sigur că-i era necaz pe mine. Mă vîrîsem peste dînsul cu o teribilă nerușinare și nesimțire. Trebuia să mă ridic imediat, dar ar fi fost un gest prostesc. I-am arătat țigara.

— Doar cîteva fumuri.

— Glumesc. Stați cît poftiți. Îmi face plăcere. De altfel mă hotărîsem să nu prînzesc.

Am început să rîd.

— Nu mint, zise. Este adevărul gol-goluț. Mă tem că o să mă fac de o sută de kilograme.

L-am cercetat.

— O să vă fie cam greu. Sînteți destul de suplu... Am dat din cap apreciativ — și elegant... Numai mustățile astea...

El se ridică și se îndreptă spre baie.

— Le dau jos !

— Nu, nu ! Nu acum ! Vă rog ! Nu aveți timp.

— Am destul.

Am sărit și l-am apucat de mînă.

— Așteptați... vă rog. Vă stă foarte bine cu ele. Eu... numai așa, ca să vă necăjesc... Sînteți cu totul desăvîrșit; n-am altceva de ce mă agăța. Dacă le dați jos, eu ce mai fac ?

M-a privit lung, apoi s-a întors și s-a așezat la locul său.

Gluma aceasta, că e desăvîrșit, am aruncat-o în grabă, fără să-i atribui vreo însemnătate deosebită, dar în clipa următoare mi-am dat seama că e o vorbă iritantă, dacă stai să te gîndești. Oricum ai spune-o, este imposibil să nu-l flateze pe un bărbat, însă eu, atunci, nu avusesem nici o intenție, o rostisem sincer. Am tăcut un anumit timp.

Fumasem țigara pînă la jumătate.

— Am o mare, foarte mare rugăminte la dumneavoastră, începui eu. Foarte mare...

El făcu un semn din cap ; se pare că înțelesese că e vorba de ceva important.

— Una din cele trei mașini din spatele Casei de odihnă este a dumneavoastră, nu ?

— Da.

— Am o treabă importantă la Sofia... M-ați putea repezi pînă acolo ?

CAPITOLUL XXIII

PROBABIL CĂ ÎN URMA CELOR povestite, mă veţi acuza de impertinenţă, dar aşa s-au petrecut lucrurile. L-am rugat să mă conducă pînă la Sofia şi el a consimţit. Ce altceva putea face ?

Trebuie să vă spun, dealtfel reiese limpede din tot ce aţi citit pînă acum, că deciziile le luam aşa, pur şi simplu după dispoziţie, fără o mai „coaptă" meditare. Acum, mă gîndesc că probabil toţi fac la fel. Problema care se pune e ce anume hotăriri îţi vor trece prin minte. Sigur că unii nu le iau pe cele mai potrivite şi e posibil ca eu să fac parte dintre aceştia.

Aşa sau altfel, călătoream cu Ştefan Nr. 2 pe şoseaua ce se încolăcea deasupra iubitei capitale care strălucea puternic la picioarele noastre. Zăcea din pricina căldurii în cîmpia luminată de soarele amiezii. Este o mare fericire că lîngă Sofia se găseşte un munte ; îndată ce vrei să-ţi dai

seama ce fel de oraş este acesta în care trăieşti, şi vrei să-l vezi în întregime şi gol, poţi urca pe munte şi-l examinezi cît ai poftă.

Spun toate astea pentru că, în după-amiaza aceea, în timp ce coboram pe şoseaua întortocheată, s-a schimbat ceva în mine, nu mă mai gîndesc la oraşul meu cu enervare, aşa cum mi se întîmpla pînă acum, şi încerc un fel de interes amestecat cu nesiguranţă, poate chiar cu teamă. Pentru că una e să cunoşti străzile oraşului şi altceva e să-l cuprinzi în întregime, cu toate milioanele de ferestre în spatele cărora stau oameni : bărbaţi, femei, copii. Nimic mai uşor să-ţi imaginezi că din oricare te priveşte o faţă de copil, de femeie sau de bărbat.

Atunci, în timp ce coboram spre Sofia, i-am pus lui Ştefan Nr. 2 o întrebare foarte... delicată. Aveam dreptul să i-o pun fiindcă şi el mă întrebase.

— Scuzaţi-mă, începui eu, dacă nu doriţi, nu-mi răspundeţi... Care este, dacă se poate spune asta... situaţia dumneavoastră familială ?

O întrebare pusă direct, din aceste însemnări v-aţi putut da seama pînă acum de îndrăzneala mea, dar pentru jurnalist era un lucru nou. În afară de faptul că mă privi uoşr surprins, se descurcă bine şi-mi răspunse aproape imediat :

— Sînt divorţat.

Se lăsă tăcere. Mai mult nu-l puteam întreba şi nici el nu voia să mai vorbească. Aproape că ghicisem răspunsul său, fiindcă de vreme ce un om aflat la o Casă de odihnă nu primeşte nici un fel de vizite, nici scrisori, nu-l caută nimeni la telefon, atunci e aproape sigur că ceva nu e în regulă cu viaţa lui de familie... Sau, dimpotrivă, totul e în ordine — depinde din ce punct de vedere priveşti această situaţie.

Nu vreau să spun că atunci nu mă încerca o curiozitate, ba dimpotrivă. Dacă ar fi fost altcineva, să zicem arhitectul, l-aş fi pisat în continuare cu întrebările, dar pe Ştefan Nr. 2 nu puteam...

Ce poate fi mai interesant pentru o fată ca mine decît să i se povestească de ce-au divorţat doi inşi ? E grozav de interesant şi înainte de toate instructiv. Cred că dacă fie-

care fată ar cunoaşte suficiente întîmplări de acestea, vreau să spun cu divorţuri i-ar fi mult mai uşor să se orienteze cînd ajunge la douăzeci de ani şi n-ar bîjbîi, ca într-o piaţă oarecare, prin ceaţa deasă, fără să ştie pe ce drum să apuce. Pentru că nu tuturor fetelor li se iveşte marea iubire, cînd parcă o cometă, ca aceea de la naşterea lui Hristos, scuzaţi comparaţia, îţi luminează calea şi mergi ca şi cum ai fi hipnotizată, împreună cu cel iubit, în unica direcţie posibilă. Mă gîndesc că celor mai multe li se întîmplă exact contrariul : nu se iveşte nici o cometă, apar doar ici, colo, nişte luminiţe în ceaţă şi fata nu ştie defel după care s-o pornească, pe care s-o numească marea sa cometă şi foarte adesea se încurcă în ele, mai ales dacă se apucă să le caute mult timp şi să le schimbe. În general, dacă îşi pierde răbdarea. Asta am vrut să spun.

Sper că aceste meditaţii nu vor da nimănui impresia că sînt atît de călită şi de ferită de „întîmplări neplăcute", pentru că le cunosc atît de bine.

În realitate am credinţa că toate fetele au auzit de ele şi totuşi nouă ni se întîmplă cele mai diferite lucruri. Eu nu ştiu ce-mi rezervă viitorul... Poate să iasă vreo poveste tare încurcată ; nu pot ghici dinainte. Vă spun numai că sînt stăpînită de o mare curiozitate şi nerăbdare şi nu mi-e teamă deloc că mi s-ar putea întîmpla ceva rău. Mă gîndesc că nu sînt singura căreia să nu-i fie frică. Majoritatea sîntem aşa. Şi asta este partea noastră frumoasă. Exact asta !

Dacă un om şi-ar dori ceva, ar trebui să vrea să-i strălucească o asemenea lumină, cum i s-a întîmplat Irinei... După asta ea a fost nefericită, deşi lumina nu s-a stins, ci a continuat să strălucească mereu şi asta e nespus de frumos, poate chiar fericirea !

* * *

— Doriţi să vă povestesc ? mă întreabă ziaristul, privind cînd la şosea, cînd la mine.

— Da.

— Nu concret... Nu e întotdeauna interesant, ba e chiar plictisitor... şi nu explică totdeauna lucrurile... Ah, un sinucigaş !...

Înjură, apoi îmi ceru scuze, după ce feri un motociclist cu cască ce se vîrise între maşina noastră şi cea din faţă. Asta ne-a costat o frînă bruscă şi o zdruncinătură zdravănă.

— Am să vă spun următoarele... Există o latură specială în raporturile dintre un bărbat şi o femeie. Cu totul deosebită... Nu ştiu dacă veţi înţelege, dar am să vă povestesc. Unui bărbat i se pot întîmpla cele mai diferite situaţii... Neprevăzute... Sînt şi momente grele. Ba chiar foarte grele... Tocmai atunci — atenţie ! Tocmai atunci el are nevoie de ajutor. Cine îl va ajuta ? Cine alta, dacă nu soţia lui, fiinţa cea mai apropiată... În această clipă foarte însemnată femeia trebuie să fie atentă, să înţeleagă imediat cum stau lucrurile şi să sară în ajutor... Din toate puterile şi necondiţionat. Să ajute ! Ţine minte, fată, poate într-o zi ai să mă binecuvîntezi că ţi-am spus toate astea... Da, dar se mai întîmplă ca femeia să nu înţeleagă, sau chiar dacă ar pricepe nu vrea să-ţi vină în ajutor... Acest fapt ar putea proveni dintr-o micime sufletească, ori ca urmare a răcirii dintre cei doi, a lipsei de dragoste, a egoismului, tot una e, dar tocmai într-un asemenea moment femeia s-a decis să stea de-o parte, în general vrea să-i dovedească bărbatului că-i este indiferent şi că n-are decît să se descurce după cum îl taie capul... Ei, atunci dînsul, pe drept cuvînt, se simte... se simte trădat... Îi miroase a trădare — aşa este, nu rîdeţi, nu este o expresie prea tare. Trebuie să aveţi în vedere situaţia lui în acest moment, mai ales dacă el crede că luptă pentru ceva... Bărbaţii se luptă mereu pentru ceva sau pentru cineva !... Atunci el se simte trădat. Ceva se rupe în mod înfricoşător... El însuşi se frînge în două... Iată de ce — isprăvi mustăciosul încet — divorţează unii oameni...

Şi mă privi cu un surîs destul de trist.

„O cauză foarte deosebită de divorţ, mă gîndii eu. Ce e cu această trădare şi cum se dovedeşte ?"

— Da, zisei, dar trebuie să ştiţi exact cauza... trădării.

— Cauza ?... Asta e partea cea mai proastă... să începi să cauţi motivul. Îl vei găsi cu siguranţă, pentru că vrei să-l găseşti... Îi supui pe aceşti oameni la o încercare, dar nimeni pe lume nu doreşte să fie supus la încercări...

— Scuzați-mă — intervenii — mi se pare că teoria dumneavoastră este foarte periculoasă... Dar dacă în același moment și femeia are nevoie de ajutor ? Atunci cine e vinovat ? Dacă amîndoi într-unul și același moment au nevoie de ajutor ?

— Vor merge să-l caute într-altă parte, de vreme ce nu-l primesc în casă... Iar dacă ai apucat să faci pasul ăsta, ai pierdut sentimentul existenței căminului tău. Începi să privești cu mare neliniște în jurul tău și nu e de mirare, dacă-ți găsești liniștea aiurea, un ajutor oarecare în afara propriului tău cămin.

Ajunsesem aproape de poalele muntelui. De departe se vedea linia cablului telefericului. Scăunelele cu oameni se mișcau încet asemenea unor picături ce se scurg pe un fir.

— Dumneavoastră ați găsit ajutor în afara căminului ?

La această întrebare Ștefan Nr. 2 nu răspunse imediat. Surîse puțin acru și-mi zise :

— Parcă era vorba să nu discutăm concret. V-am prevenit... Poate că în legătură cu mine lucrurile stau cu totul altfel. Nu vorbeam de persoana mea. Înțelegeți, nu-i așa ?

Îmi scăpase din nou. A găsit un mod foarte ușor de a răspunde la întrebările mele, exagerat de multe.

— După dumneavoastră, oamenii ar trebui împărțiți în acei care trebuie să ofere ajutor și acei care să-l capete.

El plesni din degete.

— Ar fi fost foarte bine, dacă ar fi existat o delimitare atît de clară. Atunci s-ar fi putut fixa, încă din școală, care din ce grupă face parte. Numai că totul e mult mai încurcat. Uneori un om are nevoie de ajutor, altă dată el e cel care ajută... E complicat.

— Uitați, desigur, că lucrul cel mai important este ca doi inși să se iubească ? Dacă iubești pe cineva, nu o faci pentru că vrei să se ajute, ci din cu totul alte motive.

— Ei, da, însă noi am discutat mai devreme că e posibil ca iubirea să scadă... și tocmai atunci e nevoie de celelalte amănunte : sprijin reciproc și celelalte.

Am simțit o teribilă neplăcere.

— Iată ce e — începui foarte pornită — dacă există o dragoste adevărată, nu se poate preface într-o nevoie banală de ajutor reciproc... Iubirea este iubire. Cînd dispare, nu mai cauți pricini, cum că nu v-ar fi ajutat la timp etc. Fiecare caută să se justifice. Străduiți-vă să vă păstrați iubirea.

Ștefan Nr. 2 nu răspunse nimic. Ceea ce părea foarte caraghios era faptul că eu îi dădeam aceste sfaturi. Dintr-o dată mi-am dat seama de întreaga mea impertinență — ce știam eu, încît să-l pot sfătui ?

Dar totuși a fost mai bine că i-am spus toate astea, ca să-i mai diminuez convingerea că ar avea perfectă dreptate. În teoria sa exista ceva cu totul inacceptabil pentru mine. Nu inacceptabil în general, ci numai pentru mine. Dacă eu m-aș apuca să raționez ca el, dacă radiotelegrafistul meu — în cazul în care ar fi existat, ori s-ar ivi de undeva în viitorul apropiat — mă va ajuta sau nu în viață, ăsta ar fi curată negustorie. Pentru că și el s-ar putea gîndi atunci, pe bună dreptate, cu cu ce-aș veni, ce ajutor ar putea căpăta de la mine ?

Nu vreau acum ca din toate cele afirmate să reiasă că văd lucrurile atît de idilic. Cunosc cel puțin trei cazuri, niște fete, cunoștințe de-ale mele, care s-au măritat bine. Au luat băieți cu situație, cu apartamente, cu mașini și altele — totul de la părinții lor, oameni cu posibilități, umblați prin toată lumea cu comerțul ori cu diplomația... Dar asta nu înseamnă că ele nu și-au iubit soții. Nimeni nu știe și n-o poate susține. Atunci ? Un singur lucru rămîne... Trebuie să se iubească ! Așa le va fi bine amîndurora, altminteri nici un fel de apartament și de mașină nu-i va putea încălzi... Iată cum gîndesc, dacă bineînțeles vă interesează gîndurile mele...

Mai vreau să mai spun iarăși ceva despre Irina mea. Cînd a iubit un om, în afară de dragostea lui n-a avut nimic altceva decît primejdiile și obligațiile cele mai mari. Astea însă au încălzit-o atunci atît de mult că și astăzi mai simte căldura aceea... Ce mai rămîne atunci din teoria mustăciosului ? Nimic... Iubirea reprezintă totul ! Asta

este ! S-o fi păstrat, dacă a avut parte de ea, nu să născo-ceească teoria ajutorului reciproc, pentru că seamănă cu un fel de uniune economică gospodărească — un fel de ADAS cum au făcut şi părinţii mei.

Am călătorit în tăcere spre spital. Acelaşi în care am făcut cunoştinţă şi l-am salvat pe celălalt Ştefan. Mă hotărîsem să-i obţin adresa de la fişier.

CAPITOLUL XXIV

SPITALUL SE AFLĂ PE LÎNGĂ linia de centură. Exact sub terasele sale, lîngă un mic bazin cu jocuri de apă, există o statuie frumoasă, reprezentînd o fetiță goală.

Cînd am trecut pe acolo domnea o liniște deplină — toți dormeau ; erau obligați să se culce de la două la patru în fiecare după-amiază. Mi-am amintit de seara aceea cînd mi-am luat rămas bun, pe terasă, de la Ștefan, în ultima mea noapte de gardă. De atunci au trecut doar trei luni ; dar multe lucruri mi s-au mai întîmplat. Evenimentul — dealtfel vă e cunoscut — cu Irina, care a schimbat tot sensul vieții mele. Acum, cînd am văzut terasa și frumoasa statuie de sub plopii foșnitori, am simțit, pentru prima oară, că mă întorc spre timpul care a trecut, în care trăiește Ștefan cel bolnav, dar care e pe cale de însănătoșire, ori poate că s-a și vindecat pe deplin. Contribuisem și eu la

aceasta, astăzi mă întorceam din nou chemată de acea dorință de a ajuta... Era și vremea. Căsătoria Irinei cu inginerul a avut loc și cineva are nevoie de mîna mea liniștitoare. Mă gîndeam cum o fi arătînd el acum, dacă nu s-a făcut de o sută de kilograme, fapt care mi-ar fi displăcut, fiindcă eu țineam la aspectul exterior al oamenilor, mai ales al unui bărbat. Nu spun toate acestea într-o doară, doream într-adevăr să nu se fi schimbat, să arate la fel, cu fața alungită și cu ochii mari, strălucitori. Nu numai ochii bolnavilor strălucesc, ci și ai celor sănătoși.

Fetele de la birou m-au recunoscut, încă nu mă uitaseră și m-au întîmpinat zîmbind. S-au mirat puțin, cînd le-am cerut adresa băiatului. Ele îl cunoșteau, îl plăceau și le-a părut într-un fel rău cînd a părăsit spitalul și i-au făcut foaia de ieșire. În timp ce căutam adresa, am simțit că schimbă zîmbete în spatele meu. Credeau, desigur, cine știe ce...

După asta mi-am luat adio de la ele și m-am întors la mașină. Ziaristul Ștefan mă aștepta în fața intrării spitalului, stînd sub un copac, pe iarbă, lîngă șinele de cale ferată. Era cufundat în gîndurile sale, nici nu m-a observat. M-a văzut abia cînd m-am oprit lîngă el. Și-a luat un aer vesel, în realitate se căznea să-și schimbe mina tristă cu una veselă ca să nu cred eu că este emoționat din pricina discuției pe care-o avusesem.

— Ați reușit?

— Da, răspunsei. Adresa lui era trecută exact. Din păcate n-au obiceiul să înregistreze și numerele de telefon ale bolnavilor, iar acum va trebui să mă duc la el acasă.

— Simplu... Dați-mi adresa.

Era o stradă obișnuită cu un nume lung de femeie. Dacă n-ar fi fost ziaristul, nu știu cum m-aș fi descurcat. El însă îmi spusese că știe pe unde se află strada asta, undeva spre cartierul Podul vulturilor și poartă numele unei fete căzute în timpul Rezistenței. Atunci m-am gîndit că dacă și Irina ar fi pierit, cu siguranță că ar fi existat o stradă cu numele ei. Oamenii vor trece pe acea stradă și nimeni nu va ști povestea Irinei cu ilegalistul Ștefan, nici cea cu uciderea căpitanului Ianakiev și multe altele. Dacă se dă un astfel de nume unei străzi, trebuie neapărat să i

se fixeze şi o plăcuţă explicativă cu numele eroului. Aceste lucruri trebuie cunoscute de toţi oamenii care trec pe acolo. Dar cum pot fi cuprinse o serie de întîmplări pe o simplă placă ?

Am ajuns destul de repede. Oprindu-ne în faţa casei cu numărul 12 i-am mulţumit din suflet ziaristului că-şi sacrificase prînzul din cauza mea. El îmi răspunse că tot avea treabă la Sofia, trebuia să se vadă cu o mulţime de oameni şi că urmează să se întoarcă la Casa de odihnă abia spre seară, aşa că, dacă vreau poate să treacă să mă ia, doar să-i spun unde să mă aştepte. Am consimţit şi am fixat locul de întîlnire, apoi i-am mulţumit din nou, nu mai pridideam cu mulţumirile, dar în realitate nu ştiam cum să ies mai repede din maşină, fiindcă mă cuprinsese o uşoară emoţie, îndată ce-am oprit în faţa casei lui Ştefan. Mustăciosul asculta cu capul plecat şi mi s-a părut că are ceva de spus, deoarece întîrzia, se uita la mine cu o privire pierdută, apoi, ca şi cum ar fi făcut un semn cu mîna, zîmbi exagerat de amabil şi-mi zise :

— Vă doresc succes ! La revedere şi pe curînd !

Cînd am ieşit din maşină, el, foarte grăbit şi nervos, plecă vijiind. Strada era scurtă şi imediat a trebuit să frîneze ca să cotească.

Îmi urase succes... Succes la ce ?

Abia am sunat şi uşa s-a deschis. În faţa mea apăru o fetiţă de vreo patruzprezece ani. Avea un năsuc uşor ascuţit şi nişte ochişori negri, mici şi foarte scumpi, vii şi încîntători. Era un şoricel plăcut, dar circumspect. Mă salută clătinînd din cap şi mă privi puţin dintr-o parte.

— Ştefan e acasă ?

— Ştefan ? mă întrebă ea codindu-se.

— Da.

Fetiţa deschise uşa şi şopti :

— Poftiţi...

Îmi lăsă calea liberă, făcînd un gen de reverenţă, ca un pas elegant de balet.

M-am instalat într-un hol mobilat cu două fotolii şi un divan. Pe pereţi erau cîteva gravuri semnate şi cîteva

măşti ale Kukerilor [1] destul de înfricoşătoare, dar interesante şi frumos pictate.

Ne-am aşezat amîndouă, una în faţa celeilalte, picior peste picior. Mă examina în tăcere din creştet pînă-n tălpi, foarte liniştită, ca şi cum tocmai pentru asta mă postase în faţa ei. Am rămas surprinsă cînd m-a întrebat cu glas subţire :

— Dumneavoastră sînteţi Irina, nu-i aşa ?

— Nu, am răspuns eu, nu sînt Irina... Mă numesc Maria.

— Aşa ? păru foarte surprinsă. Va să zică nu sînteţi Irina ?

Mă întrebă în aşa fel de parcă aş fi mînţit-o.

— Nu.

Se lăsă tăcere. Apoi şoricelul reluă discuţia cu glăsciorul ei subţire ca un firicel.

— Sînteţi prietena Irinei, nu ?

— Nu... Am văzut-o o dată, dar nu sîntem prietene.

— Aha...

Abia acum se decise să-mi spună ce era mai important :

— Ştefan lipseşte.

Şi m-a privit cu un zîmbet provocator :

— Dar se întoarce repede, nu-i aşa ?

— Astăzi nu se mai întoarce.

— Aha... dar de ce nu mi-aţi spus asta imediat ?

— Uite aşa, răspunse fetiţa şi îşi deschise larg ochii, privindu-mă curioasă să vadă cam ce-o să fac acuma.

— Regret.

Şi m-am ridicat. Şoricelul s-a sculat de asemenea.

— Vreţi să mai aşteptaţi puţin ?

— Da.

S-a dus la telefon şi cu spatele la mine s-a apucat să formeze un număr, dar imediat a lăsat jos receptorul şi m-a întrebat :

— Dar o să-mi vorbiţi despre Irina ?

— Ce să vă spun ?

— Cîţi ani are.

— Nouăsprezece.

Căzu pe gînduri.

[1] Joc popular cu măşti, asemănător căluşarilor.

— Cum are părul ?
— E blondă... Cu ochi albaştri.
Mă examină iarăşi îngîndurată.
— Îmi dau seama de unde-l cunoaşteţi... De la spital.
— Cine a fost la spital ?
— Fratele meu.
— Aşa ? Păi ce-a avut ?
— Acolo a făcut cunoştinţă cu o fată. Maria... Dumneavoastră sînteţi soră medicală.
— Nici gînd. Eu sînt stewardesă.
Şoricelul făcu ochii mari. Stewardesă ? !
— Bine, acum îl voi chema la telefon.
Făcu repede numărul şi cînd i se răspunse, zise :
— Vreţi să-l chemaţi pe Ştefan ? Îl caută sora lui.
După asta mi-a făcut semn să iau receptorul.
— Alo, auzii glasul lui Ştefan, spune Iglika.
— Bună ziua, am intervenit eu. — La telefon e Maria.
Nu răspunse. Se gîndea ce-o fi cu această Marie şi ce legătură are cu surioara lui. S-a dovedit a fi un tip comprehensiv. Nu ştiu dacă a avut o altă cunoştinţă cu numele ăsta, dar şi-a dat seama, după voce, despre cine este vorba.
— Bună ziua, Maria... Îmi pare bine că m-aţi chemat. De unde telefonaţi ?
— De la dumneavoastră... M-a ajutat o fetiţă.
— Este sora mea, Iglika... Aţi făcut cunoştinţă
— Aproape.
— Maria... Maria, doresc mult să vă văd... Ştiţi că v-am căutat la Casa de odihnă ?
— Mi s-a comunicat... Am presupus că sînteţi dumneavoastră şi de aceea am venit, ca să ne vedem.
— Minunat !... Cît e ceasul ? Patru... Doriţi la aceeaşi cofetărie, la „Roza" ? Peste o jumătate de oră.
— Da... Numai că am o altă propunere... Scuzaţi-mă, sînt obligată să fiu într-un alt loc... Veniţi acolo.
— Bine, răspunse el.
N-o să vi se pară adevărat, cînd vă voi spune că am născocit această invitaţie în aceeaşi clipă. Ce nu năştea fantezia mea ? şi m-am gîndit să-l invit în apartamentul Irinei. Aveam cheile în poşetă. N-a fost o idee premedi-

tată, mi-a venit în timp ce vorbeam la telefon. Așa este — l-am invitat în locuința Irinei, i-am dat adresa și i-am explicat exact unde vine. Era o hotărîre cu totul ciudată.

— Bine, răspunse Ștefan.

Iglika stătea lîngă mine cu o înfățișare foarte absentă, însă se vedea că se căznește să prindă ce vorbește fratele ei.

— Îți mulțumesc mult, Iglika, i-am spus eu.

— El v-a spus cum mă cheamă ?

Am dat din cap afirmativ. În antreu, fetița socoti de cuviință să-mi spună :

— Știu că sînteți soră medicală... Ați venit de la spital să vedeți dacă e sănătos...

M-am decis să recunosc. În fond n-aveam nevoie să mint.

— Așa e, am spus. Mă numesc Maria și sînt soră medicală.

După asta ne-am luat rămas bun. În timp ce coboram scările, Iglika mă privea din ușă. Înainte de a ieși, strigă după mine :

— Transmiteți salutări Irinei...

CAPITOLUL XXV

MĂ DUCEAM LA ÎNTÎLNIREA CU Ştefan, gîndindu-mă la diferite lucruri. Dar acum cînd încerc să mi le amintesc, nu sînt pe deplin sigură ce-a fost. Totuşi e interesant, ba poate şi important să se ştie ce gînduri îmi treceau prin minte. Trebuie să mărturisesc că nu-mi trecea nimic prin cap sau cel puţin nimic care să aibă o însemnătate. Simţeam cum mă cuprinde o uşurare deplină şi numai cîteodată, ca o ceaţă străvezie, mă năpădeau nişte gînduri anemice, datorită faptului că eram într-o situaţie deosebită — pentru prima dată invitasem eu un băiat. Nu vreau să spun că aveam vreo remuşcare din cauza Irinei lui, sau ceva asemănător. Aşa ceva nici nu-mi trecea prin minte. Mai degrabă mă rătăcisem în propriile mele intenţii absolut neclare... De aceea, cu siguranţă renunţasem să mă gîndesc clar la ceva şi mergeam bine dispusă. Am trecut pe sub castanii

bulevardului Ruski, pe lîngă statuia ecvestră a țarului; la fel pe lîngă pavajul auriu de pe strada Rakovski și de acolo am cotit la dreapta, puțin în sus, pînă la bustul lui Vazov, patriarhul literaturii bulgare, apoi am coborît puțin și înainte de Dondukov, acolo, pe undeva, nu pot să vă spun exact, se afla apartamentul Irinei.

Abia cînd urcam scara locuinței, mă năpădiră tot felul de gînduri precise, în realitate doar unul singur.

V-am povestit despre amintirile mele referitoare la Irina. Acum, însă, mi-a apărut un altfel de gînd, care m-a muşcat dintr-o dată cu o nebănuită putere, încît a trebuit să mă sprijin de parapetul scării, pe jumătate sufocată. Am rămas mult timp cu ochii închişi...

Pentru întîia oară mi-am dat seama că Irina nu mai este, că într-adevăr ea nu mai există, a dispărut pentru totdeauna și nimeni și nimic nu mai pot s-o mai întoarcă... Acum știu precis cum primesc oamenii asemenea lovituri... Seamănă cu o teribilă strîngere de inimă.

Am început din nou să urc și n-am mai încercat nimic altceva, în afară de o amară autoironie, la gîndul că mi-a venit ideea să-l invit pe Ștefan în apartamentul Irinei.

Totuși aveam o explicație în legătură cu această întîlnire. Am priceput-o mai tîrziu, dar trebuie negreșit să v-o mărturisesc. Încercasem un sentiment ascuns, de teamă, la gîndul că voi fi nevoită să-i păşesc vreodată pragul locuinței, dar de vreme ce aveam o întîlnire... nu mai puteam da înapoi... Asta este o explicație. N-o pot dovedi, decît mie însămi, dar eu cred în ea.

Cînd am intrat înăuntru, m-am apucat imediat să deretic. Trecuseră cincisprezece zile de la ultima mea vizită și se aşternuse un strat subțire de praf. Aşa, făcînd treabă, mă liniștem; era o resemnare că nu se mai putea face nimic... Dar și asta ajută la ceva. Aşa cred, cel puțin.

Apartamentul Irinei fusese construit exact după dorința ei. De aceea era foarte confortabil; o reprezenta sufletește și era plăcut să locuiești în el. Asta e principalul motiv pentru care m-am mai liniștit... Două camere, diferite ca mărime, erau unite printr-un hol spațios cu ferestre mari. Lumina venea de pretutindeni. Avea încă o cameră și bucătărie și dependințe, în afară de marele hol. Toate erau aranjate cu gust. Cel puțin mie îmi plăceau.

În spatele unui geam, pe un perete, erau și cîteva sticle nedeschise : coniac, vermut și încă ceva. Sînt sigură că le-a lăsat special, înainte de a pleca, să-mi fie la îndemînă și să mă simt ca o adevărată stăpînă în locuința ei. Dar niciodată, chiar în cele mai grele momente ale lui Petrun și Miladin, nu mi-am amintit de ele. Ei nu știau de apartamentul Irinei ; era ceva ca și misteriosul meu radiotelegrafist.

În această zi se vor întîmpla, după cum veți vedea, evenimente destul de importante. Trebuia să iau niște hotărîri, sau ceva în sensul ăsta. Și toate au fost impulsionate de dispoziția mea sufletească declanșată de amintirea Irinei.

Îndată ce sosi Ștefan, imaginea ei dispăru, dar ultima apariție îmi răsuci de tot inima... Se pare că era ceva care se cocea mai de mult în mine și atunci, pe scară, în timp ce urcam spre apartamentul Irinei, sufletul meu ajunsese unde își propusese. Aceste explicații s-ar putea să vi se pară cam sentimentale, dar nu găsesc altele. Asta este. Nu știu dacă pînă în prezent sînt clară, însă tot ce se va petrece mai departe o să vă lămurească pe deplin...

Ștefan întîrzia. Trecuse jumătatea de oră stabilită, dar nici pomeneală să vină. Mă temeam să nu cumva să fi înțeles greșit adresa. În timp ce așteptam, m-a apucat plictiseala, am scos două pahare, am deschis sticla cu coniac și am turnat. Am pus mîna pe unul, l-am ciocnit de celălalt și am băut puțin. Numai o înghițitură... Am început din nou să mă gîndesc la încurcata poveste a băiatului cu prietena lui. Sigur că acum sarcina fetei se observă. Probabil că s-a mutat în apartamentul inginerului și îl voi găsi pe Ștefan foarte nervos și foarte trist. Îmi va cere sfatul. I-aș spune răspicat să dea dracului toată afacerea asta. Are toată viața în fața lui și să se descurce cît mai repede cu putință, fiindcă în Sofia există o sută de mii de fete care ar putea să-i placă și să fie atent să nu lase să-i scape adevărata iubire... De vreme ce dragostea lui cu această Irina s-a dovenit atît de searbădă... Acum, după ce lucrurile s-au petrecut, pot spune că și eu mă includeam în numărul acelor fete.

Ştefan a sosit zîmbitor şi mi-a adus trei trandafiri. Mi i-a oferit foarte ceremonios. Îşi lăsase părul mai lung şi o şuviţă îi atîrna deasupra sprîncenei stîngi. L-am invitat să intre şi să ia loc, iar eu m-am repezit în bucătărie cu trandafirii în mînă. Sincer vă spun, eram uşor tulburată. Am pus florile într-o vază, am umplut-o cu apă şi am revenit în hol.

Ne-am aşezat unul în faţa altuia cu paharele de coniac între noi şi ne priveam. Nu-l văzusem de cîteva luni. Acum slăbise, faţa i se alungise uşor, iar ochii îi rămăseseră aproape tot atît de mari şi de luminoşi cum îi avea şi înainte. Era mult schimbat în bine, avea aerul unui om complet sănătos. Într-adevăr rar, dar există şi astfel de cazuri. Dă Doamne să se fi vindecat cu totul, mă gîndeam eu. Eram bucuroasă că nu se îngrăşase.

— M-aţi sunat exact la timp, îmi zise el. Tocmai mă pregăteam să ies... Nu ştiţi, m-am apucat de lucru. Cu un prieten. Facem podoabe pentru pomul de Crăciun... El are instrumente şi materiale. Eu fac mingile cele mari şi netede ; lucrul cel mai uşor. Apoi soţia prietenului meu le vopseşte ; le lipeşte praf auriu şi argintiu. Simplu ! Sînt mirosuri uşoare şi aburi, dar te obişnuieşti. O meserie curată şi uşoară, aceste sfere pestriţe sînt tare frumoase...

În timp ce vorbea, eu mă gîndeam : de ce e nevoit să muncească ? Abia a ieşit din spital şi s-a şi apucat de muncă. Parcă urma nişte cursuri, de ce nu-şi mai vede de ele ? A început să cîştige bani ? Nu cumva a dat în patima banilor ca şi mine ? Mă gîndeam la toate acestea, dar eram departe de adevăr.

— De ce trebuie să munciţi... S-ar putea să vă dăunez. Abia aţi ieşit din spital...

Am constatat că iar am greşit tonul, nu ăsta era lucrul cel mai important. Să facă ce vrea. Pe mine mă interesa altceva. De ce şi-o fi închipuit că l-am chemat aici ? Ce-o fi în capul lui ? Ştefan era însă cu gîndul în cu totul altă parte şi dacă avea nevoie de mine, era legat de ce gîndea el acuma.

Mă privi exact ca la ultima noastră întîlnire, cînd ezita dacă să-mi spună sau nu că Irina așteaptă un copil. Dintr-o dată îmi spuse ceva deosebit de important :

— Am nevoie de bani... M-am căsătorit...

Trebuie să vă spun că atunci, oricît vi s-ar părea de ciudat, n-am fost deloc surprinsă. Mă gîndesc că undeva, în adîncul meu, am simțit că așa se va întîmpla. La ce altceva mă așteptam decît la o căsătorie ? La nimic ! Numai după cîteva secunde, după ce rumegasem noutatea, am simțit prin inimă și prin cap trecîndu-mi ceva miraculos — un fel de ușurare.

Nu știu ce schimbare s-a petrecut pe fața mea, dar n-am scos nici un fel de exclamație de bucurie, nici n-am oftat, nici nu m-am extaziat artificial, nici măcar nu m-am gîndit să-l felicit. Am tăcut un timp și cred că am zîmbit, oarecum trist, pentru că exact în clipa aceea am încercat o satisfacție puțin dureroasă și resemnată, dacă se poate spune astfel... În cele din urmă, mi-a scăpat din gură :

— Asta e bine.

Nimic mai mult... Îl priveam. Stătea cu capul plecat și buzele îi tremurau într-un fel de zîmbet vinovat. Mă privi o clipă și din nou își coborî ochii. Spuse la rîndul lui :

— Da, e bine...

Și am tăcut din nou. Am băut tot coniacul, un pahar întreg din două înghițituri, ca un bețivan bătrîn. Cred că prin asta mi-am exprimat tulburarea cu privire la vestea ce-o aflasem. A fost gestul prin care am pus capăt închipuirilor mele ca să pot din nou agita bagheta dirijorală, cu nerușinare, și să îndrept evenimentele pe făgașul normal... Eram iarăși liberă, total liberă și fericită, dacă asta se poate numi fericire. Vreau să spun că-n fața mea și a radiotelegrafistului meu, și-n fața tuturor oamenilor miraculoși care se pot ivi în orice clipă, absolut oricînd, se deschideau orizonturi nesfîrșite.

Iată-l înaintea mea pe unul dintre caraghioși. Se însoară cu o fată gravidă și se grăbește să muncească, de parcă toată viața l-ar aștepta altceva decît asta. Lasă-l să muncească, mă gîndii eu, lasă-l să tragă, de vreme

ce pentru el asta reprezintă treaba cea mai plăcută și cea mai necesară astăzi. Cînd cineva face totul pe dos, nu așa cum îi pretind interesele, trebuie să știți că o face pentru propria lui satisfacție, din pur egoism. De aceea nu vă grăbiți să-l căinați, poate, mai degrabă, ar trebui să-l invidiați.

— E minunat, zisei, ați făcut un lucru mare.

El mă privi și încredințîndu-se că sînt total sinceră, ca și pînă acum, zîmbi, de data asta din toată inima, chiar oarecum mîndru. Avea și de ce — îmi spuneam eu — dacă a reușit să-l înlăture pe inginerul cu apartament, iar asta s-a întîmplat pentru că fata l-a iubit, este firesc să fie mîndru, cînd se știe iubit! Așa e, dar împrejurările s-au dovedit puțin altfel; ceea ce știam eu se perimase.

— Dar inginerul cum se simte?

Am încercat o bucurie răutăcioasă. Acela așteptase în zadar cu undița lui; nimeni n-a mușcat din apartamentul său. Lasă-l să-și caute acum fericirea în altă parte, nu să se amestece în treburile prietenilor mei.

Ștefan (în realitate tînărul căsătorit Ștefan) îmi răspunse:

— Să știți că toate astea au fost povești... N-a existat nici un inginer.

— Cum așa? Nu mi-ați povestit de un inginer cu apartament?

— N-a avut! M-a mințit tot timpul.

— Păi de ce?... Ce interes a avut?

Băiatul se sprijini de spătar și mă privi din nou foarte triumfător.

— Este limpede de ce! A vrut să mă elibereze de promisiunea mea. Înainte de a mă îmbolnăvi am cerut-o în căsătorie și ea a consimțit.... Apoi, cînd am avut hemoptizia, nu știa ce să facă. Atunci s-a decis să-l inventeze pe acest inginer, ca să mă liniștesc, să-mi văd de tratament.

— Bine lucrat! zisei. Numai să fie așa.

Tînărul căsătorit mă privi surprins.

— De ce n-ar fi așa? Ce credeți... că eu nu știu cum stau lucrurile?

— Bine, bine, e-n ordine, l-am calmat eu. Așa trebuie să fie.

În clipa aceea m-am gîndit că într-adevăr n-am nici un drept să mă îndoiesc. Mi-am dat seama că asta este influența „relațiilor" mele cu acel Ștefan de la Casa de odihnă, așa-numitul Ștefan Nr. 2, un om destul de încercat și de exagerat în multe privințe asupra problemelor vieții. Cînd i-am spus băiatului aceste cuvinte, parcă le-aș fi rostit cu glasul celuilalt.

Ștefan se aplecă în fața mea și începu să-mi explice foarte convins :

— Am strîns-o cu ușa... Cînd am ieșit din spital, ea continua să-și joace rolul ei cu inginerul și din cînd în cînd se ducea la întîlnire... Dar eu am urmărit-o de două ori și în ambele cazuri s-a dus la o prietenă. Am crezut că se întîlnesc acolo. Fata asta, Neli, e prietenă și cu mine. A treia oară am năvălit înăuntru, am făcut un scandal grozav și atunci au recunoscut amîndouă... Mi-au înșirat toată povestea... Și știi ce mi-a spus stimata Irina ? Că tot eu eram cel vinovat. Mi-a spus : — Ce, ești nebun ? Cum ai putut să crezi că mă voi duce la întîlnire ? Ce, unei femei în situația mea îi arde de asemenea lucruri ? Și pune-te pe bocit, bineînțeles. A plîns mult. La un moment dat și eu și Neli ne-am speriat să nu i se întîmple ceva. O apucase un fel de spasm, de la inimă, cine știe ce !... A nohotit îndelung. O răzbise criza — să trăiești atîtea luni într-o sălbatică incertitudine, să nu se afle ceva... În cele din urmă și părinții ei și-au dat seama. Nu mai avea cum să se ascundă, se observa... Vă închipuiți... Aproape că se mutase la Neli. Îi devenise un fel de gazdă... Chiar acolo, cînd le-am prins cu minciuna, în aceeași seară am rezolvat totul... A doua zi v-am telefonat la Casa de odihnă. Voiam să vă invit să ne fiți martoră împreună cu Neli... Dar nu v-am găsit. Nu mai puteam aștepta. Ieri am fost la Sfat... Regret mult, țineam teribil ca dumneavoastră să ne fiți nașă...

Trebuie să vă spun că am ascultat această poveste cu cea mai mare satisfacție. Într-adevăr, era o istorisire plăcută, chiar sfîșietoare. Dacă lăsam gluma, vedeam că noblețea șiroia în două direcții... L-am ascultat cu satis-

factie pînă-n clipa în care a amintit de persoana mea, despre faptul că voia să-i fiu naşă. Tocmai atunci mi s-a părut că s-a dus de rîpă toată armonia, fiindcă dacă ar fi trebuit să-i fie cineva naş, în nici un caz nu eu eram cea potrivită. Gîndeam că eram mai indicată în cu totul altă situaţie, dacă e să vorbim pe şleau... În nici un caz de naşă. În sfîrşit, i-am răspuns :

— Şi eu regret... Cînd tatăl meu mi-a comunicat că m-a căutat un oarecare Ştefan, am înţeles că s-a întîmplat ceva. Nu cunosc pe altcineva cu numele ăsta. Sincer vorbind nu-mi puteam imagina că lucrurile s-au aranjat atît de bine...

Probabil că reprezentam un tablou ciudat cum stam împreună la masa mică din apartamentul Irinei. Ieri s-a căsătorit, iar astăzi stă singur, cu o fată tînără.

Unde mai pui că fata asta n-arată deloc rău. Are ochi verzi şi părul frumos, castaniu, cu o nuanţă uşor roşcată. Pe faţa ei se citeşte un zîmbet trist şi asta îi dă un aspect şi mai interesant. La cei trişti există întotdeauna ceva care te atrage. Stă, cu gîtul ei mic şi subţire, aplecat, şi părul scurt i-a venit puţin în faţă ca o aripioară... Buzele îi sînt moi şi uşor răsfrînte fiindcă fata este tristă, dar din cînd în cînd se întind într-un zîmbet şi dacă cineva s-ar uita atent, ar observa că pe obrazul ei se adînceşte o gropiţă...

În timp ce şedeam şi-i ascultam povestea, mă trăsesem puţin de la măsuţă. Cred că este un lucru destul de obişnuit la oamenii care se aşteaptă la ceva anume şi li se întîmplă cu totul altceva, adică s-au înşelat în speranţele sau în planurile lor, ori naiba mai ştie ce. Atunci totul trebuie luat de la început.

Nu m-a răbdat totuşi inima să nu-i pun băiatului următoarea problemă :

— Pot să vă întreb ceva ? Mai am o nelămurire : de ce m-aţi căutat ca să vă fiu naşă ? De ce tocmai pe mine ?

El rămase pe gînduri. Am simţit că nu i-a plăcut întrebarea. Nu l-a supărat, dar trebuia să dea o explicaţie.

— Păi, parc-mi-se că este limpede... Eu vă sînt foarte recunoscător pentru primele zile din spital. Vă amintiţi

doar cum au fost... Nimeni nu vă obliga să rămîneți lîngă mine, dar o făceați și asta avea un efect teribil asupra mea... Mă liniștea. Mă gîndesc că aș vrea să rămînem prieteni pentru totdeauna.

— Și totuși nu m-ați lămurit îndeajuns, îl oprii eu.

Cînd un om dorește să audă ceva ce-i face plăcere, atunci devine foarte stăruitor, chiar impertinent. De aceea continuam să-l pisez.

— Am să vă spun... Numai să nu vă supărați pe mine.

— Nu.

Ezită un moment și în cele din urmă zise :

— Pînă de curînd credeam că acel inginer există cu adevărat și mă liniștea gîndul că atunci cînd Irina se va mărita nu voi rămîne singur, că am pe cineva cu care să vorbesc, să mă plîng, sau poate chiar mai mult. Pentru că dumneavoastră erați unica ființă care cunoștea secretul cu copilul fetei... Cu dumneavoastră puteam discuta orice... Și acum, de fapt, ați rămas unica persoană, numai dumneavoastră știți cum stau exact lucrurile, și nimeni altcineva, niciodată, nu le va ști rostul. De aceea voiam să ne fiți nașă, să deveniți prietena noastră pentru totdeauna... a amîndurora. Doresc din suflet acest lucru.

Tăceam. Îl ascultam dusă pe gînduri.

— Poate că, adăugă el, vi se pare puțin ciudat... După cum se vede nu prea mă pricep să vă explic și nici nu știu ce-ar fi de explicat. Vreau să fim prieteni și atît !

CAPITOLUL XXVI

LA ORA ŞASE ŞTEFAN O CHEMĂ pe Irina la telefon. El însuşi dorise asta. Trebuia cu orice chip să ne apropie.

Cînd fata apăru, m-am simţit jenată, puţin vinovată şi aşteptam să văd cum va reacţiona.

Dar ea n-a făcut nimic deosebit. Mi-a întins mîna şi, arătîndu-şi dinţii albi, a zîmbit frumos.

Ne-am aşezat în jurul măsuţei. Irina se strecură cu destulă greutate între măsuţă şi fotoliu. Era puţin mai plină decît trebuia. Afară de asta avea faţa puţin umflată. Totdeauna femeilor gravide li se întîmplă ceva cu faţa, ca şi cum o forţă din interior le-ar întinde-o. Capătă o culoare palidă, nu bolnăvicioasă, ci proaspătă, dacă se poate spune astfel.

— Vă cunoaşteţi — ne prezentă Ştefan, privind în pahar şi zîmbind misterios.

— Îmi amintesc, zise Irina. Erați îmbrăcată atunci cu un halat alb, nu-i așa ?

Avea un glas de alto, cu o dulceață tăinuită, care așteaptă sau ascunde în sine mai mult decît rostește. O voce frumoasă constituie jumătate din atracția unei fete. Mi-a devenit simpatică din prima clipă, pentru că era frumoasă, și părea, chiar așa, în situația ei, „demnă de iubire". Mi-a făcut plăcere prezența ei, fiindcă n-aveam de ce să mă subestimez ; puteam concura liniștită. Scuzați acest spirit negustoresc, dar așa era.

Nu vreau să par complet lipsită de o anumită maliție, zitate femeiască, dar pentru mine acest capitol era încheiat și asta nu fiindcă socoteam ca definitiv pierdute pozițiile mele în fața lui Ștefan, ci din pricina întregii acțiuni nobile pe care o întreprinsesc și orice reacție din partea mea ar fi anihilat-o... Pur și simplu ar fi compromis-o, nu-i așa ?

— Iată, zise soțul, dînsa e martoră că mă pregăteam să-l bat.

— Așa este, am afirmat eu. — Abia l-am oprit. Voia să părăsească spitalul ca să-l găsească.

— Dacă acum acest inginer n-ar fi dispărut... ar fi mîncat bătaie în modul cel mai concret...

— Haide, ajunge cît te-ai lăudat, i-o tăie Irina. — Știi ce solid era. Avea pe puțin o sută douăzeci de kilograme.

— Eu cunosc anumite fente.

— Bine că totuși nu v-ați bătut, am intervenit eu. — Poate ajungeați la judecată.

— Și-n loc să mă mărit, aș fi fost citată ca martoră.

— În favoarea cui ? întrebă Ștefan încetișor.

— Într-a lui... Avea apartament doar... În timp ce tu ești un biet student.

— Vedeți ? se-ntoarse el spre mine. — Ce generație materialistă !... Și asta o recunoaște chiar a doua zi după nuntă.

S-ar putea să vă mire faptul că Irina se simțea ca peștele în apă. Eu, însă, o înțelegeam. În primul rînd, după toate împrejurările în care avusese loc căsătoria, nici nu se putea gîndi să fie geloasă pe prietenul, ...pe

bărbatul ei, vreau să spun. În al doilea rînd aştepta un copil şi avea alte griji, mai importante.

— Dar inginerul, în afara apartamentului, ce mai avea ? am întrebat eu.

— Avea... se căzni fata să-şi amintească. — Avea o vilă şi un automobil. Şi un magnetofon „Uher"... Şi călătorea foarte des peste graniţă... Tu ştii — se întoarse spre Ştefan — cînd era în deplasare, veneai pe la mine. Aşa că n-aveam s-o duc rău.

— Asta ne putea întreţine pe amîndoi — zise serios bărbatul. Va să zică am scăpat din mînă un om de aur...

Cam chestii de astea vorbeau. Apoi se lăsă tăcerea. Gluma băiatului era cu totul nesărată, nu pentru că era cinică, dar n-avea nici un rost. Cînd unii se laudă, pot glumi astfel. Fiţi siguri că tocmai ei nu vor comite prostiile despre care vorbesc... pur şi simplu glumesc.

Dacă Ştefan voia să le fiu prietenă, treaba asta nu era deloc simplă şi eu nu întrevedeam clar cum s-ar putea realiza. Unicul mod ar fi de a rămîne în rolul personajului aducător de linişte, numai că acum va trebui să le port amîndurora de grijă, să le răcoresc frunţile fierbinţi. Ori eu — şi din cele povestite pînă acum reiese clar — nu sînt făcută pentru un asemenea rol ce nu mă prinde cîtuşi de puţin. N-are importanţă că am făcut lucruri care atestă contrariul.

Şedeam între cei doi tineri căsătoriţi şi mă simţeam bătrînă, mult mai bătrînă ca ei. Nu ca înfăţişare exterioară şi ca vîrstă, ci altfel.

Mă simţeam nu de nouăsprezece, ci de nouăzeci şi unu de ani în comparaţie cu ei. Chiar aşa !

Tocmai atunci începu să mă cuprindă nerăbdarea şi în astfel de momente fac lucrurile cele mai neobişnuite.

— Peste puţin timp am o întîlnire cu prietenul meu — le zisei. Este radiotelegrafist pe un turboreactor de pasageri, îi explicai Irinei.

— Ştiu, mă întrerupse Ştefan. Şi ea ştie. I-am povestit.

— Bine... El zboară în seara asta tocmai la... Bombay, în India.

— Cu una sau două escale ? mă întrebă Ştefan.

— Una. Pe undeva, pe la jumătatea drumului... În Orientul Mijlociu. Nu știu precis, dar nu importă... Trebuie să ne luăm rămas bun ; mă înțelegeți ?

— Plecăm îndată, se ridică Ștefan.

— Nu, nu, strigai. Tocmai asta voiam să vă spun. Eu voi pleca acum, însă dumneavoastră puteți să rămîneți cît vreți. Rămîneți, altfel mă simt jignită la culme !

Se priviră unul pe altul.

— Bine, zise el.

— Să veniți și dumneavoastră pe la noi, mă invită Irina, dar mai tîrziu. Deocamdată încă nu avem locuință.

Ștefan surîse ca de un fapt cît se poate de vesel.

— Momentan locuim separați, dar de ieri am început să strîngem bani și în curînd o să depunem pentru un apartament. Astăzi, de exemplu am cîștigat șase leva. Patru am să-i pun deoparte pentru casă. Trei sute șaizeci și cinci de zile a patru leva fac o mie patru sute șaizeci de leva. Peste un an ne vom cumpăra o garsonieră în rate și totul se va aranja...

În aceeași clipă parcă am auzit glasul lui Ștefan Nr. 2, tristul jurnalist care spunea : „Acest flăcău este un naiv fără pereche. Cum va aduna banii ăștia cînd va avea și un copil ? Nașterea nu i-a dat cine știe ce bătaie de cap; dar grijile cele mari abia de acum încep. Cum o să le dea apartament ? Habar n-au cîți așteaptă la rînd !"

Așa ar fi gîndit jurnalistul meu, nu însă și eu.

În timp ce băiatul îmi expunea planurile lui optimiste, în capul meu se aprinsese o scînteie. În tăcerea instaurată, creierul meu lucra din plin. Pe fața mea se citea, presupun, un zîmbet inconștient, fiindcă amîndoi mă priviră cu interes. Eu ridicam ochii, apoi mi-i plecam meditînd. La urmă de tot le spusei următoarele :

— Știți de ce v-am invitat aici ?

Au tăcut ca să subliniez ceea ce urma să spun. Și le-am declarat solemn :

— Pentru că vreau să vă închiriez apartamentul... Nu va fi scump — zece leva pe lună. Atît va pretinde succesorul. Dacă vi se pare mult, mai putem discuta... Spuneți, sînteți de acord ?

Tăceau, bineînțeles. Așa ceva nu se digeră ușor. Nici eu încă nu-mi puteam explica gestul.

— Ce să acceptăm ? mă întrebă Ştefan cu o expresie nu tocmai inteligentă.

— Acest apartament aparţine unui succesor, le zisei. Pînă de curînd în el trăia... Irina. Acum nu mai este aici... şi succesorul îl închiriază. Aranjez eu totul cu el.

— Întreg ?

— Cum întreg ?

— Apartamentul.

— Bineînţeles, nu poate fi împărţit.

— De ce rîdeţi ? zise Ştefan.

Mă agasa lipsa lui de perspicacitate. Ce era de neînţeles ?

— Nu rîd. Acceptaţi ?

— Zece leva... pe lună ?

— Nu cumva vreţi pe an ?

— Ei, dar cine e nebun să dea un apartament întreg pentru zece leva ?

— Bine, am răspuns, daţi cît vreţi.

Vorbi Irina :

— Eu sînt de acord.

Şi încă cum, mă gîndeam. O să accepte, ce-o să facă !

Asta e tot. Ce să vă spun mai mult ? Nu pot să vă descriu cum se bucură oamenii... E ceva ce nu mă prinde şi nici nu sînt dispusă sufleteşte tocmai acum. Pe scurt : le-am arătat apartamentul. Mergeau în urma mea şi se jurau că vor păstra mobilierul (ca şi cum asta era important), vor achita regulat chiria şi îşi vor lua catrafusele îndată ce... Mi-au mulţumit şi m-au asigurat că toată viaţa îmi vor rămîne obligaţi, că eu sînt binefăcătoarea lor şi aşa mai departe.

Le-am amintit că am o întîlnire, că radiotelegrafistul meu nu e obişnuit să aştepte şi n-are rost să-l supăr tocmai acum, înainte de a porni în cursă. La urmă m-au sărutat. I-am sărutat şi eu... Le-am lăsat cheile şi le-am promis că voi reveni cît mai repede să-i văd. Irina începu să plîngă.

În timp ce coboram pe scări, am auzit... Nu, mi s-a părut, era o linişte deplină. Linişte. Nu m-am întrebat ce fac cei doi. Asta era treaba lor.

Cînd vreau să fac un rău cuiva, nu mă las. Sînt din cale-afară de afurisită. Desigur că v-aţi dat seama de acest lucru. Succesorii apartamentului vor trebui să-şi bată capul ca să găsească o modalitate cum să scoată tînăra pereche dintr-însul. Evacuarea unei tinere familii care aşteaptă un copil şi apoi a uneia care are un copil este o treabă destul de dificilă. Intervin consideraţiuni morale, sociale şi de altă natură. Mai aveam o problemă pe care am lămurit-o imediat. Am intrat în cabina telefonică de la parterul blocului Irinei şi l-am sunat pe Miladin.

L-am găsit acasă. S-a bucurat nespus.

— A trebuit neapărat să particip la o nuntă, de aceea sînt la Sofia... Am fost naşă.

— Unde eşti acum ? Cum dau de tine ?

— Nu se poate, replicai eu. Sînt foarte obosită şi sînt chiar... beată. Ştii doar, ca la nuntă. Toată ziua am jucat. Mă aşteaptă o maşină şi mă înapoiez la Casa de odihnă.

— Doar să te văd.

— N-ai de ce să mă vezi... Uite ce e... Tu eşti un şobolan de arhivă — Miladin urmează într-adevăr Dreptul, dacă cumva nu v-am spus. — Vreau o consultaţie ; îţi plătesc.

— Dă-i înainte... Gratis.

— Spune-mi, în ce perioadă, după legea locativă, nu poate fi evacuat nimeni dintr-o locuinţă ?

— De la 1 octombrie, pînă la 1 aprilie... Toată iarna.

— Mulţumesc ! şi i-am închis telefonul.

Ba am şi presupus. Peste două săptămîni nici o putere din lume nu va putea evacua tînăra familie din locuinţa Irinei. Dar pînă atunci trebuie păstrat secretul.

Argumentul, dacă nu vi l-am lămurit cumva, este simplu : un apartament fără chiriaşi se vinde mult mai scump decît unul ocupat... Şi care proprietar este dispus să piardă din preţ ? Nimeni ...Apoi se va naşte un copil şi aşa mai departe... Le-am creat mari necazuri succesorilor !

Cînd mă decid să întreprind ceva, devin excepţional de activă, iar în ceea ce priveşte natura acţiunii mele, n-o mai comentez, vă las pe dumneavoastră s-o apreciaţi.

Străbăteam pe înserate străzile calde ale Sofiei într-o excelentă dispoziție. Știți cu ce mă ocupam ? Căutam locuri pentru un monument.

Atunci mi-am dat seama că în capitală există poziții minunate pentru statui, însă nu sînt folosite. Dacă vreți să vă convingeți, priviți în jur. Eu sînt încredințată că trebuie ridicată o statuie aceluia care a făcut legea pentru apărarea chiriașilor săraci... Nu-mi dau seama cum se face că pînă în prezent nimeni nu i-a înălțat un monument !

Cel mai mult mă tem să nu vă închipuiți că am cedat locuința tinerei familii dintr-un impuls sentimental. Nici gînd de așa ceva ; după ce v-am explicat atît de conștiincios cum stau lucrurile în realitate. Asta-i tot.

CAPITOLUL XXVII

CÎND SE-NTÎMPLĂ CA LUNA SEPtembrie să fie călduroasă, Sofia este cel mai frumos oraş din ţară. Are parfumul său din cauza copacilor. Cresc pe toate străzile, nu există nici una fără copaci. Şi cît timp sînt înfrunziţi, tot oraşul e verde. La mijlocul lui septembrie, frunzele încep să cadă : dar ăsta e abia începutul, pică doar cîte una ici-colo.

Ramurile sînt pline de frunze verzi sau îngălbenite şi tocmai cele care se ofilesc împrăştie aceste arome plăcute care umplu văzduhul...

Uneori simţi şi mireasma cîmpului, ba chiar şi a muntelui — dacă vreun vînt uşor se hotărăşte să adie dinspre Vitoşa. Vă repet : în septembrie acest oraş îmi devine foarte drag, mai ales pe înserate.

La început am luat-o pe Rakovski, direct spre piaţa Slaveikov, pur şi simplu din obişnuinţă. Dar îndată ce-am intrat în zona cafenelelor, am făcut dintr-o dată o soti-

tură bruscă pe Axakov, apoi pe Gurko și m-am îndreptat spre parc.

Era abia șapte, iar eu aveam întîlnire cu Ștefan nr. 2, la opt, pe Podul Vulturilor. Va să zică îmi rămînea timp să fac o plimbare prin parc, la lac și să mă întorc.

În această oră am meditat din nou asupra tuturor întîmplărilor mele de un an încoace, începînd cu eșecul la facultatea de medicină și terminînd cu ultimele zile, grozav de încurcate. Nu vreau să spun că eram deznădăjduită, nimic asemănător, doar că am început să simt cum mi se face pielea ca de toval.

Mă înțelegeți, nu ? Indiferent că e vorba de un om pe care l-a ars mult soarele sau l-a bătut vîntul pielea lui rămîne aceeași, doar că acum poate suporta mult mai mult ca înainte.

Vreau să știți că în timp ce mă plimbam prin parc în seara aceea, m-am simțit, pentru prima oară, nespus de bine în noua mea piele. Bine ! Asta voiam să vă comunic înainte de toate.

Cred că e timpul să se apropie sfîrșitul acestor însemnări în care recunosc că v-am mințit de vreo două, trei ori. N-am să vă spun exact unde, fiindcă aceste mici născociri nu schimbă fața lucrurilor — am să vă spun doar adevăratele nume ale eroilor.

În primul rînd trebuie să știți, dar poate că v-ați dat seama între timp, că Ștefan și Irina nu sînt numele adevărate al mătușii mele și al iubitului ei — ci poreclele lor din ilegalitate. Sînt și nu sînt adevărate. Credeți că aș fi putut pune întîmplările lor pe seama unor eroi cu alte nume ?

Am fost obligată să schimb numele băiatului, Ștefan, și al iubitei sale, Irina. Asta e clar ca lumina zilei. Eu sînt unica persoană care le cunoaște secretul. Altfel n-aș fi fost în stare să vă povestesc despre ei... Le-am dat exact aceleași nume pentru că... Dar asta e cu totul inutil s-o mai explic. Toată lumea își poate da seama...

Radiotelegrafistului i-ar fi fost indiferent cum l-ar fi chemat. L-am numit Ștefan pentru că mă gîndesc că avea ceva comun cu vechiul prieten al Irinei mele. Chiar sînt convinsă despre asta.

Unicul care are nume adevărat este ziaristul : pe el îl chemă Ştefan, şi aici nu mai e nimic de făcut.

Apropiindu-mă de pod, am văzut că Ştefan mă aştepta. Întîrziasem cîteva minute. Din poarta parcului am văzut cum un miliţian se oprise lîngă maşină. Am făcut semne cu mîna, dar ziaristul nu m-a văzut. Maşina porni, iar miliţianul salută.

Sigur, nu era voie să aştepţi pe pod fetele întîrziate.

Nu ştiu de ce, dar m-am speriat tare cînd am văzut că automobilul lui Ştefan se îndepărtează cu viteză. Dintr-o dată m-am simţit singură de tot, pe podul acela. Precis că aveam nervii foarte slăbiţi, dacă m-am indispus dintr-atita lucru. Nu era vorba că nu aveam cum s-ajung la Casa de odihnă, puteam lua un taxi, dar m-am simţit într-adevăr abandonată. V-am mai spus că stările mele sufleteşti se schimbă brusc. Atunci, cînd am rămas în mijlocul podului, aproape că m-am cutremurat de groaza care mă cuprinsese, ca şi cum maşina şi şoferul dispăruseră pentru totdeauna ; nu mai vedeam nimic în jurul meu. La cîţiva centimetri de mine vuiau una după alta zeci de maşini, însă eu parcă nici n-aş fi fost pe pod, ci undeva, singură, într-un loc pustiu şi unica mea speranţă era să oprească Ştefan şi să mă ducă de acolo. Mi se întunecase mintea şi-mi aţintisem privirile în mine însămi, în teama ce mă cuprinsese.

Toate gîndurile despre pielea mea îngroşată dispăruseră subit, ca şi cum nici n-ar fi existat, parcă ar fi depins de omul care mă aştepta. Îndată ce m-am văzut părăsită, încrederea în mine s-a topit şi m-a cuprins frica.

Această stare era atît de puternică, încît atunci cînd maşina lui Ştefan s-a oprit cu adevărat lîngă mine, cu portiera deschisă, am intrat, fără să-l văd, cu o înfăţişare ciudat de schimbată, desigur... Simplul lucru pe care trebuia să-l fac era să mă aşez alături de el şi să închid uşa. Asta am şi făcut şi-mi amintesc că mi-am venit în fire abia spre Universitate, cînd ne-am oprit la un stop.

Ştefan înţelesese, fără doar şi poate, că ceva nu-i în regulă cu mine, fiindcă nu mă întrebă nimic. Abia la semafor m-am întors spre el încercînd să zîmbesc.

— Bună seara ! îmi zise.

Am făcut numai un semn cu capul.

— Ne întoarcem... la muntele nostru ?

— Da... am răspuns încet.

Nu știu de ce, voiam să înțeleagă că-i sînt recunoscătoare, foarte recunoscătoare. Dar nu eu să-i spun, ci el singur să-și dea seama... Atunci nu i-am povestit cum mă cuprinsese panica... Și n-am să i-o spun niciodată.

Astfel, am traversat în tăcere jumătate din oraș și am ieșit pe șoseaua care ducea spre munte. Se făcu răcoare și asta mă învioră.

— V-ați văzut cu băiatul ? mă întrebă.

— Da... s-a căsătorit.

El nu zise nimic, doar clătină din cap și zîmbi.

— Dar radiotelegrafistul dumneavoastră este în oraș ?

Tocmai asta n-ar fi trebuit să mă întrebe.

— Nu există nici un radiotelegrafist, i-am răspuns încet. V-am mințit.

Apoi am tăcut, privind țintă în față ; asfaltul părea neted din pricina vitezei, de un albastru închis. Pe de lături se conturau copacii. Mi se părea că ei țin în matca lor acest torent cenușiu pe care alunecam. Nu mă gîndeam la nimic. Un nod mi se mișca în gît.

Aproape că nu mi-am dat seama cum m-au năpădit lacrimile. Se-ntîmpla ceva cu mine și asta îmi făcea plăcere. Plîngeam încet, fără glas...

Ștefan luă o mînă de pe volan și mi-o prinse pe a mea. Îmi strînse ușor degetele. Atunci, îmi amintesc, am început să hohotesc și să-i strîng și eu mîna...

Apoi am început să mă liniștesc. Era ca și cum i-aș fi povestit totul, iar dînsul, dovedindu-mi că n-am de ce plînge, a izbutit să mă calmeze. Doar așa m-am liniștit. În tot acest timp îl țineam zdravăn de mînă. Îi dădeam drumul numai cînd trebuia să schimbe vitezele și după asta i-o prindeam din nou.

Mi-am scos din poșetă batista și mi-am șters lacrimile. Îmi venea să zîmbesc, dar nu aveam nici un motiv.

Ajunsesem de-acum sus, deasupra orașului. Ne aflam încă în amurg, dar luminile erau aprinse. Sclipeau fără număr sub noi, foarte dese, îngrămădite una într-alta. Se

vedeau și pete întunecate, întretăiate de șiruri drepte de puncte luminoase.

M-am gîndit că odată ce sîntem atît de sus, desigur că ne apropiem de Casa de odihnă. Dacă m-a căutat cineva la telefon ? Îmi va spune administratorul. Sau arhitectul. Mi-am amintit de ei, dar n-aș putea spune că aș fi dorit să-i văd. Apoi mi-am amintit că trebuia să telefonez acelui copilaș cu injecțiile. Astăzi, în loc să mă plimb, trebuia să trec pe la el.

Atunci am luat din nou o hotărîre. I-am spus lui Ștefan, fără să mă întorc spre dînsul și fără să-i las mîna :

— Vreți să opriți puțin ?

Apăsă pe frînă și opri la marginea șoselei.

— Există un copil bolnav... Trebuie să-i fac injecții... Trebuia de astăzi, dar am uitat complet... Vreți să mergem ? Vom pierde cel mult o oră... N-o să vă las să mă așteptați, vom intra amîndoi... Vreți ?

Ștefan surîse și zise :

— Vreau !

Apoi întoarse mașina și o pornirăm din nou spre Sofia.